

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וארבעים-וארבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, כ"ד בחשוון התשנ"ד (8 בנובמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעות של סיעות הליכוד, צומת, מפד"ל ומולדת להביע אי-אמון לממשלה בשל: ההתדרדרות בתחום המדיני והביטחוני;	
הפסקת השיחות בטאבה והשלכותיהן על מצבם הביטחוני של היישובים ביש"ע;	
ביטחון המתיישבים ביש"ע; המצב הביטחוני וטיפולו של הממשלה בטרור; המשא-ומתן המדיני עם אש"ף	
שאלות ותשובות	
הפרשות השכר של עובדי יש"ע לקופות-חולים	
מצוקת העיוורים	
העסקת קטינים בניגוד לחוק	
שיעור המשפחות מתחת לקו העוני	
הפסקות היריון	
תקציב לשיקום מוגבלים ונכים	
תוספת תקציב לטיפול בילדים	
תוספת תקציב לנשים במצוקה	
תוספת תקנים של עובדים סוציאליים	
לשכת הרווחה במועצה האזורית משוש	
תמיכה כספית במשפחות אסירים	
בתי-אבות פרטיים	
העסקת בני נוער בחופשת הקיץ	
תשלום תמורת מסגרות יום טיפוליות	
עבודה בשבת	
בתי-אבות הפועלים ללא רשיון	
מצוקת ילדים בבאר-שבע	
תשלומי הביטוח הלאומי לאמנים עולים	
סירוב לבקשת אימוץ ילד	
אי-תשלום שכר לפועלי בניין עולים חדשים	
טעות בהערכת בחינה בבית-הספר לתחבורה	
דמי הביטוח הלאומי לסטודנטים	
הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך)	
(מס' 2), התשנ"ג-1993	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת),	
התשנ"ד-1993	
(קריאה ראשונה)	

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, היום, יום שני, כ"ד בחשוון התשנ"ד.

על סדר-היום הצעות של סיעות הליכוד, צומת, מפד"ל ומולדת להביע אי-אמון לממשלה. אבל לפני כן, אבקש מסגנית מזכיר הכנסת למסור הודעה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 4), התשנ"ד–1993.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת, הונחו: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 12) (הסכמה להסרת חסינות), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 14) (ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד–1993, של חברי הכנסת ד' צוקר וג' שגב; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 15) (חסינות בפני דין פלילי), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת חגי מירום.

כן הונחו: הצעת חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד–1993; והצעת חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד–1993 – שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

עוד הונחו לדיון מוקדם: הצעת חוק התעשיות הביטחוניות, התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת לימור לבנת; הצעת חוק המילה, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הבזק (תיקון – אפיקים לשידורי טלוויזיה המשודרים לפי חוק), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת זבולון המר; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – מספר הקולות לבחירת ראש רשות), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק גוש עציון, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר; הצעת חוק מעלה-אדומים, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר; הצעת חוק רמת-הגולן (תיקון – נוקשות החוק), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר; הצעת חוק רשות השידור (תיקון – ביטול אגרת רדיו ברכב מנועי), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק ירושלים רבתי, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק הפנסיה, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק מימון מפלגות (הוראת שעה) (תיקון – שינוי מועד), התשנ"ד–1993, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק סדר-הדין הפלילי (תיקון – בקשה לביטול הודעת תשלום קנס – ביטול כפל הקנס), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הרשויות מקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – חדילה מכהונה), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו

וכהונתם) (תיקון), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – מקום מגורים), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון – תמיכה בהוצאות כשרות), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת אברהם פורז. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות של סיעות הליכוד, צומת, מפד"ל ומולדת להביע אי-אמון לממשלה בשל:
ההתדרדרות בתחום המדיני והביטחוני;

הפסקת השיחות בטאבה והשלכותיהן על מצבם הביטחוני של היישובים ביש"ע;

ביטחון המתיישבים ביש"ע; המצב הביטחוני וטיפולו של הממשלה בטרור; המשא-ומתן
המדיני עם אש"ף

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש להתנצל בשם ראש הממשלה והשרים שאינם יכולים להשתתף אתנו בשעה הקרובה בדיון כאן, מאחר שבשעה זו הממשלה כולה מקבלת את מלך ספרד שהגיע לארצנו.

גם נתבקשתי שחבר הכנסת בנימין נתניהו יהיה אחרון הדוברים.

כידוע לכולנו, המלך יהיה מחר אורח הכנסת וינאם בכנסת.

נתבקשתי גם לציין, שלא ניתן היה לדחות את הטקס היום מן השעה 16:00, מפני שהוא נקבע לפני כשלושה שבועות בתיאום עם בית-המלוכה בספרד.

משה קצב (הליכוד):

כן, אדוני, אבל אין הכרח שכל השרים יהיו בגבעת הכנסת, אלא ראש הממשלה ועוד חמישה שרים, ועוד עשרה שרים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, מי כמוך יודע שאורח, אורח מכובד ומלך, צריך לכבד. עוד מעט כולם יצטרפו. נתבקשתי במיוחד על-ידי ראש הממשלה והשרים להתנצל בפני חברי הכנסת. כפי שציינתי, מחר ינאם המלך בכנסת, וכולנו מתבקשים לחלוק את הכבוד הראוי לאורח רם המעלה שבא אלינו. היום גם נצטרך לסיים את ישיבת הכנסת, אני מקווה, עד השעה 19:30, מפני שגם חברי האופוזיציה וגם חברי הקואליציה מוזמנים לארוחת ערב שהנשיא עורך.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא כולם.

היו"ר ר' אדרי:

לא כולם, נציגים של האופוזיציה ושל הקואליציה. אי-אפשר להזמין את כל 120 חברי הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ר' אדרי:

ואני מבקש מכל חברי הכנסת להקפיד על הזמן שהוקצב, בהתאם להחלטת ועדת הכנסת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות להביע אי-אמון לממשלה. הנושא הראשון הוא: הפסקת השיחות בטאבה והשלכותיהן על מצבם הביטחוני של היישובים ביש"ע, הצעה של סיעת צומת. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה, אדוני. חברי הכנסת, אני מבקש מאוד לאפשר לחבר הכנסת איתן לשאת את דבריו בצורה שקטה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הובטח לנו שראש הממשלה גם יאזין וגם יענה, אבל נראה שהוא עסוק.

היו"ר ר' אדרי:

אבל הוא הבטיח שהוא יעיין בפרוטוקול ויעבור על כל מה שנאמר.

רפאל איתן (צומת):

אתה בטוח?

היו"ר ר' אדרי:

כן, הוא ידווח, הוא ידווח.

רפאל איתן (צומת):

הוא יספיק לקרוא? הוא יספיק לשמוע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבטיח לך שאני אעביר לו את כל דבריו.

רפאל איתן (צומת):

עד מתי תמשיכו להונות את עצמכם ואת הציבור שמתקיים "תהליך שלום"? ומדוע אינכם שומעים את הערבים, החוזרים ומדגישים שבסך הכול מדברים על עקרונות ולא על שלום, כפי שאנחנו רוצים להבין אותו?

שמענו הבוקר ציטוט מפיו של קצין בכיר האומר שחוליות "פתח" עברו ל"חמאס", והן ממשיכות בפיגועי רצח וחבלה תחת הכותרת "חמאס". זה כיסוי טוב.

רון נחמן (הליכוד):

בטח כבר יפטרו את הקצין הבכיר.

רפאל איתן (צומת):

יוסי שריד מכחיש. יש לו ידיעות טובות יותר מאשר לקצין הבכיר הזה. הוא מכחיש, מפני שהעובדה הזאת שהטרור נמשך טופחת על פניו וחושפת לעין כול את טיפשותה של הממשלה ואיוולתם של הקובעים את מדיניותה. כי ה"חמאס" ככיסוי לטרור הפך ללחם חוק, שהשימוש בו פשוט ויומיומי.

לא יתרחש מאומה מכל השקרים שאתם מפיצים. אולם, מה שהערבים אומרים, ומה שהם מקווים, יקום ויהיה אם יימשך ה"תהליך" במתכונתו הנוכחית. לא תיפסק המלחמה בישות הציונית, גם אם מייצגים את הישות הזאת שרים ישראלים, שהם מבוני או מאדריכלי ה"תהליך". לא תהיה פריחה כלכלית במזרח התיכון, כי אין לערבים כל עניין לחזק את כלכלתה של המדינה שאותה הם רוצים להשמיד, בסיועה של הממשלה. לא יימחקו סעיפי ההשמדה מהאמנה הפלשתינית, כפי שמקווה חיים רמון, ובשנה הקרובה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

האם אתה מוכן לחזור על המשפט האחרון?

רפאל איתן (צומת):

הערבים לא יוותרו על זכות השיבה, על ירושלים, על הקמתה של מדינה עצמאית ועל מחיקת יישובים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שמעת מה הוא אמר? הוא אמר: "בסיועה של הממשלה".

רפאל איתן (צומת):

מטרתם של הערבים, בסיוען של מדינות ערב ובתמיכה עקיפה של העולם המערבי, נשארה וקיימת: להשמיד את מדינת ישראל. המהלכים הנקראים "שיחות שלום" מקרבים מלחמה, שתפרוץ כאשר האויב יחוש שנחלשנו עד כדי כך שאין הוא זקוק לגיבוי של מעצמה, כפי שהיה בעבר, כי נעלמה אותה מדינה המחרחרת ריב ונגוזה מבמת העולם.

הפקרתם את יריחו ומוטטתם את תוכנית-אלון. אתם מקרבים מלחמה ולא פוסעים בשביל השלום, למרות שטיפת המוח המתנהלת בתקשורת, ועוד תאפשרו להם לשאת נשק שעלול לגרום להתנגשויות חמורות בין יהודים לערבים. אתם מאמינים להם יישאו נשק וישמרו אותו נצור כשיראו מטרה ששמה יהודי – קטן, גדול, אשה או סב?

הפינה שאליה דוחקים הערבים את הממשלה תותיר את מדינת ישראל חסרת אונים. הערבים מכינים את מדינות העולם ואת האו"ם לעובדה שהוכרזה מדינת פלשתינ ביריחו ובעזה. ראש הממשלה אומר: לא תקום מדינה כזו. איך ימנע? יגרש משם שגרירים זרים, שישטפו את המקומות הללו בהמוניהם? ראש הממשלה יוכל למנוע עשרות שגרירים ערבים מיריחו ומעזה מלאייש שגרירויות ברחבי תבל? יקרא למדינות שלא להכיר בפלשתינ החדשה? יהדוף לחצים של השוק המשותף לבסס מערכת כלכלית נפרדת לפלשתינ? מובן שהתשובות הן: לא.

יש להפסיק את מה שאתם קוראים "תהליך השלום" ולעשות את הדברים הבאים: בחירות בקרב הפלשתינים, כדי לדעת מי שולט ברחוב הערבי, ומי שייבחרו – לפני המשך שיחות או מגעים – יתחייבו למחוק את סעיפי האמנה הנוגעים להשמדת ישראל, יוכיחו שהם מפסיקים את הטרור, כולו, ויפסיקו לצחוק כאשר אנחנו מחפשים "חמאס" בפיגועים המתבצעים על-ידם. יאמרו שהם מוותרים על זכות השיבה, על הקמת מדינה ממערב לירדן, מוותרים על ירושלים כבירתם, משלימים עם זכותנו על ארץ-ישראל ומציעים פתרון לבעיית הפליטים מחוץ לגבולות ארץ-ישראל. תנאים קשים? אז מה? הרי אלטרנטיבה עלולה לסכן את קיומנו כמדינה.

וכמה משפטים למתיישבים באשר הם שם. הם הגיבורים האמיתיים שיבטיחו שמדינת ישראל תתקיים בארץ-ישראל בכל מקום, בנחישותם, בעקשנותם, באמונה ובהקרבה. כפי שאבותינו החלוצים הניחו את אבן הפינה, המתיישבים המשיכו את הבניין ומבטיחים את קיומו. כל הכבוד להם, לחלוצים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת רפאל איתן, ואני מזמין את חבר הכנסת זבולון המר, שיעלה את הצעתו בדבר ביטחון המתיישבים ביהודה ובשומרון. בבקשה, אדוני.

אני מודה לחבר הכנסת איתן שעמד בזמן שהוקצב לו.

שר הבריאות ח' רמון:

אפילו פחות.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רק אתמול קברנו את אפרים איובי, השם ייקום דמו, שנהרג בניסיון לרצוח את הרב דרוקמן ואת נהגו-חברו. ארגון החזית הדמוקרטית של חוואתמה, שמשתייך לאש"ף, הודה בביצוע הפיגוע. אש"ף לא גינה, לא פעל כפי שהתחייב – למנוע מארגוניו לבצע מעשי טרור, ואילו בצה"ל הטילו ספק באמינות ההודעה וייחסו את הפיגוע ל"חמאס", כדי שלא לפגוע, חס ושלום, בקונצפציה שאש"ף נקי.

משה קצב (הליכוד):

כמו בוואדי-קלט.

זבולון המר (מפד"ל):

בשבועות האלה נרצחו חיילים ואזרחים; שורה ארוכה של חיים צעירים שנקפדו – "הנה מוטלות גופותינו" – ובנס נמנעו אסונות כבדים ממכונות תופת, מבקבוקי תבערה וממטענים שהתפוצצו או שפוצצו.

עיתון "הארץ" מפרסם היום את מסמכי ישראל ומסמכי אש"ף לתפיסת הביטחון, לשיחות בטאבה. אסור לספר מה אומרים בוועדת החוץ והביטחון, אבל מותר לספר מה שלא נמסר. המסמכים לא נמסרו לוועדת החוץ והביטחון, אבל מתגלה מהמסמכים שאש"ף דורש הקמה של צבא חי"ר בן כ- 25,000 חיילים, עם מסוקים, עם סטי"לים, עם מקלעים בינוניים, עם מרגמות ושריוניות כדי להגן על הגבולות. הרי מצרים, לגרסתם, וירדן הן בעלות-בריתנו, אז למה אנחנו צריכים לשמור על הקו של הירדן בגשר-אלנבי או על קו מצרים ומעברי רפיח וחופי הים? והם טוענים שהשארית צה"ל להגנה על היישובים היא תירוץ להישארות של צה"ל, שצריך להסתלק, ובעצם להפקיר את היישובים והדרכים. אש"ף דורש לסלק את צה"ל מעזה ומיריחו ומגלה את כוונתו לנטישה ולהפקרה של היישובים שלנו.

חברי הכנסת, על-פי מסמך אוסלו הם רוצים לשלוט על היישובים שלנו, ואנחנו לא נסכים לכך, לא בהסדר הביניים ולא בהסדר הקבע. יש גבול אדום של אי-הפקרת היישובים, והוא גבול ההגנה האפקטיבית של מדינת ישראל באמצעות צה"ל וכוחות הביטחון.

אדוני היושב-ראש, כל מתיישב יהודי ביש"ע חי במולדתו ולא בארץ זרה. הם לא יחיו תחת שלטון זר כאילו היו בדמשק או בחלב. לא נסכים שהם ייקרעו מהמפעל הציוני וממדינת ישראל, לא ניתן שיופקר ביטחונם לחסדם של טרוריסטים מאש"ף או מ"חמאס" ולא נעניק הכשר לתסריט אירי או בוסני. לא יחיו שם בנוסח של צפון-אירלנד או של בוסניה.

חברי הכנסת, הביטויים האומללים שמשווים בין "חמאס" לבין מתנגדי ההסדר, שמפרידים בין אזורי יש"ע לבין שאר אזורי הארץ, והטפטוף הארסי על הנטל שבהגנה על המתנחלים, ויש טפטוף כזה, והביטויים המרושעים על מסחר בביצים עם ערבים, גורמים לכך שההצהרות על כוונות הממשלה לתת ביטחון למתיישבים לא תהיינה אמינות, ותגבר התחושה של הנכונות להפקיר את היישובים. מעשי הטרור שבכל יום, למרות ההסכם או בגללו, מעידים שאין הממשלה מתכוונת למלא את חובתה למנוע תוהו ובוהו.

אדוני היושב-ראש, לא שיש הסכמה מלאה או שיתוף פעולה בפעולות או בפרטים בין אש"ף לבין "חמאס". ודאי שיש ביניהם הבדלים באידיאולוגיה ובמעשה, אבל אלה מאפשרים להם חלוקת עבודה אסטרטגית, והם פועלים בתיאום טוב יותר והדוק מזה שיש בין הקואליציה והאופוזיציה בישראל. אש"ף פועל על-פי הקו המדיני ועל-פי תוכנית השלבים, ו"חמאס" והאופוזיציה שבתוך אש"ף דבקים במאבק המזוין וממשיכים בטרור. וערפאת לא משנה את ההבנה שלו, כדי לשמור את אופציית הטרור

באמצעות ה"חמאס" והאופוזיציה באש"ף. הממשלה נותנת לגיטימציה לאש"ף כאילו כדי לבלום את ה"חמאס", עד כדי מתן הכשר לרוצחים מאש"ף וביטול רטרואקטיבי של משפטי הרצח נגדם. הכול שטויות, חברי הכנסת, ההסכם בין אש"ף לבין "חמאס" נשמר בקפדנות. אש"ף לא ידכא את ה"חמאס", ואש"ף לא יספק שלום ושקט אפילו ירצה – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מי שולט היום בשטחים? מדינת ישראל שולטת.

זבולון המר (מפד"ל):

– – כל שכן כשהוא מתואם עם "חמאס", שימשיך את מלחמתו בישראל בטרור תוך כדי התהליך המדיני, אבל גם אחריו.

חברי הכנסת, התגובות הישראליות על הפיגועים החמורים ביש"ע מוזרות ומבליגות, כאילו יש השלמה ישראלית שאין מנוס מפיגועים שם, כמו ברצועת הביטחון, כאילו יש"ע זה רצועת הביטחון, שם מותר. אם חותמים הסכם עם חצי מהפלשתינים וחצי אחר פועל נגדנו בטרור, אין תמורה לווייתורים שלנו ואין תוחלת לשלום שכזה.

האם הייתם חותמים, חברי הממשלה, הסכם עם חצי הצבא הסורי או עם חצי הצבא המצרי, כשהחצי השני ממשיך לירות? אם תיסעו בדרך מרמאללה לירושלים תראו את הכתובות על הקירות שמצהירות "פתח וחמאס בעלי ברית". זאת האמת.

שקר הוא שמדובר פה רק ב-20 מבוקשים של חוליות ה"חמאס", רק ייתפסו – הכול ייגמר. זה הרבה יותר. ובהקשר זה היתה שערורייה לתכנן, לשחרר בגנבה את עצירי "חמאס".

לדידה של הממשלה, מדוע? מה חשבתם אז? מדוע לשחרר את אנשי ה"חמאס"? רק בגלל הירצחם של שני החיילים בעזה זה בוטל. אלו שידיהם מגואלות בדם, רק במקרה לא שוחררו, מפני שקראו לשר המשפטים "יפה נפש" בממשלה.

שערורייה היתה להפקיר את היישובים והדרכים, לאפשר לטרור להשתולל, ולדעת שאש"ף שותף סמוי לזה.

המת עדיין מונח לפנינו, חברי הכנסת. למשפחת איובי, תנחומים. כואב הלב על הפרח היפה שנקטף. לרב חיימקה דרוקמן היקר, רפואה שלמה.

על האי-ביטחון הזה אנחנו קוראים לאי-אמון בממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת זבולון המר.

אני מזמין כעת את חבר הכנסת רחבעם זאבי להעלות את הצעתו בנושא: המצב הביטחוני וטיפולו של הממשלה בטרור; המשא-ומתן המדיני עם אש"ף. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ראשית, תנחומים למשפחתו של אפרים איובי, השם ייקום דמו, ואיחולי החלמה לפצועים.

לפי השקפתו של ראש הממשלה רבין, יש שני סוגי יהודים בארץ-ישראל: אלה שחיים בתחום של ישראל הקטנה, ישראל של "הקו הירוק", אשר אבא אבן קרא לה "גבולות אושוויץ", ולגביהם מרגישה אולי הממשלה מחויבות למתן ביטחון, ויש אלה שחיים במחוזות המולדת הנשכחת, באזורי יהודה, שומרון ועזה, שדמם הפקר וצריך "לייבש אותם", שהם "מתבכיינים" ואשר הם אינם "מזיזים לו".

וכתוצאה מכך מהלך לו המוות באופן חופשי בדרכים של ארץ יהודה וארץ בנימין, וכל דאגתו של ראש הממשלה, שה"מתבכיינים" לא ייתנו דרור להרגשות התסכול והזעם שלהם ושלא יפגעו, חלילה, בערבים, שמא פייצל חוסייני יכעס וישעה את שיחות מינכן בטאבה או במקום אחר, או יאיים עלינו בפעולות תגמול.

הכול יודעים שאין הבדל בין אש"ף וה"פתח" לבין ה"חמאס" וארגוני הסירוב. אלה גם אלה רוצים בחורבנה של ישראל. ההבדל הוא רק בשיטה, בטקטיקה ובלוח הזמנים. וכך נוצר מצב אומלל, שבו ה"חמאס", או ה"פתח" בכסות ה"חמאס", מפילים בנו חללים, וראש הממשלה, שריו ודובריו מזדרזים לגונן על ערפאת וארגונו, שידיהם נקיות כביכול. אבל לנו לא אכפת מהי הזהות הפורמלית של הרוצחים.

יש חלוקת עבודה, ולפיה תפקידו של אש"ף לקבל מהיהודים בדרכי נועם את מחוזות המולדת שלנו, וכן לקבל מהיהודים תרומות נכבדות לקרן אש"ף, לקבל מהיהודים לגיטימציה ותעודת יושר אצל משפחת העמים, ואילו תפקידם של ה"חמאס" ודומיו לעשות את העבודה המלוכלכת של רצח יהודים. ואם ה"חמאס" זקוק לתגבורת – ה"פתח" מעביר אליו חוליות משלו, והיהודים מחזירים את יתרת מגורשי ה"חמאס" מלבנון, כשהם מתורנים בתורת מטעני הצד והמכוניות הממולכדות.

אינני מכיר דוגמה בוטה וכואבת יותר לטמטום, לעיוורון ולקיהות-חושים מאשר התנהגותה של ממשלת וישי הישראלית.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה דבר חמור מאוד, מה שאתה אומר.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה באמת חמור מאוד שיש לנו ממשלת וישי. זה חמור מאוד שיש לנו ממשלת וישי.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, חברי הכנסת, אני מבקש מכם.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

תתבייש שאתה תומך בממשלת וישי, תתבייש אתה. אתה טומן את ראשך בחול.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, חברי הכנסת, איש לא שומע אתכם ואיש לא מתייחס למה שאתם אומרים בצורה כזאת. אני לא אתן להמשיך בצורה כזאת. גם הערה מעירים בצורה אחרת, בצורה אחרת. אני מבקש מכם, תנו לישיבה להתנהל על מי מנוחות. עד עכשיו הישיבה התנהלה על מי מנוחות.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, תנו לי לנהל את הישיבה. אני מבקש.

רחבעם זאבי (מולדת):

תמשיכו לצעוק וראש הממשלה לא יראה את מלך ספרד בשעה 20:00. תמשיכו לצעוק. תמשיכו לצעוק, יש לכם בעיה. מלך ספרד, בשעה 20:00 עם ראש הממשלה. תצטקו עד השעה 20:00.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

למה אתם צריכים להפריע? אתם מפריעים. אתם לא תורמים לשום דבר. בדרך הזאת אתם לא תורמים כלום.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אני אעשה כשאני צריך לעשות, ולא על-פי עצה שלך. אני אעיר כשצריך להעיר, אם צריך. אני מבקש ממך, שמעתי פעם אחת. אני מבקש, לא בדרך הזאת. אתם יודעים, כשמבקשים בצורה אחרת, אני מאפשר לדבר. יש דרכים אחרות להעיר. אני אודה לכם אם תואילו לאפשר להמשיך את הישיבה על מי מנוחות. אני אעשה מה שצריך לעשות.

רענן כהן (העבודה):

סליחה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

לא כעת.

רענן כהן (העבודה):

לא הפרעתי.

היו"ר ר' אדרי:

לא כעת, לא כעת. אמרתי, לא כעת. לא כעת. שב בשקט בבקשה.

בבקשה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

כפר-דרום הוקם מחדש במצוותה של ממשלת ישראל.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

תסלח לי. תאפשר לי לנהל את הישיבה. תן לי לנהל את הישיבה ואני אחליט מתי להעיר. אתם לא מאפשרים לי לנהל את הישיבה. אתם מפריעים למהלך הישיבה. תנו לי, ואני אעיר מה שצריך להעיר. אם צריך, אני אעשה זאת.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול?

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש ממך. שמעתי אותך. רשמתי. תודה.

בבקשה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

כפר-דרום הוקם מחדש במצוותה של ממשלת ישראל, ותושביו ידעו ימים קשים של בדידות ופיגועים. מתוך 32 חברים בכפר-דרום נרצחו שלושה ונותרו שלוש משפחות של אלמנות ויתומים בעטיה של האינתיפאדה. אפרים איובי, השם ייקום דמו, מצטרף לחבריו הנופלים דורון שורשן והרב שמעון בירן, השם ייקום דמם, שבאו מאותו הכפר.

דוברי הממשלה מרגיעים אותנו, שהאינתיפאדה דעכה והפיגועים פחתו. אבל המציאות שונה בתכלית. מאז לחיצת היד הטמאה על מדשאת הבית הלבן נפלו 12 יהודים מידי הטרור הערבי, וזה מספר גבוה בהרבה מהממוצע של הנופלים בכל חודשי האינתיפאדה. האינתיפאדה הלכה וגוועה דווקא לפני חתימת ההסכם הטמא, אבל היא ניעורה והתחדשה לאחר מכן. יש פיגועים רבים שדובר צה"ל איננו מדווח עליהם, וקל לנחש את סיבת הדבר: אם ידווחו על כל הפיגועים, לא יהיה אפשר להגיד שהאינתיפאדה דעכה. ראש הממשלה איננו אומר אמת כאשר הוא מכריז שמספר הפיגועים ירד כדי מחצית. אולי הוא מיתמם ואולי הוא מתכוון להרדים אותנו.

בכביש חוצה-יהודה היו בעבר פטרולים ניידים, מחסומים ותצפיות שהרתיעו את המרצחים. אבל באופוריית ה"שלום" הם הוסרו, המחבלים מנצלים זאת, ודם יהודי נספג בטרשים של ארץ יהודה.

ראש הממשלה משחרר אנשי טרור ערבים, אבל אש"ף עומד להוציא להורג את עדנאן יאסין, המואשם בריגול למען ישראל. ממשלה שמכבדת את עצמה היתה חייבת להפסיק את שחרור המחבלים ולדרוש חילופי עצירים ואסירים. מוזר הדבר שאין מעירים לערבים שתובעים שחרורם של טרוריסטים ורוצחים, ובאותו זמן הם עצמם מתכוונים להוציא להורג אדם באשמת ריגול בלבד.

המתיישבים היהודים ביש"ע הם הציבור הסבלני והממושע ביותר בתוכנו. במשך שש שנים הם "חוטפים" וסופגים ומבליגים, וכאשר מנסים לייבש אותם, וכאשר מפקירים אותם לכדורי המרצחים, הם יוצאים לרחובה של עיר כדי להפגין ולזעוק. או-אז חובטים בהם ומכים אותם כפי שלא העזו לעשות למפגינים האלימים של האינתיפאדה הערבית.

תדע המשטרה וידע מפקד המחוז שלה, שלא נשתוק על התנהגותם האלימה כלפי חלוצים ולוחמים, שהפכו בידי המשטרה לכרי אגרוף וחבטות. אף אחד לא רוצה ולא שואף לעימות אלים עם צה"ל והמשטרה, כי הם שלנו ובשר מבשרנו, אבל אם ראשי המשטרה ישכחו זאת, נמצא דרכים להזכיר להם.

ממשלה של עם ריבוני, שמכבדת את עצמה ואת העם, היתה צריכה זה כבר להפסיק את שיחות החיסול והמכירה הכללית עם נציגי הטרור, לפחות עד שיביעו הסתייגות ברורה ותקיפה מהטרור ויגנו אותו במיטב הלקסיקון התקיף שלהם, שבו הם משתמשים נגדנו בהזדמנויות אחרות. אין לחדש את השיחות עד שיופסקו הרצח והטרור.

אינני זוכר בתולדות העמים מקרה שבו העם המנצח במלחמה, ובמקרה שלנו הוא גם העם המותקף והמנצח, ייכנע לתנתיבי המנוצחים והתוקפנים. רק רצון מוזר וחולני להתחסלות מרצון יכול להוליד את ההסכמים המוזרים שביילין כותב, פרס מבשל ורבין חותם עליהם.

ראש הממשלה רבין שבוי בקונצפציה של הנסיגה והכניעה. הוא גם רוצה לבטל את הגדרתו של אש"ף כארגון טרור, אף-על-פי שערפאת אפילו לא מסתייג ולא מגנה את הרציחות. רבין ממשיך להריץ את קציני צה"ל לפגישות עם קציני הטרור והרצח, גם כשהן כושלות ומבישות. ערפאת "עושה שרירים" ומשעה את המשך השיחות, אחר-כך מתרצה, ושוב עושה משברים. אלה הם פרקים בספר הגבורות של ממשלת רבין-זיאד לחיסול מדינת היהודים.

הגיעה העת שייפסק הרצח של יהודים, שתיפסק המכירה הכללית של מחוזות המולדת, שתחודש תנופת ההתיישבות בכל רחבי ארץ-ישראל, שיינתן ביטחון ליהודים החיים ביש"ע בשליחותן של ממשלות ישראל, שתופסק עבודת הערבים מיש"ע ברחבי ישראל, שיגורשו מהארץ הרוצחים וסייעניהם, שיחודש הסגר בכל היקפו, שיונף דגל ישראל בכל רחבי ארץ-ישראל ויוסרו דגלי ארגון הרצח מעל הבתים ומעל צריחי המסגדים, שיונהגו פסקי-דין מוות לרוצחים הערבים, והממשלה וראשה יתפקחו ויתפכחו.

אין לנו אמון בממשלה הזאת, שאימצה לעצמה את תורות רק"ח ואש"ף. אין לנו אמון בראש הממשלה ש"הופרס" ו"זויאד" ונשבר ונכנע. אנחנו מביעים אי-אמון בממשלה הזאת.

הי"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת זאבי.

אני פונה אליך, אדוני, חבר הכנסת זאבי, שתואיל בהסכמתך למחוק את המלה או את הביטוי "ממשלת וישי". הרי אתה יודע, אדוני, שאותם אנשים שכינית, לחמת אתם והם לחמו אתך, ובוודאי אנחנו, אף אחד מאתנו, לא יכול להתייחס לממשלה זו או אחרת, כל ממשלה, כאל ממשלת וישי. אודה לך אם תואיל להסכים לזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-הראש, כמעט בכל לקסיקון פוליטי שתפתח, בעברית או בלועזית, תמצא ש"ממשלת וישי" זה כינוי לממשלה שמשתפת פעולה עם האויב בניגוד לאינטרסים של העם שלה. כך אני רואה את ממשלת רבין-זיאד.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני.

אפרים סנה (העבודה):

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

בדרך הזאת לא אתן לאיש רשות דיבור. לא בצעקות. חבר הכנסת יחזקאל, בבקשה שאלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, האם לא מן הראוי לשאול את חבר הכנסת זאבי, האם ממשלת ישראל הנוכחית משתפת פעולה כפי שממשלת וישי שיתפה פעולה עם הנאצים? האם הממשלה הנוכחית היא פרו-נאצית, פאשיסטית, כפי שהיתה ממשלת וישי?

רחבעם זאבי (מולדת):

את זה אתה אמרת. אני לא אמרתי את זה. ממשלת וישי זו ממשלה שמשתפת פעולה עם האויב בניגוד לאינטרסים של העם. כך אני רואה את ממשלת רבין.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם. חבר הכנסת זיסמן, אני לא שומע מה שאתה אומר. נתתי אפשרות להעיר הערה, סיימנו. אנחנו עוברים לסדר-היום.

אחרון המציעים – חבר הכנסת בנימין נתניהו. אני מזמין אותו לשאת את דבריו בנושא: ההתדרדרות בתחום המדיני והביטחוני. בבקשה, אדוני.

אני מצטער שהטקס עם מלך ספרד מתעכב. קיבלתי פתק מראש הממשלה שהוא יעיין בפרוטוקול וישיב לכל הדוברים. תודה לכם.

רן כהן (מרצ):

סיכמתם כבר עם – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי, אפשרתי לך גם להשיב. תן לי, בבקשה, להשיב גם לחבר הכנסת רן כהן. אודה לך אם תאפשר לחבר הכנסת בנימין נתניהו לשאת את דברו. אני מבקש מכל חברי הכנסת לאפשר קיום דיון שקט, מכובד ונינוח.

אפרים סנה (העבודה):

ההערה הזאת בעניין וישי היא הערה מכובדת?

היו"ר ר' אדרי:

זה לא מכובד, אבל היתה הערה, היתה תשובה, ואנחנו ממשיכים. בבקשה, אדוני.

יורם לס (העבודה):

להגיד עליך שאתה נאצי זה יותר טוב?

רחבעם זאבי (מולדת):

אפרים סנה (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין שאתם רוצים להפריע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אל תהיה לי צדיק.

קריאות מספסלי העבודה:

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת לס, אני חושב שאנחנו מעוניינים שהישיבה תהיה נינוחה.

יורם לס (העבודה):

אנחנו שלחנו יהודים למחנות? אנחנו נאצים?

היו"ר ר' אדרי:

אתם לא תורמים לדיון. אתם גם מפריעים לי לנהל את הישיבה.

שאל ילום (מפד"ל):

אבל חבר הכנסת לס לא יכול להגיד לחבר הכנסת זאבי שהוא נאצי. הוא צריך לחזור בו.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת ילום, בלאו-הכי אף אחד לא שמע. אתם מפריעים גם לחבר הכנסת נתניהו וגם לי. אתם מפריעים לכולם. בסך הכול שני חברי כנסת מפריעים לכולם, והציבור צופה בכם גם כן. זה לא מוסיף כבוד ולא עוזר לאיש להיבחר בדרך הזאת. האמינו לי שהציבור לא ישפוט אתכם ואותנו על-פי ההערות שאיש לא שומע אותן. הוא ישפוט אותנו על-פי המעשים ועל-פי התוצאות. אני פונה אליכם בבקשה שתואילו לאפשר לחבר הכנסת נתניהו לומר את דברו.

שאל ילום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, עוד לא קרה שחבר כנסת אחד יקרא לשני נאצי.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, לא אתן לך להפריע.

שאל ילום (מפד"ל):

אני לא מפריע.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מפריע. לא קיבלת רשות, ואתה יודע, כשאתה מבקש רשות, אתה מקבל אותה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני, אם אומנם חבר הכנסת לס השתמש בביטוי הזה, חובתך כיושב-ראש הישיבה למחוק את זה מהפרוטוקול.

היו"ר ר' אדרי:

תן לי את הקרדיט. חברי הכנסת, תנו לי את הקרדיט.

שאול יהלום (מפד"ל):

משה קצב (הליכוד):

יורם לס (העבודה):

הוא לא יקרא לממשלה שלך "ממשלת וישי".

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, הרי איש לא שומע לכם.

יורם לס (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת לס, אתה החלטת להפריע לי? אני אודה לך אם תואיל לאפשר לי לנהל את הישיבה.

אני פונה גם אליכם, שתסייעו לנהל את הישיבה. אתם מפריעים גם ליושב-ראש הסיעה הגדולה באופוזיציה לשאת את דברו. זה לא הוגן.

שאל יהלום (מפד"ל):

שהוא יחזור בו.

היו"ר ר' אדרי:

זה לא הוגן. אני אומר לך, אדוני, זו לא הפעם הראשונה שאתה נוהג בצורה כזאת.

משה קצב (הליכוד):

הכתובת שם, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, פניתי כל הזמן. עכשיו אני פונה אליכם.

שאל יהלום (מפד"ל):

הוא לא חוזר בו.

היו"ר ר' אדרי:

הם שתקו. ביקשתי שלא יפריעו לי.

משה קצב (הליכוד):

אולי לא שמעת, הוא קרא לחבר הכנסת זאבי "נאצי".

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני שמעתי. אבל תן לי קרדיט – מתי להגיב. תן לי קרדיט, אדוני. אודה לך, אדוני. תודה.

בבקשה, אדוני.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, ב-30 במאי 1990, חוליה של אש"ף, חוליה של פלג אבו-אל-עבאס באש"ף, תקפה או ניסתה לתקוף את חוף ניצנים ואת חוף תל-אביב. במשך 20 יום בדיוק, עד 20 ביוני 1990, במשך שלושה שבועות, תבע ממשל ארצות-הברית מאש"ף לגנות את הפעולה ולפעול נגד מבצעה, ומצא שאש"ף לא פעל נגד הפעולה הזאת ונגד מבצעה – ואז נקט פעולה משלו והשעה את הדיאלוג עם אש"ף.

אני רוצה לומר פה בבית הזה: את זה לא עשו האדונים רייגן ושולץ. את זה עשו בוש ובייקר. ומה שעשו בוש ובייקר בתביעה אלמנטרית לאש"ף, שנתן להם התחייבות לפעול נגד פלגים המבצעים את הטרור, מה שעשו בוש ובייקר לא עושים רבין ופרס.

זאת המציאות שאנחנו ניצבים בפניה. כי בינתיים עברו שבעה שבועות מאז אותו הסכם. ב-16 בספטמבר מחבל של חבש, של "החזית", ניסה לעבור בראש-הנקרה, והמעשה הזה סוכל. שלושה ימים לאחר מכן, ב-19 בספטמבר, חוליה נוספת של חבש, מצוידת בטילי "לאו", ניסתה לתקוף אותנו בדרום-לבנון. גם זה סוכל. ובאוקטובר דקרה חוליה של חוואתמה יהודי בחברון. אני, כמובן, מתייחס למקרה הנורא של אתמול, הרצח הנתעב ליד חברון, שבו גם חוואתמה וגם חבש נטלו אחריות.

אדוני ראש הממשלה, כששמענו אותך בתחילת הדיון המדיני ביחס להסכם שחתמת עם ערפאת, אתה אמרת: "לא יכולה להיות איזולת יותר גדולה מאשר להתנדב להכיר באש"ף לפני שנדע מה אנחנו מקבלים מהם ומה אנחנו מוכרים להם". ואז פירטת ואמרת: "החלטנו להכיר באש"ף כנציג הפלשתיני למשא-ומתן ובמסגרת שיחות השלום. לא עשינו זאת בלב קל, עשינו זאת רק אחרי שבמכתבים אל ראש הממשלה נטל ראש אש"ף על עצמו את ההתחייבויות הבאות: הוא התחייב לאכוף על חבריו את הפסקת הטרור והאלימות ולהעמיד לדין את מפירי ההתחייבות. הוא התחייב לראות כבטלים את סעיפי האמנה הפלשתינית שסותרים את זכות קיומה של ישראל ואת תהליך השלום, ולהביא לביטול הפורמלי במוסד המתאים".

כיוון שנמצא פה גם השר רמון – נדמה לי שאין שר שאין ציטוטים ממנו – השר רמון אמר: "הקו האדום במשא-ומתן עם אש"ף הוא הפסקה מוחלטת של הטרור והוצאת הסעיפים באמנה הפלשתינית הקוראים להשמדתה של מדינת ישראל".

אתם לא עומדים אף לא על אחת ההתחייבויות הללו. לא רק שאינכם עומדים עליהן, אתם עושים דבר אחר: אתם פוטרם את אש"ף מההתחייבויות הללו.

יש לכם שתי שיטות. השיטה האחת היא להגיד: טוב, אין טרור, או יש ירידה בטרור. או כפי שאומר שר החוץ: יש 50% ירידה בטרור. לא היה ולא נברא. אנחנו יודעים את הנתונים, ואני קורא אותם כאן:

בשבעה השבועות לפני ההסכם, לעומת שבעה השבועות אחרי ההסכם – באזור יו"ש היו 114 פיגועים, זה עלה ל-120. בעזה היו 91 פיגועים, זה ירד ל-79. זה לא משמעותי. הפרות סדר ביו"ש ובעזה – 1,945 לפני ההסכם, ו-2,078 אחרי ההסכם – עלו; לא באופן משמעותי. אגב, בתוך "הקו הירוק" הנתונים זהים לחלוטין. כלומר, הטרור – כפי שהיה. אבל יש רק הבדל אחד: הטרור הופך ליותר קטלני, כל יומיים רצח. רציחות. יש ביהודה ובשומרון היום גשם של בקבוקים, גשם של אבנים, גשם של יריות. כל מי שנמצא שם יודע מה קורה.

אם הטרור לא פחת, ואתם אומרים ש"פתח" צמצם, פירוש הדבר שמישהו הגביר. יש לכם גם הסבר: מי שהגביר זה ה"חמאס". בכלל, ותימלא הארץ "חמאס", מבחינתכם. אבל אתם אמרתם, וזו היתה עוד אחת מהנחות היסוד שלכם, שאש"ף אמור להגן עלינו מפני ה"חמאס". זו היתה הכוונה שלכם. אמרתם: אש"ף יפעל נגד הטרור, יגנה את הטרור, יסגיר את מבצעי הטרור. בעצם אתם הנחתם הנחה, שחבורת רוצחים אחת תגן עלינו מפני חבורת רוצחים אחרת. מה שמתברר היום, שאש"ף אינו פועל נגד הטרור, אינו מגנה את הטרור, אינו פועל נגד הגרורות שלו שמבצעות טרור. מה שאש"ף עושה זה דבר אחד: אש"ף פועל עם "חמאס", יד רוחצת יד. אש"ף לוחץ – לא להסגרתם של אנשי ה"חמאס", אלא לשחרורם של אנשי ה"חמאס". ולא רק לשחרור הרוצחים מקרבו, את זה ודאי הוא מבקש, אבל הוא מבקש בטאבה ובמקומות אחרים את שחרורם של רוצחי ה"חמאס".

כמובן, נשאלת השאלה, מי יגן על תושבי ישראל? מי שאמור להגן על תושבי ישראל זה, כמובן, צה"ל. אבל צה"ל אינו יכול לפעול בלי מודיעין, ומה שקורה בשטח בחודשים האחרונים, ואני משתמש בבמה הזאת, אדוני היושב-ראש, לומר זאת, מה שקורה הוא שיש צימוק וגימוד שיטתי של יכולת השב"כ לפעול בשטח, משום שהסייענים נעלמים. הם נעלמים או על-ידי כך שהם מתחסלים או על-ידי כך שהם מופקרים. ויותר ויותר אנחנו נמצאים במצב שהשטח מופקר. היום יכול להיות מצב שאוטובוס ייסע מיישוב ליישוב עם ילדים, יעלו מחבלים, יבצעו טבח נורא, וצה"ל לא יוכל לפעול, לא יוכל למצוא, לא יוכל ללכוד. כי לא מוצאים מבוקשים היום. מה שעושים היום, משחררים אותם. באים המוני מבוקשים, מוסרים אקדח לכוחות הביטחון, מקבלים תעודת הכשר, וכמובן, חוזרים הביתה לסליקים שיש להם.

כלומר, הממשלה הזאת איננה נלחמת בטרוריסטים, היא מפקירה את קורבנות הטרור. אם אלה יהודים ואם פלשתינים; יש פה הפקרה. אבל דבר אחד בוודאי היא איננה עושה: היא לא תובעת מאש"ף דבר. להיפך, אש"ף תובע ממנה. הוא תובע לא רק את שחרור העצירים שהזכרתי, הוא תובע את סילוקו של צה"ל, הוא תובע שטחים נרחבים.

והממשלה הזאת, שדיברה כל כך הרבה – וכדוגמה, הציטוטים שהבאתי – היא דיברה על השינוי הפסיכולוגי שאמור לבוא בעקבות השלום, ואני שואל: מה זה השינוי הפסיכולוגי? מה זה אם לא התנערות קודם כול ממטרת החיסול? אם הייתי שואל מה הרגל האחת שראש הממשלה העמיד עליה את ההסכם הזה, הרי זו קודם כול ההסתלקות של אש"ף מהאמנה הפלשתינית. היום אש"ף אומר: טוב, אנחנו נבטל את האמנה? תבטלו אתם את התנ"ך. לנו יש התנ"ך ולהם יש הקוראן, אבל האמנה הפלשתינית זה מסמך פוליטי שקורא לחיסולה של מדינת ישראל. העובדה שהממשלה איננה דורשת לא רק את גינוי הטרור, איננה דורשת פעולה נגד מבצעי הטרור, והעובדה שאיננה מבצעת אפילו את הצעד הפשוט ביותר לביטול האמנה הפלשתינית, שאש"ף יכבד את ההתחייבות שלו לבטל את האמנה הזאת, העובדה הזאת בעצם מראה שיש פה הפקרה מוחלטת של כל ההתחייבויות של אש"ף והיכולת של הממשלה הזאת לעמוד על הקווים האדומים האלמנטריים ביותר. אין פה שום שינוי פסיכולוגי, משום שאש"ף ממשיך לדבוק בהשמדתה של מדינת ישראל, והוא מסייע, כמובן, בצורה מתוחכמת: הוא נותן ל"חמאס" לעשות את עבודתו, הוא מסייע להמשך הטרור, לגל הטרור שאינו פוסק אלא ממשיך ביתר שאת.

אדוני ראש הממשלה, כיוון שחזרת למושבר, אני מרשה לעצמי לשאול אותך שאלה. אולי תודיע לכנסת עד איזה תאריך יבטל אש"ף את האמנה הפלשתינית? אולי תודיע לכנסת באיזה תאריך יתחיל אש"ף לפעול נגד הטרור, או באיזה תאריך יתחיל ערפאת לגנות את הטרור? הרי אמרת כאן מעל הבמה הזאת, שאלה התנאים היסודיים לכניסה להסכם הזה – ציטוט מדברך. ובכן, תודיע לנו מתי יתחילו לקיים את התנאים היסודיים הללו. בשביל זה עשינו את השלום הזה, בשביל הרציחות היומיומיות הללו, כדי שאיש לא יחיה בשקט?

מה אש"ף רוצה לעשות? מה שאש"ף רוצה לעשות זה, באמצעות מכות הטרור של "חמאס" ושל חוואתמה ושל חבש – אגב, אתמול שמענו מאלוף-משנה, שאני מקווה שלא יוקע ולא יאונה לו שום רע, הוא מודיע לנו שחוליות של אש"ף, או חוליה של אש"ף בסלפית פשוט החליפה כובע, היא קוראת לעצמה לא "פתח" אלא חוואתמה. ובכן, אש"ף יכול לשנות צורה, ללבוש צורה, והטרור ממשיך.

אדוני ראש הממשלה, התחושה בציבור היא שכל הזמן אתה בצד הנתינה. אתה כל הזמן נותן. לא רק שאינך עומד על הכלל הראשון בחיפוש אחר השלום, והוא שלא יהיה שלום בלי ביטחון, הנה אנחנו רואים מה ערך השלום הזה – אין ביטחון אז גם אין שלום; אין ביטחון, אין שלום. אבל אתה הולך מעבר לזה, אתה אפילו אינך דורש. במקום לדרוש צעד אחר צעד, תמורה תמורת תמורה, במקום לבקש מהלך תמורת מהלך, אתה בעצם נותן ונותן ונותן.

ואתם כבר יודעים שההסכם הזה לא מוביל למקום שחשבתם שיוביל אליו. אתם כבר שומעים ורואים את האופוריה הזאת מתפוגגת. ואתם כבר יודעים שהציבור מתפכח. ואז אתם עושים דבר שני. אתם לא לומדים את הלקחים, אתם אינכם עומדים על שלכם, אינכם מתייצבים ודורשים מאש"ף לכבד את התחייבויותיו. אתם עושים משהו אחר. אתם אומרים, בתהליך טיפוס של פשיטת רגל: אם פשטתי רגל פה, אני אעבור מהר לעסקה הבאה, עסקה יותר גדולה, וטראו-טראו, שם אצליח.

אתם נעים לרמת-הגולן בואכה חוסיין. בינתיים התווכחו שר החוץ וראש הממשלה מי צריך לקבל את הקרדיט על חוסיין. אבל אתם תגיעו מהר מאוד לסוריה. ואתם הולכים לסוריה. ובתהליך הזה של החיפוש אחר השלום המהיר, אדוני ראש הממשלה, שוב אתה חוזר על אותה טעות, אינך הולך צעד צעד, אינך אומר תמורה תמורת תמורה. אתה עושה משהו אחר, אתה אומר: הכול תמורת הכול. או כמו שאומרים הנציגים שלך: שלום מלא תמורת נסיגה מלאה. אתה אומר: אני מוכן לסגת, אבל מה תקבל תמורת הנסיגה המלאה? אתה תרד מרמת-הגולן. אי-אפשר צבאית לחזור לרמת-הגולן לאחר שירדת ממנה. זה מהלך אל-חזור. מה יקרה? אתה תקבל מלים. גם בהסכם הזה קיבלת מלים, המלים האלה אינן שוות דבר.

אם אינך קובע בהסדרי השלום את ממד השלום, אם אינך שומר על הנכסים שלנו, אם אינך שומר על ביטחוננו, אתה בעצם מפקיר גם את השלום, ואתה תקבל נוסחה שאין לה שום ערך. אתה הולך לכיוון הזה, אבל לא מייד, משום שאומר נציגך איתמר רבינוביץ, שמעתי אותו: כרגע, טקטית לא כדאי עדיין להיכנס למשא-ומתן עם סוריה. חשבתי למה התכוון במלה "טקטית". זאת לא טקטיקה נגד הסורים או מול הסורים, זאת טקטיקה מול היהודים. היהודים עדיין לא מוכנים לקבל את הדבר הזה, צריך להכשיר אותם.

אבל עכשיו, עם הכישלון שלך בחזית יש"ע, ייתכן שתרוץ מהר יותר. ייתכן שתמצא איזה יום אביב, שבו תוכל להביא לציבור במהירות הסכם, שגם הוא לא עבר את החשיבה הדרושה, את ההכנה

הדרושה, את הביטחון הדרוש, את שיקולי המים הדרושים, יכול להיות שתעביר במחטף שלטוני, כך תנסה, להעביר שוב את הדבר הזה, בבחירות מואצות. אני ראיתי ואני רואה גם כאן, שכל המדיניות שלכם היא מדיניות של חיפזון, של חוסר אחריות ושל חוסר ביטחון.

אדוני ראש הממשלה, היום בבוקר התכוונת להביא לממשלה החלטה שתבטל את הגדרת אש"ף וגרורותיו כארגון טרור. אתה מנסה כבר כמה שבועות לעשות זאת, וכל פעם אתה נדרש לדחות, כי כל פעם במוצאי שבת או ביום ראשון יש רצח חדש. אז אתם מחכים, אולי יבוא איזה יום ראשון בלי רצח ותוכלו להעביר זאת. אבל השיטה הזאת, השיטה של העדר ביטחון, העדר מחשבה, העדר אחריות, העדר משא-ומתן, אלא מתן ומתן, נתינה ונתינה – השיטה הזאת כבר נעזבת על-ידי הציבור.

אתה אמרת, אדוני ראש הממשלה, אתה אמרת, לא אני, שהבחירות המוניציפליות האחרונות היו בגדר מבחן אמון, במיוחד הבחירות בירושלים. זאת קביעה שלך. אני חושב מה היה קורה אילו היה ההיפך, מה היה קורה אילו לא ניצח הליכוד אלא המערך היה מנצח; מה היה קורה אילו המערך היה מחטיף לליכוד סנוקרת, כדברך, ולא להיפך. בוודאי היית אומר: הנה קיבלנו אמון. אבל, אדוני ראש הממשלה, אתה רצית מבחן וקיבלת מבחן, רצית אמון וקיבלת אי-אמון.

ומה שצריך לעשות היום, אדוני היושב-ראש, זה לתת ביטוי לאי-אמון הזה בהצבעתה של הכנסת בסוף דיון זה.

עמיר פרץ (העבודה):

במעלות הליכוד עלה?

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת ביבי נתניהו.

חברי הכנסת, בקשר להתבטאויות שהיו כאן לפני כן, בדבר ממשלת וישי והכינוי נאצי, אני אבדוק את האפשרויות עם הצדדים, וגם בלי הצדדים – למחוק את הדברים הללו מהפרוטוקול. אני מבין שחבר הכנסת לס הסכים למחוק.

אני מבקש שקט. הבטחתי לתת תגובה, אני נותן את התגובה שלי. אני אבוא בדברים, ואני מקווה שבהסכמה ובהבנה הדברים יימחקו מהפרוטוקול.

אני מזמין את ראש הממשלה להשיב במשולב על ההצעות. אדוני ראש הממשלה ושר הביטחון, בבקשה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל ידעה בתולדותיה רגעים מרים ושעות יפות. ידענו עליות גם מורדות. זהו רגע קשה, אך יש בו גם תקווה.

אתמול פגעו מרצחים של ה"חמאס" במכונת ישראלית. בירי הרצחני נהרג תושב כפר-דרום אברהם איובי, זיכרוננו לברכה.

רחבעם זאבי (מולדת):

שמו אפרים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אפרים. מה אמרתי? נהרג אפרים איובי, זיכרוננו לברכה, ונפצע חברנו חבר הכנסת לשעבר הרב חיים דרוקמן.

עם ישראל כולו, הכנסת והממשלה עם המשפחה השכולה. לחיים דרוקמן נאחל החלמה מהירה.

לבנו היום עם כל המשפחות ששכלו את יקיריהן, חיילים ואזרחים, בהתקפות טרור רצחניות. בית זה, אני מאמין, ימין כשמאל, דתיים וחילונים, יהודים וערבים, מאוחד בהשתתפות בצער המשפחות ומאחל החלמה לפצועים.

חברי הכנסת, 100 שנים ויותר אנחנו נלחמים על הזכות לחיות כאן בשלום, בשקט ובשלווה. ובמשך 100 שנים אנו נענים בהתקפות טרור ורצח. כמעט לא ידענו אף יום אחד של שקט. בניסיון לשבור את מעגל הרצח, בניסיון לחדול ממסע הדמים שאין לו סוף, עשינו לפני שבועות אחדים מעשה, שאנו מאמינים ומקווים שיוליך אותנו ואת שכנינו הפלשתינים לדו-קיום בשלום.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

מעשה של כניעה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לא בלב קל עשינו זאת, לא בלי דאגה. בסופן של ההתלבטויות הכרנו באש"ף כנציג הפלשתינים לצורך המשא-ומתן, בתנאים הידועים לכול, ובראש ובראשונה הפסקת הטרור והאלימות. ומאז 13 בספטמבר אין שום פעולת טרור של אש"ף-תוניס הנתון למרות "פתח".

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה היה ברמת-רחל?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הצענו להם ממשל עצמי, על-פי המתכונת שאנחנו מבינים שמונחת ביסוד מכתב הזימון לוועידת-מדריד.

דוד מנע (הליכוד):

מה היה ברמת-רחל?

משה קצב (הליכוד):

— — —

דוד מנע (הליכוד):

מה היה ברמת-רחל?

קריאה:

הוא לא יודע את ההבדל — — —

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

האמנו אז ואנו ממשיכים להאמין גם היום שעשינו את המעשה הנכון — —

קריאות:

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

-- למען הילדים והנכדים.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני לא אפשרתי לאיש להפריע לחבר הכנסת נתניהו. אני מבקש גם כאן לנהוג בהתאם. אני פונה אליכם כי תואילו לכבד את המעמד.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

האמנו אז ואנו ממשיכים להאמין היום שעשינו את המעשה הנכון, גם אם עלינו לעבור תקופת מעבר לא קלה, מכאיבה וקשה. וכל אלה, למען הדור הבא משני עברי המתרס, למען השלום שיבוא.

חברי הכנסת, אין לנו שום כוונה שלא לומר אמת. המאמץ לשלום אינו כולל את כל ארצות ערב ולא את כל ארגוני הטרור, ובראשם ה"חמאס" וארגוני הסיורב האחרים. אנו יודעים, אתם יודעים, כי יש מדינות ערביות ויש ארגוני טרור פלשתיניים וערביים ששמו להם למטרה לחסל את מדינת ישראל, ואין הם בוחלים בשום אמצעי ודרך כדי לפגוע בנו, ביושבי הארץ הזאת.

המדינות והארגונים שמטרתם פגיעה בעשיית השלום, מאירן ועד ה"חמאס", ממשיכים במלאכת ההרג וההרס. קשה לדבר על הרוגים ופצועים במספרים, בסטטיסטיקות. מאחורי כל ספרה, מאחורי כל גרף סטטיסטי, היה אדם, היה אבי משפחה, היה בעל, בן, אח, היה חייל או מתיישב שתקע יתד בארץ הזאת וחי את חייו, לפחות על-פי רצונו, באין מחריד, עד שהשיגו אותו סכיני המרצחים, כדורי אויבי השלום.

במאזן הדמים הזה, אם למנות אותו מאז ראשית ספטמבר ועד אתמול, נהרגו באש ארגוני הטרור והמחבלים, בכלל זה ברצועת הביטחון בלבנון – שבתקופה זו לא נהרג בה אף חייל אחד – שישה אזרחים ושישה חיילים. באותה תקופה נפצעו 15 אזרחים ו-57 חיילים. אנו משלמים מחיר דמים כבד על זכותנו לחיות כאן ואנו ממשיכים בחריקת שיניים לבנות ולחלום שלום.

חברי הכנסת, בשנה האחרונה, לפני חתימת הסכם העקרונות עם אש"ף ואחריה, נקטנו שורה של צעדים, צעדים משמעותיים ביותר לקיום הביטחון במדינת ישראל, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה.

דוד מנע (הליכוד):

איפה בדיוק?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

גירשנו מאות פעילי "חמאס" אל מעבר לגבול, ולו גם לזמן מוגבל.

רון נחמן (הליכוד):

אתה מחזיר אותם בחודש הבא.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני אזכיר לכם, שמאז ועידת-מדריד ועד כינון הממשלה בראשותי, הממשלה הקודמת לא העזה לגרש אחד.

קריאה:

אתה מחזיר אותם.

רון נחמן (הליכוד):

מתי הם חוזרים, בדצמבר?

היו"ר ר' אדרי:

בדרך הזאת איש לא שומע. אני פונה אליכם, אני מבקש מכם. חבר הכנסת רון נחמן, אני מבקש.

רון נחמן (הליכוד):

מתי מחזירים אותם, בדצמבר? אני רוצה לדעת מי יהיו השכנים שלי בדצמבר.

משה קצב (הליכוד):

אם היית מגרש עשרה, לא היה צריך – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת קצב, אני שומר על כבודם של כל חברי הכנסת. אני מבקש לשמור על כבודו של ראש הממשלה.

משה קצב (הליכוד):

אף אחד לא פגע בכבודו של ראש הממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לאפשר לו להמשיך.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הפעלנו סגר לפני למעלה משבעה חודשים – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

גם זה בוטל.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

– – סגר שהפריד בין הפלשתינים בשטחים לבין שטחה הריבוני של ישראל, בכלל זה ירושלים המאוחדת, דבר שהחזיר במידה רבה את הביטחון האישי למרבית תושבי מדינת ישראל, ללא הבדל דת ועדה. אנו פעלנו ופועלים בנוקשות ובחריפות נגד מחבלי ה"חיזבאללה" בלבנון, ובאותו זמן לא הרפינו מן המרדף אחרי מחבלים מבוקשים במחנות עזה ובסמטאות שכם וג'נין.

עוזי לנדאו (הליכוד):

צוחקים עלינו? צוחקים עלינו. רודפים אחרי מבוקשים. מה מספרים לנו?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אנו יודעים כי האמצעים החריפים פגעו קשות בארגוני הטרור. מאז ראשית ספטמבר 1993 ירדו במצבת המבוקשים 62 מבוקשים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

הם אצלם בבית.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

גם היום, באזור חברון, ברדיפה אחרי מבוקש חמוש, הופעלו כוחות צה"ל, הפעילו כלי נ"ט, והמבוקש, שניסה להתנגד, נהרג כשלידו כלי נשקו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

— — — ראש הממשלה היום.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

חברי הכנסת, המאמץ לבלום את ארגוני הטרור – ובמקרה דנן היום מדובר אך ורק בארגוני טרור הפועלים במוצרה לרצח ישראלים ולרצח השלום – נמשך. אלה הנמצאים אתנו במשא-ומתן על הסדר הביניים לא ביצעו פעולות טרור מאז החתימה בוושינגטון. לא יועילו לכם כל הסיפורים. זאת המציאות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הפכת להיות דובר אש"ף. אתה צריך להיות ראש ממשלת ישראל. אל תשכח את זה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת לנדאו, היו לך כמה הערות, לא הערתי לך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה מגן על PLO.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת לנדאו, הערת כמה הערות, אני מבקש ממך. אני פונה אליך. תודה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רואה לעצמי חובה עמוקה להודות מעל במה זו לחיילי צה"ל, לאנשי שירות הביטחון, למשטרת ישראל, למשמר הגבול ולכל האחרים שעושים לילות כימים כדי לשמור על ביטחונם של תושבי תל-אביב ונתניה, אלקנה וקרני-שומרון, גוש-קטיף וגבול הלבנון. הם הנושאים העיקריים בעול הביטחון, הם גם המשלמים בחייהם ובגופם במילוי משימה זו.

אנו משקיעים כוחות גדולים בשמירה על הביטחון והסדר הציבורי ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. אין זו מלאכה קלה, והיא מכלה כוחות גוף ונפש. את הזמן, רוב הזמן, משקיעים החיילים, אנשי שירות הביטחון, השוטרים, במרדף אחרי רוצחים. היום הרוצחים הם אויבי השלום המתדפק על דלתנו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

למה צמצמתם את הכוחות ביש"ע?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יחד עם חיילי צה"ל, השוטרים וחייליו האלמונים של שירות הביטחון נמצאים בקו האש גם תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

עיקר כוונתם של אויבי השלום היא להמאס את החיים על תושבי מדינת ישראל בכלל, ועל היושבים בשטחים בפרט, ולהפוך את חיינו וחייהם של התושבים בשטחים לבלתי נסבלים, ליצור מבוכה, מועקה וקרע בתוך האוכלוסייה האזרחית במדינת ישראל.

הפגיעות בחיילים ובאזרחים בכל מקום – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להפסיק את השיחות. אני שומע עד כאן את הדברים של חברי הכנסת. אני מבקש להפסיק את השיחות. אני מודה לכם.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הפגיעות בחיילים ובאזרחים בכל מקום כואבות לכל אזרחי ישראל. הכאב מובן, וגם הזעם. אולם, בשונה מאויבינו, גילינו אנחנו תמיד התאפקות. חרקנו שיניים – והמשכנו. קפצנו אגרופים – והלכנו הלאה.

אני קורא ליושבים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה ללכת בדרך שבה הלכנו במשך 100 שנות טרור: קברנו את מתינו, נשכנו שפתיים והמשכנו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אבל לא התחנפנו לאויב כמו שאתה עושה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אנו יודעים, אני יודע, כי שלהוב היצרים הוא נחלתו של מיעוט בקרב יושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה. הרוב המכריע רוצה בחיי שלום וביטחון ובשכנות טובה.

אני קורא לאנשי יהודה, שומרון וחבל-עזה לעצור בעד קוראי הנקם ומפירי הסדר, זאת כדי למנוע התדרדרות וחוסר סדר שיפגע בנו. כוחות הביטחון מצדם קיבלו הוראות להפעיל את כל אשר ניתן בידם במסגרת החוק, למנוע טרור, אך גם לקיים את החוק והסדר מצד התושבים היהודים.

חברי הכנסת, בהצהרת העקרונות עם אש"ף היה הביטחון של היישובים, של התושבים, של הישראלים, ביטחון החוץ כלפי קווי העימות, קווי הגבול, החוף והאוויר, אבן-ראשה בכל הדיונים וההחלטות. אנו שרויים בעצם ימים אלה גם במשבר מסוים במשא-ומתן עם הפלשתינים, רק, אך ורק, בגלל ענייני הביטחון. אנו נמשיך ונקפיד בעניין הביטחון, ולא נוותר כהוא זה.

אמרנו, ואני חוזר ואומר: נעמוד על קיום כל היישובים, נעמוד על האחריות הכוללת של ישראל לביטחון התושבים ביישובים, לביטחון הישראלים הנעים בשטחים, לביטחון החוץ. כל אלה הן מחויבויות שלנו, ואנחנו נקיים זאת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתם מפקירים את השטח לאש"ף ואתם סומכים עליו.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, את מקוזזת עם עוזי ברעם, גם בקריאות ביניים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתם חושבים שאש"ף יעשה לישראל את המלאכה ויתפוס אנשי "חמאס" – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בגין, תודה רבה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

בצד הלחימה הבלתי מתפשרת – – –

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אל תעזור, חבר הכנסת חגי מירום. זה לא עוזר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

איזו "לחימה"? איזו "בלתי מתפשרת"?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

בצד הלחימה הבלתי מתפשרת בטרור הקיים היום ובשליחיו, אנו ממשיכים במסע אל השלום.

סילבן שלום (הליכוד):

איזו "לחימה בלתי מתפשרת"?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

יותר ממה שאתם עשיתם.

סילבן שלום (הליכוד):

מה זה "לחימה בלתי מתפשרת"?

עוזי לנדאו (הליכוד):

מי היה שר הביטחון בשנת 1984?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

חרף ההפסקות בדיונים – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

מי אמר "נשבור עצמות" ולא נתן גיבוי לחיילי צה"ל?

היו"ר ש' וייס:

הנאום הוא של ראש הממשלה ולא שלך, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — הוא מטיף.

היו"ר ש' וייס:

תירגע. עכשיו עונה ראש הממשלה. לא אתה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

ראש הממשלה הובס על-ידי האינטיפאדה.

היו"ר ש' וייס:

אתה מפריע כל הזמן, חבר הכנסת בן-אלישר. לא מתאים לך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא חתם על הסכם כניעה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא נכנע לטרור.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת עוזי לנדאו. מספיק. בואו נמשיך כפי שזה התחיל.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

בצד הלחימה הבלתי מתפשרת בטרור ובשליחיו, אלה שלוחמים נגד השלום, נגד ישראלים, אנו ממשיכים במסע אל השלום. חרף הפסקות בדיונים, משברים שהיו ועוד יהיו, בדעתנו לעמוד בכל התחייבויותינו גם לשלום וגם לביטחון – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא היתה התחייבות אחת שעמדת בה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

– – ולהגיע להסכם עם הפלשתינים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

פעם שנייה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – – דראושה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקש ממך. בכל נאום של ראש הממשלה אתה מפריע.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רוצה לציין בסיפוק, שבעקבות המהלך הזה אנו מקבלים איתותים, אפילו יותר מאיתותים, משותפים אפשריים אחרים בעולם הערבי, במדינות ערב, במסע אל השלום. וכך, אנחנו נמשיך. נילחם בטרור ובאותו זמן נדבר שלום.

עוזי לבדאו (הליכוד):

פתטי.

היו"ר ש' וייס:

תירגע קצת.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

חברי הכנסת, על אף ההפחדות, על אף סימני השאלה, על אף קריאות הביניים, אנחנו נמשיך, נחתור ונגיע ליום שבו נגיע לשלום, נגיע להסדרים, ושפיכות הדמים תיעלם.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לביטחון לא נגיע.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני מבקש להסיר את הצעות האי-אמון מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אדוני ראש הממשלה, אני מודה לך.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. היתה הסכמה בוועדת הכנסת לגבי חלוקת הזמן. נקפיד עליה היטב, כי אנחנו קשורים היום גם בסדרי טקסים למלכי ספרד המבקרים במדינת ישראל.

חבר הכנסת אריק שרון – ראשון הנואמים. עשר דקות. אחריו – חמש דקות לכל דובר.

חברי הכנסת, אני מבקש לסגור את הדלתות. אנחנו ממשיכים. רבותי הסדרנים, תסייעו לנו. נא לסגור את הדלתות. שיחות בחוץ.

אריאל שרון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בימים של דאגה עמוקה למתרחש, כשמסביב רבים זועקים – –

היו"ר שי' וייס:

חברי הכנסת שגב, זאבי ובא-גד, נא לא להפריע. זה לא יפה.

אריאל שרון (הליכוד):

– – צועקים מתוך כאב אמיתי, בחרתי לדבר בשקט. לא כי המצב קל בעיני. להיפך, הוא חמור בהרבה ממה שרוב אזרחי ישראל סבורים. אני עושה זאת בניסיון נוסף להביא את הממשלה השוגה להקשיב, לשמוע, לנסות לתקן את המשגים החמורים שכבר נעשו על-ידה עד היום.

אני בעד שלום. אין יהודי שאינו תומך בשלום. אך מה שמתנהל עכשיו לא יוכל להביא לשלום, ולצערי יביא רק לשפיכות דמים, שתגבר מיום ליום, ואנו כבר רואים זאת במו עינינו.

מהי טעותה העיקרית של הממשלה, ומהיכן חולשתה בעת ניהול משא-ומתן עם ארגון הטרור אש"ף ובראשו פושע המלחמה ערפאת? לפלשתינים מטרה ברורה, והם אומרים אותה בפה מלא מדי יום, ולפיה הם נוהגים במשא-ומתן. מטרתם המוצהרת: הקמת מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, שבירתה ירושלים. יש כמובן מטרות נוספות שמדברים עליהן עכשיו.

לעומת הפלשתינים, לממשלת ישראל אין מטרה מוגדרת, ברורה. המטרה היא קצרת טווח, הסדר ביניים. כשיש מטרה, יש כושר תמרון, בלי לשגות, כי תמיד מתיישרים אל היעד הסופי. לעתים צריך לעצור קצת, לעתים צריך לסגת קצת, לעתים ימינה קצת, לעתים שמאלה קצת, אבל יש מטרה שאליה חותרים כל הזמן. כשאין יעד סופי, ולצערי אין לממשלה יעד סופי, היא לא הגדירה יעד סופי, לא עומדים על שום דבר עד הסוף. אומרים אז: לא נורא, נתקן בהסדר הקבע.

אני רוצה לקבוע נחרצות: פתרון הקבע יושפע לחלוטין ממה שיקרה בהסדר הביניים. מי שחושב, כמוכם, שיוכל בעתיד להגיע לפשרה טריטוריאלית, למשל, בשטח שבו כבר ניתנה לאוכלוסייה אוטונומיה, טועה ומטעה. זה יהיה בלתי אפשרי. ראו כמה קשיים קיימים כבר עכשיו כשישראל מנסה

במשא-ומתן לתקן מעשי רשלנות קשים שנעשו באוסלו. הערבים טוענים: אבל אתם כבר חתמתם על משהו שונה, ועל זה מתנהל המאבק עכשיו. איך לענות על הבעיה הזאת?

כדי שלא לחסום את דרכנו בפני פתרונות בעתיד, יש רק דרך אחת, שסמכויות רשות האוטונומיה לא יחולו כבר מלכתחילה על אזורי ביטחון חיוניים לישראל – אזורי ההתיישבות היהודית, אזורים שחופפים, לעתים קרובות, צירי תנועה בעלי חשיבות אסטרטגית לישראל, בסיסי צה"ל בשטחי האימונים שלו. על תטעו, אמרו זאת כבר עכשיו, לא תוכלו לעשות זאת אחר כך.

ההתיישבות היהודית בירושלים, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה היא כיום המחסום האחרון שעומד מול סכנת הקמתה של מדינה פלשתינית שנייה מערבית לירדן. אתם, אנשי מפלגת העבודה, הרי עמדתכם המוצהרת היא נגד הקמת מדינה פלשתינית ממערב לירדן, כך לפחות אתם טוענים. לכן צריך היום להפסיק את האפליה שיצרתם כלפי ההתיישבות היהודית ביהודה ובשומרון, בעיר העתיקה ובעיר-דוד, על הר-הזיתים ובמורדות הר-הצופים. יש לחזק את ההתיישבות הזאת, להשלים תשתיות, לעודד הצטרפות משפחות יהודיות נוספות, להשלים סלילת כבישים.

אולי תקל עליכם מבחינה מצפונית העובדה, שכבישים אלה משרתים בעיקר את האוכלוסייה הפלשתינית. הרי ממילא אתם מגייסים היום בעולם כספים למדינת אש"ף, בכלל זה לכוחותיה המזוינים, הכוללים מחבלים באלפיהם, שיתחילו בקרוב להגיע על נשקם.

בכנס של ראשי המגבית קרא שר החוץ הישראלי ואמר להם: הגיע הזמן להקים עכשיו את UNITED JERICHO APPEAL. זאת אומר שר בממשלת ישראל. זאת הוא אומר בין חלום למשנהו, בין הזיה לרעותה. אל תחכו, הפסיקו את האפליה. מתיישרי יש"ע, לרבות בקעת-הירדן ורמת-הגולן, הם המגינים על תושבי ירושלים, שפלת החוף, הדרום ואצבע-הגליל, ולא להיפך. אל תחכו, הכינו אותם לעמידה במצור, שאתם באיוולתכם מכניסים אותם לתוכו. אל תעמדו מנגד, אל תפקירו אותם. מדובר בכ-150,000 נפש ביחד, חלוצים אמיתיים. כל דור וחלוציו; אלה החלוצים של הדור שלנו. אין הבדל בין הבקעה לשומרון ובין יהודה לגולן. כל מאמצים להטיל פירוד לא יצלחו, כי לכולם אתם מועידים אותו גורל.

אנחנו שומעים ללא הרף את הצהרות רב-המרצחים ערפאת על הקמת מדינה פלשתינית. לישראל, פרט להתיישבות היהודית אין כל מענה. בדרך המוטעית שהלכתם זה בכלל לא תלוי בכם. לכן, אתם צריכים להחליט היום, ואף להזהיר פומבית את בעל-הברית החדש שלכם מפני הכרזה על מדינה פלשתינית או נקיטת צעדים בשטח, שמביאים דה-פקטו להקמת מדינה כזאת, ולהודיע שצעד כזה יביא לסיפוח מיידי לישראל של האזורים מיושבי היהודים באזורי הביטחון.

רחבעם זאבי (מולדת):

סליחה, מי נציג הממשלה בדיון הזה? בהצעת אי-אמון אין נציג ממשלה?

היו"ר ש' וייס:

ממש ברגע זה ביקשתי להזמין את השרים. אומנם יש לנו סגני שרים, אבל ממש לפני ההערה שלך חשתי בכך. מטפלים בזה.

חגי מירום (העבודה):

אתה מחפש נציגים של ממשלת וישי?...

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. אני מקווה שהם יגיעו מייד.

אריאל שרון (הליכוד):

אני מזהיר מפני סכנות נוספות, כתוצאה מהסכם העקרונות שחתמתם עליו: א. לא יהיה אפשר להחזיר את המצב לקדמותו אם ציפיותיכם לא יתגשמו, כי לא סיכמתם זאת מראש; ב. לא יהיה אפשר למנוע מצב שכל טריטוריה פלשתינית תהיה בסיס טרור שצה"ל לא יוכל להיכנס לתוכו, כי לא תבעתם אחרת; ג. לא יהיה אפשר למנוע פגיעות במשק המים, במים שמגיעים לביתו של כל אזרח בישראל, כי נתתם לאש"ף שליטה במים; ד. יהיו פגיעות חמורות בחקלאות ובתחומים כלכליים אחרים. תהיה החמרה במצב הכלכלי במקום גן-עדן המובטח; ה. תהיה עלייה גדולה בהוצאות הביטחון ובעומס הביטחוני על כל אזרח, לרבות בשירות המילואים. תזכרו כאן מה שנאמר לכם מעל הדוכן, זה בדיוק מה שיהיה; ו. תהיה התערעורת מערכת היחסים עם ערביי ישראל ומדינות ערב השכנות, כתוצאה מכל חיכוך בשטח. יש סכנות רבות נוספות, שכבר הוזכרו.

אך מעל כל הסכנות, קיימת הסכנה לחייהם של אזרחי מדינת ישראל. מצב הביטחון הולך ומחמיר. זו מערכה קשה, אך הייתם יכולים להצליח יותר לולא ניסיתם להוליכנו בכחש. זה הכחש המונע מכם להסיק מסקנות. הנה כמה דוגמאות. אתם חוזרים ואומרים ללא הרף: ארגוני הטרור רוצחים ופוגעים באזרחי ישראל כצעד נגד השלום. וכי לא רצחו קודם? יש לי פה רשימה. עוד לא חשבו על שלום, עוד לא חשבו על תהליך של שלום – רשימה שלמה, דפים שלמים – –

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אתה סותר את עצמך.

אריאל שרון (הליכוד):

— של מעשי רצח של אותם ארגונים, ללא שום קשר, זה לא נגד השלום, זה נגד יהודים ונגד אזרחי ישראל, לא נגד השלום, אל תטעו.

אין ירידה בפעולות הטרור, וכבר ניתנו כאן המספרים.

דבר חשוב נוסף, בניגוד למה שנאמר, גם אש"ף פועל. נכון, ה"פתח" לא פועל עכשיו במישרין נגד יהודים, אבל הוא פועל נגד ערבים. מי רצח את שעבאן, מי רצח את ספתאווי? מי רצח אותם? לא אנשי "פתח". אבל אש"ף פועל. החזית העממית של חבש, החזית הדמוקרטית של חוואתמה. מה היה האירוע עם אופנוע הים מצפון לנהרייה? האם זה לא היה אש"ף? מה היו ההופעות האלה בפני הציבור בישראל: אש"ף לא פועל? אחד הארגונים בתוך אש"ף, ה"פתח", לא פועל. הוא לא פועל נגד יהודים. נגד ערבים הוא ממשיך לפעול.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שרון, אני מוסיף לך שתי דקות ותנסה לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

אנשי "פתח" עוברים ל"חמאס", כך גם ימשיכו בעתיד. צריך להבין שמאוד יקשה על ה"פתח", אפילו רצה ואפילו ירצה – והרי אתם מאמינים להם – להילחם בארגונים אחרים כדי להגן עלינו. אפילו רק מהסיבה, שבאותן משפחות, יש בהן אנשי טרור, בניהם וקרוביהם משרתים בכל ארגוני הטרור. יש שם בנים שמשרתים ב"פתח" ויש כאלה שבחזית העממית ויש המשרתים אצל חוואתמה ויש שם אנשי "חמאס".

ומה יהיה מחר, כשלא נהיה בשטח? מי יבצע פעולות מנע? מי ירדוף אחרי רוצחים פלשתינים נמלטים? הרי פעולות הטרור יכרסמו בכל הסדר. אתם מאמינים בהסדר הזה. הרי עצם העובדה שלא נקטתם צעדים מראש נגד אפשרות של טרור, תכרסם בהסכם שאתם רוצים לקיים.

למען הדור הבא – אני רוצה להשתמש במה שאמר ראש הממשלה – למען הדור הבא, לו היתה בכם מעט אחריות, הייתם צריכים לנהוג אחרת. אנחנו נמצאים באופוזיציה, אתם בממשלה. האחריות, לצערי, היא עליכם. אומנם אין אל מי לדבר, אבל – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. יש לנו שרה ושני סגני שרים. יחסית למספר חברי הכנסת זה נראה לי סביר.

אריאל שרון (הליכוד):

סליחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

שנינו בני מושב, אריק.

אריאל שרון (הליכוד):

כמעט מאותו הכפר.

היו"ר ש' וייס:

כפר חגלה וכפר-מל"ל.

אריאל שרון (הליכוד):

אני אומר: אתם נמצאים בממשלה, עליכם האחריות. אנחנו באופוזיציה. אנחנו שוללים את ההסכם הזה. היינו מגיעים להסכם טוב יותר. מה שאנחנו יכולים לעשות, זה מה שאנחנו עושים. אנחנו מציעים, ואתם לא שומעים. אנחנו מזהירים, ואתם מתעלמים.

לכן אין לנו אמון בממשלה הזאת. ואולי בכל זאת, אולי בכל זאת, תקשיבו לדברים שאנחנו אומרים לכם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אריק שרון.

חברי הכנסת, לפני שאזמין את הנואם הבא, חבר הכנסת חגי מירום, האם חבר הכנסת זאבי כאן?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה. אני לא הייתי כאן בעת שהתנהל החלק הראשון של הישיבה. הייתי ממליץ מאוד שנוציא מפרוטוקול הכנסת שני ביטויים, שבפרוטוקול של פרלמנט ישראלי – ואני מדגיש בהקשר זה גם "יהודי" – לא כדאי שיהיו. האם אתה מסכים חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא – – –

היו"ר ש' וייס:

מסכים – כן או לא? לא – לא. אני לא צנזור.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לס, אתה מסכים להוציא?

יורם לס (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לס מוציא, חבר הכנסת זאבי מסרב.

בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני מבקש לשלוח מכאן תנחומים למשפחתו של אפרים איובי, זיכרונו לברכה, ולאחל החלמה לרב דרוקמן, חבר הכנסת לשעבר, ולנפגעי הטרור האחרים.

חברי הכנסת, אני קורא את נוסח הצעת האי-אמון מטעם הליכוד, ואני רואה שם, שהצעת האי-אמון מדברת על השיחות עם הפלשתינים, עם אש"ף, ועל הפסקת השיחות בטאבה, ואני שואל את עצמי: מה היה הדבר הזה, שהביא את הליכוד לדאוג כל כך מכך שהופסקו השיחות בטאבה? הרי לשיטתכם השיחות בטאבה הן אסון, ובכל זאת אתם נזעקים להגיש הצעת אי-אמון בגין הפסקת השיחות בטאבה.

והרי אתם לא מתכוונים ברצינות, כי אתם יודעים, שהשיחות בטאבה לא הופסקו. אולי הן הופסקו בטאבה, אבל הן עברו לקהיר, וגם אם יש בהן קושי, הלוך ילכו השיחות ויתקדמו. וטוב שילכו קדימה. ואתם יודעים מה? טוב גם שיש קושי, וכל מי שידוע מדוע נתקעו השיחות בטאבה ומה היה הדבר שגרם לפיצוץ של השיחות בטאבה יודע שהדברים שגרמו לשיחות בטאבה להיפסק היו התביעות הביטחוניות של מדינת ישראל, התביעות הביטחוניות של יצחק רבין ראש ממשלת ישראל. מדוע נפסקו השיחות, מפני שהפלשתינים היו מרוצים כל כך, שמחים כל כך? הן הופסקו מפני שמדינת ישראל אמרה, שבכמה וכמה נושאים, שהם נושאי ביטחון, לא נהיה מוכנים להתפשר.

ובאילו עניינים היו הנושאים האלה שלא היינו מוכנים להתפשר בהם, אתם יודעים? ידע הציבור, ידעו חברי הכנסת: היו אלה בדיוק אותם נושאים שאתם מוחים עליהם – ביטחונם של המתיישבים ביהודה ובשומרון, בשכנות בעזה לריכוזים הפלשתיניים, בשכנות ליריחו, לעיר הגדולה הזאת שעומדת לעבור לאט לאט לשלטון עצמי פלשתיני. זאת היתה הסיבה, חבר הכנסת יהלום, לכן הופסקו השיחות. ואתם מוחים, במקום לברך על כך שהממשלה הזו עושה את מלאכתה כראוי.

חברי הכנסת, מתחוללת התקדמות, זה ברור ומובן. ואף שיש לנו מדי פעם עצירה כזו או אחרת בתהליך ובשיחות, בסך הכול מתחוללת התקדמות, התקדמות לשלום. ואנחנו נראה בוודאי בתוך חודשיים-וחצי כיצד המקומות אשר הוסכם עליהם, עזה ויריחו, יימסרו לשלטון עצמי פלשתיני, ואין לי כל ספק, שכאשר ישרור שלטון עצמי פלשתיני שם בשטח, יקיימו הפלשתינים בצורה הרבה יותר חופשית ונמרצת את המאבק ב"חמאס".

אבל כאן מתחולל ניסיון להציג את אש"ף ואת ה"חמאס" כאילו חד הם, דבר שכולם יודעים, שהוא אינו נכון. וחבר הכנסת אריאל שרון עומד פה ואומר דברים בלתי מוסמכים לחלוטין, מפני שהוא יודע שאש"ף והארגונים השייכים לו אינם ממשיכים בטרור מיום החתימה על ההסכם, ואילו ה"חמאס" עושה כל שלאל ידו לסכל את ההסכם. ובמקום להבחין בין השניים, ובמקום לתת קרדיט לפלשתינים מתונים, מנסים כל הזמן בימין הישראלי, באופוזיציה, לקשור את אש"ף עם ה"חמאס", דבר שאינו נכון.

חברי הכנסת, שתי בעיות רובצות כעת לפתחו של ההליך: האחת – הבעיה הסורית, והשנייה – בעיית הטרור הרצחני של ה"חמאס". ואני לא אגיד פה מלה אחת נגד הזעם והכאב שעובר על המתישבים ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה בגין הרציחות הללו שמתרחשות שם. זה כואב, זה כואב להם, זה כואב גם לנו. הם אחים, הם בשר מבשרנו, ואף שיש בינינו חילוקי דעות על הדרך הפוליטית, המדינית, שהם נוקטים, אנחנו איננו חושבים שיש להפקיר את דמם. ובעיני, שומה על כוחות הביטחון, על הצבא, על המשטרה, על כל מערכת ביטחונית שאחראית לחייהם של המתישבים, לעשות ככל שניתן כדי למנוע את הטרור המתרחש שם.

ובעניין הסורי – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה דיברת בכבוד, ואני מכבד זאת. אבל אני רוצה להגיד לך: חבריך מסיעתך, קודמך, מדברים עליהם בצורה כזו שזה משתמע כהפקרת דמם. דווקא ברגע שאתה מראה דוגמה יפה, אני רוצה – – –

חגי מירום (העבודה):

אני אומר לך, חבר הכנסת שילנסקי: מה שמקומם בגלל הרציחות ובגלל הטרור, מקומם את לבם, והוא בדמם של יהודים, הוא מקומם גם אותנו. אבל יש מי מבין חברי שמוחים, ובצדק מוחים, על כך שאתם, סיעות האופוזיציה, תחת לקחת מנהיגות ומהלכי מנהיגות ולקרוא לציבור הזה לא להתפרע, לא להשתולל, לא להבעיר צמיגים, לא לחסום – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אל תקלקל, אתה מקלקל.

חגי מירום (העבודה):

תחת לעשות את זה, יש כאלה שמעודדים אותם לעשות את זה.

ואתה יודע, חבר הכנסת שילנסקי, ביממה האחרונה, תחת לאפשר לכוחות הביטחון לחפש מי הם הרוצחים, תחת לאפשר לכוחות הביטחון – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

דיברת כל כך יפה וטוב, למה אתה מקלקל?

חגי מירום (העבודה):

— — תחת לאפשר לכוחות הביטחון לבדוק ולראות כיצד ניתן לשים את היד על כל מחבל, במקום זה הם עסקו הבוקר בסילוק מחסומים מהכבישים.

אני רוצה לומר פה, אינני חוזר בי ממלה אחת על המחויבות שלנו כלפי יהודים, בין שהם במדינת ישראל גופה ובין שהם מתנחלים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. אנחנו מחויבים לשמור על כולם. אבל, כולם נדרשים, גם הם, לאיפוק ולריסון ולאי-נטילת החוק לידיהם.

אני רוצה להגיד משפט מסכם. אני מודאג מאוד מן העניין הסורי. אני מקווה מאוד שהקברניטים שלנו, ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, יגלו אותן עוצמות ואותה פתיחות לטובת מסלולים חדשים ואפשריים עם הסורים. ראש הממשלה כבר דיבר פה על רמזים מחוץ לשטח המייד שלנו, מקרב מדינות ערב. אנחנו רואים התקדמות עם הירדנים, בעיקר בתחום הכלכלי, אבל אין כל ספק שתהיה אתם התקדמות גם בתחום המדיני. ולא ירחק היום שערב-הסעודית גם היא תיכנס למעגל הזה ותהליך השלום ילך קדימה. נצפה בו בתקווה גדולה. לא נעמוד מנגד כאשר יפגעו ביהודים, ונעשה כל אשר לאל ידנו כדי שתהליך השלום יצעד קדימה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת וליד חאג' יחיא, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב, ואחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם כל הכאב על הדם שנשפך והצער על אבלן של המשפחות, מדובר בפורעים מן הימין הקיצוני. גם לערבים יש ימין קיצוני וסרבני שלום, שיעשו הכול כדי להפר את אשר נעשה ועוד ייעשה.

צר לי מאוד על כל שפיכות דמים, מכל צד, ואני מגנה זאת בכל תוקף. לבי דואב על העובדה שמשפחות ערביות חפות מפשע סובלות ערב ולילה לילה מהתנכלויות של מתנחלים, הכוללות שרפת בתים, הפחדת ילדיהן ונשותיהן עד לשד עצמותיהם. זה מחיר שהן משלמות על לא עוול בכפן.

להם אין גם מי שיחזיר ויפצה. וכאשר ניסה חברי לסיעה, חבר הכנסת חיים אורון, להעביר חוק שיפצה גם אותם על טרור גזעני או לאומני, קראה לו הגברת אלבק "בוגד".

מתי ישכיל הימין הישראלי להבין כי הפתרון הוא אך ורק פוליטי? אין פתרון אחר. הפתרון הוא מסביב לשולחן המשא-ומתן ולא מסביב לטנק. הבערת צמיגים וחסימת כבישים לא פותרות מאומה. העם

בעד השלום. האזרחים היהודים והערבים במדינה הזו בעד השלום. ברור שלחיצת היד בווישינגטון לא היתה ההתחלה ולא הסיום. אי-אפשר למחוק בלחיצת יד עשרות שנים של איבה. אך לחיצת יד ועוד לחיצת יד, הסכם ועוד הסכם, יביאו לשלום.

חיים דיין (צומת):

מה עם הגינוי של אש"ף לרצח? למה הוא לא מגנה אותו?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אני חושב שלא שמעת בזמן ששכבת במיטתך, חבר הכנסת דיין. נביל שעת', בפתח דבריו בטאבה, גינה את הרצח.

הימין צריך להשכיל ולהבין, ששינוי העמדות מחייב את שני הצדדים. לא רק בקרב הערבים צריך להביא לשינוי עמדות, לשינוי יחס ולביטול דעות קדומות. גם העם היהודי צריך לצאת מהקלישאות שהערבים רוצים לזרוק את היהודים לים, ושערבי טוב הוא ערבי מת.

בכל מקום בעולם הוכח, שמדיניות כוחנית לא משיגה דבר אלא מפסידה הכול, ולאחר שעמים מאבדים אלפי קורבנות, הם מגיעים אל שולחן הדיונים.

חלום ארץ-ישראל השלמה פשט את הרגל. גם אמנת אש"ף פשטה את הרגל. עתה החלום צריך להיות הבנה בין שני העמים, הסכמים כלכליים בין שני העמים, הסכמים חקלאיים בין שני העמים, פתרון בעיות המים לשני העמים, פתרון בעיות הנפט לשני העמים.

למדינת ישראל יש הרבה לתת בתחום המדע והרפואה, החינוך והחקלאות. למה לייצא מדריכים חקלאיים רק לאפריקה, כאשר במרחק חצי שעה נסיעה יש להם אפשרויות חינוך והדרכה? יש מה לתרום גם לפלשתינים בהפרחת שממה וקידום רמת החיים.

השלום יפתור את בעיית האבטלה גם בקרב הפלשתינים וגם בקרב הישראלים. חשיבה חיובית תביא לפתרונות חיוביים. הימין צריך להבין ולהשלים עם המציאות. יש כאן שני עמים וישארו כאן שני עמים. לאף אחד אין לאן ללכת, ולאף אחד אין זכות לטעון שבשם צדקתו צריך לשלול את הצדק של העם האחר.

הכיבוש הוא רע, רע לערבים ורע לא פחות ליהודים. כיבוש לאורך זמן לא יכול להתקיים גם במעצמות גדולות ממדינת ישראל. הימין, שרק צועק ומבעיר צמיגים, לא מביא תוכניות שלום אלא תוכניות מלחמה.

השלום קשה ומכאיב, יש בו סיכונים, אבל יש בו סיכויים. המלחמה מכאיבה וקשה עוד יותר. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת וליד חאג' יחיא. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת חנן פורת, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בניזרי.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה כמה שבועות מתנהלות בטאבה שיחות מדיניות בדרג של קצינים, קציני צבא בכירים, מהדרג הראשון, כשהנושא שעל סדר-היום הוא עזה וביריחו. עמיתי חברי הכנסת, וחברי הממשלה, ראש הממשלה משוכנע כי אינכם מוכשרים מספיק כדי לנהל משא-ומתן בין מדינת ישראל לבין נציגי כנופיות שהממשלה מתכוונת לעשות אתם שלום. לכן הוא מינה את האלופים. מחוסר ברירה, כך הוא חושב.

לאחר שנחתם הסכם העקרונות בין מדינת ישראל לבין הכנופיות המכונות אש"ף, הוא, ראש הממשלה, מתחיל להתפכח מן המלכוד אשר הופל לתוכו על-ידי חבריו "הקרובים". ואז הוא מקבל החלטה חפזה, בעוד הוא נמצא בחוץ-לארץ, למנות אלופים אשר ינהלו משא-ומתן, כאשר אין להם סמכויות עצמאיות לקבל החלטות ולאשר הסכמים. זה הרושם שמתקבל על-פי הצעדים שהוא נוקט, כי יש בכוונתו של ראש הממשלה, בעצמו רב-אלוף במילואים, בלית ברירה, לעבור ממשטר דמוקרטי למשטר צבאי. אחרת אין הסבר למינויים של אלופים במקום מדינאים. אני משוכנע כי לא לכך התכוון ראש הממשלה, וכי היתה זאת עוד שליפה, כמו הביטוי "פרופלורים" וההשוואה בין המתישבים לבין ה"חמאס", שלא היתה מאחוריה מחשבה מעמיקה.

עד היום היה קיים קונסנסוס, שלא להכניס פוליטיקה לצבא ולא להכניס את הצבא לפוליטיקה. כיום, משנורה הכדור על-ידי ראש הממשלה, נשמעים קולות מצד קצינים בכירים במילואים, כי אין לפנות יישובים במסגרת הסכם שלום, וכי הפקודה אינה חוקית בעליל.

אני יכול לראותם כאזרחים או כקציני צבא לשעבר, אך החמור בעיני הוא כי נפרץ איזה סכר שהיה טבו עד עתה. דוגמה עדכנית לכך ניתן היה לראות בטקס חילופי המפקדים ברצועת-עזה, שבו אמר תת-אלוף אלמוג, בין היתר, כי יש לאפשר לאומה הפלשתינית לנהל את עצמה. אם זו אינה התבטאות פוליטית מובהקת מפיו של קצין צבא, מה היא כן?

אשר לראש המשלחת הישראלית בטאבה, האלוף אמנון שחק: מתוך היכרות אישית עם האיש כמפקדי לשעבר, איני מפקפק כלל ביכולתו כאדם מוכשר לבצע כל תפקיד פיקודי. ואולם, לא מדובר באיש או באנשי צבא אלו או אחרים, אלא מדובר על עצם הסכנה הטמונה במינוי אנשי צבא לתפקידים פוליטיים. שיתוף הצבא בשיחות השלום הכרחי ונחוץ, אולם כיועצים למדינאים, כאשר אנשי הצבא מייצגים את אינטרס המדים כמומחים לביטחון.

מהר מאוד, עם האי-הסכמה הגוברת ברחוב הישראלי להחלטות הממשלה, אנו עלולים למצוא את עצמנו במצב שבו החלטת הממשלה לא תתאים לדעות אנשי הצבא, וכשאנשי הצבא נמצאים בעמדות כוח בכירות, המדינה עלולה להתדרדר למצב של אי-יציבות, כפי שאירע בדרום-אמריקה, ולזאת אסור לנו לתת יד. יש להחזיר את האלופים לתפקידים המקורי ולשלוח במקומם מדינאים, שיש בידיהם הידע והסמכות לנהל משא-ומתן.

אשר לפגישת הקצינים הבכירים מהצד הישראלי ומהצד הסורי – עליה יש לברך, שכן זו הדרך: קצינים ייפגשו עם קצינים, ולעולם אל יעמידו בפגישה את הדרג הצבאי מול הדרג המדיני.

בשיחות בטאבה היו התקדמות והישג אדיר: הבנה וידידות נכרתו בין אלופי צה"ל לבין נציגי הכנופיות. התקשורת חגגה, וההמונים התמלאו תקווה. נכון, הישג גדול הושג שם, אך לא לצד הישראלי. שוחררו מאות מחבלים, חברים בכנופיות שונות, ואילו לא היה קורה האסון הנורא של רציחת חיילי המילואים בדרום הרצועה, היו משתחררים מייד עוד אלפים רבים של חברים בכנופיות השונות, החוזרים הביתה כגיבורים ומהווים הוכחה כי רק בדם ואש תשוחרר הארץ מהיהודים.

זאת ועוד, כהוכחה נוספת: מבוקשים הנתפסים על-ידי כוחות הביטחון כשהם נושאים נשק עליהם, נלקח מהם הנשק, ניתנת להם קבלה על אותו נשק, שבמקרים רבים הוא נשק שנגנב מצה"ל עצמו, והמבוקש עצמו משוחרר. זה היה אולי צעד צודק כצעד אחרון לאחר חתימת הסכמי שלום, לאחר החזרת השבויים והנעדרים. בפועל אנחנו נותנים ונותנים ונותנים, ובתמורה מקבלים הבטחה מעורפלת כי יהיה בסדר. אותם מבוקשים עצמם מיועדים לכהן במשטרה הפלשתינית, ועוד לפני כינונה יהיה להם תפקיד בכיר בכוחות האבטחה הפלשתיניים שהוקמו עד עתה. ואת הסכנות העולות מכך אין צורך לפרט.

חוזרים ואומרים לנו, כי ביטחון היישובים יובטח. איך אתם, חברי הממשלה, יכולים להבטיח דבר שאינכם מסוגלים לקיימו אפילו כיום, כשאנו שולטים בשטח? איזה מין הסכם זה, שבו הטרור נמשך ונמשך וכל שבוע יש קורבנות? איזו תשובה אתם נותנים לחיבור עזה עם יריחו? איזה ביטחון יהיה ליישובים כשיעברו בתחומם רכבים עמוסי אנשים עוינים?

הסכם העקרונות אשר מדברים עליו, שהדרך ממנו לשלום רחוקה מאוד – וכולנו, אני בטוח, רוצים שלום – הוא למעשה הסכם, אשר למדינת ישראל יהיה קשה מאוד לסגת ממנו, כי האשליות שמשתקפות בהסכם חלחלו לא רק לציבור הישראלי אלא לכל העולם כולו, ואחת הדוגמאות הבולטות בנושא זה היא ירושלים ושאלת מעמדה. האחרים מבינים כי ירושלים היא נושא למשא-ומתן, ואילו ממשלת ישראל מוכנה לדבר על ירושלים – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת גולדפרב, אנא תקצר, כי זמןך תם מזמן. נתתי לך עוד דקה וחצי.

אלכס גולדפרב (צומת):

על תשע דקות וחצי בנוי הנאום.

היו"ר ס' טריף:

חמש דקות, וכבר נתתי לך שש דקות וחצי.

אלכס גולדפרב (צומת):

עשר דקות מגיעות לי.

היו"ר ס' טריף:

חמש דקות. חמש דקות לכל אחד, ומועד זה עבר מזמן.

אלכס גולדפרב (צומת):

אם כן, אדוני צודק.

אשר לירדן, כאינטרס ישראלי מובהק: יש לחזק את המשטר המלכותי בה מתוך אינטרס קיומי למדינת ישראל. יש לדרוש מירדן לפתור את בעיית הפליטים גם בתחומה, כדי "לייבש" את רצון הפליטים לפעול נגד מדינת ישראל ונגד הממלכה, מתוך ראיית הביטחון של מדינת ישראל לטווח ארוך.

הפתרון המדיני חייב להתבסס על פתרון בעיית הפליטים ועל האינטרס הכלכלי הישראלי. אם לא יימצא פתרון לשתי בעיות אלו, הרי כל הסכם שייחתם לא יהיה שווה את הנייר שעליו יהיה חתום.

איזה נזק קיומי תגרמו למדינת ישראל, אתם, שרי הממשלה, עד לקיום הבחירות, אפילו על-פי יוסי שריד, בנובמבר 1994? עדיף שתסיקו את המסקנות כבר עכשיו, תלכו הביתה, ובמקומכם תבוא ממשלה רצינית, שלא מפריחה אשליות, שמתכוונת לשלום עם ביטחון וכלכלה שיש בה גם חקלאות, רגישות להתיישבות ולביטחון אזרחי מדינת ישראל.

אני קורא לחברי הכנסת להצביע אי-אמון בממשלה, כי זאת ממשלה שבמתכונתה הנוכחית מוכרת אותנו תמורת לא-כלום באשליה כי היא תביא את השלום הנכסף עם כלכלה משגשגת. ממשלה "דמוקרטית", המנוהלת על-ידי איש אחד, עליה לחדול מלכהן, כי העם הצביע בעד דמוקרטיה ולא בעד דיקטטורה בנוסח צבאי שבדרך.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חנן פורת, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בניזרי.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, טירוף המערכות המדיני המשתולל מאז הסכם העקרונות האומלל עם אש"ף בא לידי ביטוי בטירוף מערכות ביטחוני. טירוף מערכות זה אין דבר שיכול להוות לו סמל ברור יותר מאשר מכוניתו של הרב חיים דרוקמן, שנעצרה על סף התהום ממש בדרך חוצה-יהודה, כששני גלגליה כבר מעבר לחומת המפגע. הרב דרוקמן פצוע, נהגו אפי, השם ייקום דמו, הרוג. כולנו כואבים את הכאב, כולנו שולחים תנחומים למשפחה ולבית כפר-דרום, אשר שכל שלושה מאנשיו. כולנו מאחלים החלמה מהירה לרב חיים דרוקמן.

אבל מה, מעבר לזה, אנחנו עושים כדי לעצור את טירוף המערכות הזה, כדי להתבונן ולראות את המכונית הזאת על סף התהום ולומר – עצור בטרם תהיה מפולת שאין לה תקומה? וכל אחד מאתנו יודע בסתר לבו, שהמצב עוד יכול להיות גרוע יותר, נורא יותר. אנחנו חייבים לעצור את הממשלה הזאת, ואי-אפשר לעצור אותה אלא על-ידי שנאמר לה: היכבדי, הכריזי על בחירות חדשות, ובינתיים – משטר חירום ברחבי יש"ע, עוצר כפי שנדרש, הכנסת כל הכוחות במקום דילולם, לרבות היחידות המובחרות, במבצע אינטנסיבי, ממוקד, לגילוי חוליות הטרור, לאיתור נשקן.

לצערי, מה שעומד להתרחש, זה ההיפך מזה. ומכל המעשים המופקרים העומדים על הפרק, אני רוצה לייחד את הדיבור – חשוב לי עד מאוד שדווקא חבר הכנסת שלמה בניזרי מש"ס ישמע את הדברים וישים אותם על לבו – על המעשה החמור ביותר, בעיני, שעומד להתחולל על-פי הסכם העקרונות עם אש"ף בחודשים אלה, והוא הקמת משטרה פלשתינית ומסירת נשק חם לידיה.

הלוא כולנו רואים את התמונה הסוריאליסטית הזאת כשיד רוחצת יד, אש"ף ביום ו"חמאס" בלילה. אש"ף – ד"ר ג'קיל, "חמאס" – מיסטר הייד; חוליות העוברות מאש"ף אל ה"חמאס" ואפשר גם חוזר חלילה, במסגרת חזרה בתשובה וחזרה בשאלה.

אני רוצה לשאול, לא מתוך מגמה לקנטר, אלא לנסות להבין מה סבורים אנשי הממשלה, מה סבור ראש הממשלה, מה סבור מוטה גור סגן שר הביטחון, איש אחראי, מפקדי לשעבר, כלפי הצעד הזה של מסירת נשק חם למשטרה פלשתינית. מי לידם יתקע שאותו שוטר, איש אש"ף כשר למהדרין כיום, חוזר בתשובה, שעד אתמול היה אחד האחראים באש"ף, אם לפיגוע בילדי מעלות ואביבים ואם לרצח ספורטאי מינכן – הלוא אלה עומדים להיות מראשי המשטרה וממקבלי הנשק – עכשיו לפתע הוא שוטר כשר למהדרין, אבל בערב הוא בא למסגד ושומע דרשה מפי המואזין, איש ה"חמאס", ומחליט לחזור בתשובה שלמה ולרצוח יהודי לארוחת בוקר, בנשק שניתן לו. האם התמונה הזאת לקוחה מעולם הדמיון? אם לא, למצער – לתת לחברו איש ה"חמאס" הגר בשכנותו, המפציר בו: תן לי את הנשק, אני אחזיר לך אותו משומן.

אני רוצה לומר מעבר לכך: הלוא גם לטעמה של הממשלה, עדיין לא נחתם הסכם שלום, עדיין לא נסתיים המהלך. שוו בנפשכם שהמהלך הזה נעצר, למשל, בעת הדיון על ירושלים או על תקומתה

של מדינה פלשתינית, או אפילו על סוגיות פחותות מאלה, ואש"ף, שבידו כיום נשק, עד כה לצורכי משטרה, אומר: אוהו, אם העסק נעצר – אנחנו יכולים להשתמש בנשק לצרכים אחרים גם כן. מה יהיה אז? האם יש פה ריצ'רץ? נניח שצה"ל שנסוג יכול לחזור, האם אפשר לדבר על כך שנשק שנמסר להם – עכשיו יגידו להם: החזר ציוד, והם יתפקדו ובשלשות יחזירו את הציוד בתום השירות שלהם כאנשי משטרה?

שאול יהלום (מפד"ל):

הם חתומים עליו.

חנן פורת (מפד"ל):

חתומים, בוודאי. הם צריכים להזדכות.

רבותי, אני מדבר כעת לא מתוך נקודת מבטי שלי, כמי שרואה את כל ההסכם הזה כדבר מזעזע, שמוביל במישרין למדינה פלשתינית, המאיימת על כל קיומנו כאן כמוקש בטן. אבל לטעמה של הממשלה, איך אפשר להעלות על הדעת, במציאות המורכבת הזאת – שלטעמה של הממשלה לפחות יש אש"ף ו"חמאס", והדברים מתגלגלים מהכא להתם – למסור בידם נשק חם? ולא מדובר פה על עוד שנה או שנתיים. ביריחו ובחבל-עזה אפשר שמדובר – בתוך חודש חודשיים. בכל רחבי יש"ע, בתוך תשעה חודשים, על-פי הסכם העקרונות, אם הוא ייושם. אקדחים, רובים, "קלצ'ניקובים", כל אלה יימסרו לידי משטרה פלשתינית, שמחר, באחת, יכולה להפוך ולהיות זו שלוחמת כנגדך.

ראש הממשלה אוהב לדבר על דרך האל-חזור. בדיוק זאת הנקודה הקריטית של האל-חזור, ברגע שאתה מוסר בידם נשק ואינך יכול לקחתו בחזרה. אני רוצה לומר, אני אומר את הדברים האלה בכאב אבל בפיכחון: מי שימסור בידם נשק בשלב הזה – לא תהיה לו רק אחריות מיניסטריאלית, לא רק שלא יוכל לומר: "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו", כזקני העדה, לא ראינוהו ופטרנוהו בלא לוויה – אלא הוא יהיה אחראי במישרין לשפיכות הדמים. הוא יישא באחריות ובשותפות, כמי שמוסר נשק לידי של רוצח ואומר לעצמו: אבל הוא הבטיח לי שהוא יהיה בסדר, לפחות הוא, אולי חברו לא.

אני מזהיר כאן שנקודת האל-חזור הזאת היא קו אדום מבחינתנו. אם ישתולל טירוף מערכות מדיני כזה שיגיע אל התוצאה הזאת, איש לא יוכל להאשים את מי שיאמר: עד כאן.

אני קורא לממשלה שעל סף התהום: עצרו. אל תיתנו להם רובים. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שלמה בניזרי, ואחריו – חבר הכנסת אברהם שפירא.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבל מאוד שמשודכי השלום לא נמצאים פה, לפחות אחד הנציגים. אני מקווה שהדברים יגיעו אליהם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תסלח לי רגע. אני אעצור את השעון. אני רואה שאין פה שום נציג ממשלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כרגיל, הם בורחים.

היו"ר ד' שילנסקי:

כמנהגי במקרים כאלה, אני אבקש ממנגנון הכנסת; גברתי סגנית מזכיר הכנסת, אני מבקש להודיע ללשכת היושב-ראש, שיודיעו לממשלה, שאם בתום – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

גם מהקואליציה אין אף אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

כשאין מישהו מהקואליציה – את זה אינני יכול לתבוע. אבל אם בתום דבריו של חבר הכנסת בניזרי לא יהיה אף נציג ממשלה אחד, אני אכריז על הפסקה.

שאול יהלום (מפד"ל):

במה אשם חבר הכנסת בניזרי? נעשה עכשיו הפסקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מצטער, חבר הכנסת בניזרי, אל תקבל את זה אישית. אני מבין שאתה רוצה שהממשלה תשמע את דברייך, אבל הנוהג שלי תמיד – שאני נותן חמש דקות. נופל דווקא בחלקך שאתה מדבר ללא נוכחות של נציג הממשלה. אבל יש להניח שהממשלה תקרא את הפרוטוקול. אתה יכול להתחיל.

שלמה בניזרי (ש"ס):

יש להניח.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כחודשיים, כאשר החל תהליך השלום, נתנה ש"ס את תמיכתה לממשלה לנהל משא-ומתן עם אש"ף. אומנם תמיכתנו היתה פסיבית ולא אקטיבית במיוחד, אך נתנו את תמיכתנו לתהליך השלום, בעקבות פסיקתו של מנהיג תנועתנו הגאון רבנו עובדיה יוסף שליט"א, הנחשב לגדול פוסקי ההלכה בדורנו, אשר פסק ששומעים לקרוב ואין שומעים לרחוק. כלומר, צריך לתת צ'אנס לשלום על מנת להפסיק את מרחץ הדמים בין שני העמים.

נוסף על פסקו של הרב, גם אצל חלק מחברי הכנסת של ש"ס היה השכנוע העצמי והאמונה בתהליך השלום, וזאת בעיקר מתוך שמאסנו בפתיחת מקלטי הרדיו בכל בוקר, שמהם שמענו – לצערי, שומעים עד היום – על רצח של נשים וגברים, זקנים וטף שהלכו לתומם ברחובות מדינת ישראל הדמוקרטית וכן מעבר ל"קו הירוק".

אדריכלי השלום סיפרו לנו שצריך להתנתק מהעבר ולהביט על העתיד, עתיד ורוד, על מזרח תיכון חדש, על שותפים בדמות ערפאת ושות' המעוניינים בחיים חדשים, על מחיקת משקעי העבר ויצירת עתיד משותף ומבטיח לשני העמים.

ואכן, רוב העם נכנס לאופוריה, והיו דיבורים שילדינו כבר לא יצטרכו להשתתף במלחמות ישראל ונאמר לשכול שלום ולא להתראות. אך, למרבה הצער, תהליך השלום מתקדם, הוויתורים ניתנים לערבים למכביר, ולמותר לציין שהם לא הגיעו לשובעה ובפיהם משאלות נוספות ללא הגבלה. ואילו אנו מצדנו מחפשים את השינוי בכל יום, בכל רגע, בכל פינה, אבל לצערנו הוא לא נמצא בשום מקום.

מאז חתימת הסכם השלום נוספו למשפחות השכול עוד 12 משפחות מישראל, עוד עשרות יתומים, אלמנות והורים שכולים. כעת אנחנו מתחילים לשאול את עצמנו, האם לשלום זה ייחלנו ופיללנו? האם עבור שלום כזה אנו מוותרים ומוותרים?

ובכלל, אם אנו עושים שלום עם ערפאת וחבריו, רבותי חברי הכנסת – בואו ננסה להיתמם ונאמר שבאמת אין להם קשר לפיגועים הללו; אך אם אין לערפאת שליטה על שאר הארגונים, וממילא הרציחות נמשכות ביתר שאת, מה הועלנו בשלום זה? יופי, הסתדרנו עם אש"ף, ויתרנו לו על חלקים נרחבים ממדינת ישראל, שחררנו אלפי עצירים שיש להם פוטנציאל לחזור ולהיות מחבלים, ושלום אמת לא קיבלנו. וכל הפיגועים וכל מה שאנחנו רואים זה כשצה"ל עדיין בשטח, עדיין שולט, עדיין נותן

חסות, עדיין יכול לרדוף אחרי המרצחים. מה יהיה לאחר יישום ההסכם, לאחר שצה"ל ייסוג, לאחר שתהיה משטרה פלשתינית? האם יובטח שלומם של המתנחלים, וכיצד?

נוסף על כך, אנחנו לא זוכים לראות ולשמע מהפרטנרים שלנו דברי גינוי למעשי הטרור, או לפחות דברי נחמה, דבר שמעיד מעט על רצינות שותפינו, שכנראה מבינים שהם צריכים אך ורק לקבל ולא לתת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אז למה אתם ממשיכים לתמוך בממשלה הזאת?

שלמה בניזרי (ש"ס):

סליחה רגע. אדוני ראש הממשלה, אף-על-פי שאיננו כאן, נציגו אינם כאן – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, שר המשטרה הגיע.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני ראש הממשלה, אף-על-פי שאיננו כאן, שר ממשלתנו נמצא כאן, אומנם אני מעלה בדברי, בפעם הראשונה מאז חתימת הסכם העקרונות עם אש"ף, דעות שהן קצת אפיקורסיות לתהליך השלום, וזאת לא מפני שחזרנו בנו מתמיכתנו בהסכם.

בשיחה שהיתה לי אמש עם הרב עובדיה יוסף הבהיר לי כבוד הרב, שדעתו על תהליך השלום נשארה כפי שהיתה. אך, כבוד הרב הדגיש באוזני וביקשני להדגיש זאת, שעם כל הכבוד לשלום עם הערבים, אל לנו לשכוח את ביטחון המתנחלים, אל לנו להפקיר את דמם למרצחים. שלב הביניים הזה, עד ליישום ההסכם, חושף ליקויים רבים בהסכם וסיכונים גדולים פי מאה שיהיו לאחר יישום ההסכם. שלב הביניים נותן חומר למחשבה, טרי ומעשי מהשטח, לאדריכלי השלום.

ש"ס לא תיתן ידה לשלום שיסכן ביטחון יהודים באשר הם נמצאים. ש"ס תיתן ידה לשלום צודק עם הערבים, כשבראש סדר העדיפויות שלום המתנחלים וביטחון כל אזרחי מדינת ישראל. ש"ס לא תסתפק בהכרזתו של ראש הממשלה שהוא לא יעקור התנחלויות. לצערנו הרב, במצב הביטחון הקיים חוששני שלא רק ההתנחלויות ייעקרו, אלא חלילה גם המתיישבים עצמם עלולים להיעקר.

אשר לפנייתו של ידידי יושב-ראש סיעת המפד"ל, חבר הכנסת יגאל ביבי, שש"ס תצביע נגד הממשלה ותדאג להקדמת הבחירות, בשלב זה ש"ס תסתפק בהימנעות, תעמוד עם היד על הדופק ותדאג שביטחון המתנחלים יישמר, תהליך השלום יתקדם לפי – – –

חנן פורת (מפד"ל):

הנקודה הזאת שאני העליתי, שלא תיתנו בידם נשק.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני מסכים בנקודה הזאת. אמרתי והדגשתי, שבשיחה עם הרב עובדיה יוסף – גם הוא מזועזע מכל ההתרחשויות האחרונות. הוא אומר שהוא ממשיך לתמוך בתהליך השלום, אבל הוא יעשה הכול, בדרכים ובצינורות המקובלים, כדי לוודא שביטחונם של המתנחלים לא ייפגע גם בהווה וגם בעתיד. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת בניזרי. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם שפירא, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש הלכות שמשתכחות, או שעושים להשכחתן. אך דבר לא יעזור, ההלכה היא נצחית, והמציאות היא ההוכחה הטובה ביותר לנצחיות ההלכה.

בראשית היותנו לעם, עוד בימי אבות האומה, נקבעה הלכה: "בידוע שעשיו שונא ליעקב". לאורך כל ההיסטוריה שלנו היו כאלה מבינינו שערערו ופקפקו בהלכה הזאת, תלו בה את האשמה להיותנו נרדפים על-ידי אומות העולם. חשבו שבאמצעות התבוללות בין האומות ובאמצעות הליכה ללא כיפות וללא זקן, בהיותנו חופשיים, נצליח לערער את ההלכה הזו. בא היטלר, יימח שמו וזכרו, והוכיח שדבר לא עזר.

צר לי להגיד, ש"שלום עכשיו" חשבו שבכוחם לשנות את ההלכה הזאת, וגם על פניהם טפחה המציאות. חשבו שההסכם עם אש"ף יביא אולי את השינוי בהלכה זו ויימחקו 100 שנה של שנאה. והנה, מעשה הרצח אתמול, שבו נהרג הנהג של ידידנו הגדול, הרב חיים דרוקמן. הרב חיים דרוקמן, רק בזכות התורה נשאר בחיים, כאשר המכונית היתה על סף תהום. אי-אפשר להזיז את ההלכה ממקומה, דבר לא יעזור.

אני מאמין כי אין זה מקרה שמלך ספרד מגיע לביקורו בישראל דווקא היום. יהודי ספרד, ערב הגירוש, חיו בשלווה, היו מעורים בחברה ובתרבות הספרדית, עד שבא הגירוש הגדול, גירוש ספרד, והוכיח ששום דבר לא עוזר, עשיו שונא ליעקב.

יש עכשיו, לא עלינו, פטנט חדש, רוצחים יהודי – חס-וחלילה לא מתכוונים לרצוח יהודי, מתכוונים לרצוח את השלום. אם חס-וחלילה השלום הזה בא כדי שירצחו יום-יום יהודי כדי לרצוח את השלום, צריכים לחשוב אלף פעם לאן מביא אותנו השלום הזה.

דברי חז"ל אלה חייבים להיות חרוטים היטב בתודעתם של מנהלי המשא-ומתן המדיני. אי-אפשר לבטל את שנאת עשיו ליעקב.

לא קוראים להם אש"ף, קוראים להם "חמאס". אני מכיר את הטיעון, שאש"ף לא מעורב בפעולות הטרור שהיו מאז 13 בספטמבר, אבל אש"ף איננו מגנה את הפעולות, ושתיקתו מתפרשת גם בעיני הפלשתינים לא רק כהודאה אלא גם כתודה וכעידוד למבצעי הטרור.

כדי להגיע לתוצאות רצויות בעיני הממשלה, הרי הממשלה צריכה וחייבת להקצין את עמדותיה ולגלות תקיפות רבה יותר. ללא עמידה איתנה על העקרונות, נהיה נתונים לסחטנות מדינית קבועה ולדרישות מתמידות לנסיגה בעמדתנו, והדבר הראשון – מייד להפסיק לשחרר את האסירים. לא אנחנו עושים את זה. אלה שרוצחים, אלה פוגעים בשביל לא לשחרר אסירים.

אני חייב לומר, לנו יש הרבה נקודות שבעטיין איננו יכולים להצביע אמון לממשלה. הנקודה הראשונה – מחוץ לכל החשבון, לפני שבועות מספר החלה הטלוויזיה לשדר במשך כל יום השבת. כך נוסף ריבוי משמעותי של חילול שבת. עשרות רבות של עובדים נדרשים לחלל שבת. אנו מצטערים גם על המתכונת שהיתה לפני כן, אבל עתה עוד הוסיפו על חילול השבת הנורא בלאו הכי.

לא רק צורת ניהול המשא-ומתן המדיני מונעת מאתנו להביע אמון בממשלה. יש לנו עוד השגות בכמה סוגיות, שאני רוצה לדבר עליהן. קראנו בעיתונות, ששר החינוך קבע, כי יעודדו את לימודי השפה הערבית בבתי-הספר. אין איסור הלכתי ללמוד את השפה הערבית. אולם לימוד השפה עלול להוביל ולעודד התבוללות של בני נוער. כבר היום ידוע לנו על מספר לא מבוטל של בני זוג מעורבים. ארגונים שונים מעודדים מפגשים משותפים, ואם גם חומת השפה תיפול – מה ימנע התבוללות?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שפירא, אתה אמרת שיש לך עוד כמה דברים, אבל אין לך הרבה זמן.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אני אגיד את זה מהר.

אתם לא יודעים, רבותי, שבהר-הזיתים יש חילולי קברים יום יום. מנכ"ל משרד הדתות עשה הסכם עם המשטרה להבטיח את המקומות. אני לא יכול שלא להרים כאן קול זעקה גדולה ומרה על התעלמות המשטרה מחובתה להבטיח את שמירת בית-הקברות היהודי ההיסטורי בהר-הזיתים. מקום זה נתון באופן קבוע לחילול על-ידי פורעים, וידה של המשטרה קצרה מלהושיע.

רק לפני כשבועיים חולל קברו של מרן האדמו"ר מגור, זכר צדיק לברכה, שכולנו הכרנו, שנפטר אך לפני כשנה ורבע. אני זוכר איזו מהומה קמה בישראל כאשר חבורת חוליגנים חיללה קברו של אחד הארכיאולוגים. כולנו, גם אני, הצטרפנו אז למגנים בכל החריפות. עתה חולל קברו של האדמו"ר מגור צ"ל, ולא רק שלו; מדברים על זה. אינני מתרשם שהמשטרה פועלת בעניין.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הרב שפירא, איך תצביעו?

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אמרתי שאנחנו לא נצביע אמון לממשלה. התחלתי בזה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תצביעו נגד הממשלה או תימנעו?

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אתה תראה בהצבעה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כל הדברים האלה לא נותנים אפשרות להימנע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, לחבר הכנסת שפירא כבר אין זמן לענות על שאלותיך, כי הוא מיצה את זמנו. אפילו נוספה דקה וכבר נגמרה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, זאת השאלה המרכזית: אחרי נאום כזה, איך יש הימנעות?

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל, חבר הכנסת יהלום, חבר הכנסת שפירא הודיע שעוד מעט תהיה ההצבעה ואתה תראה. הוא רוצה להחזיק אותך קצת במתח.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

לא שמעתי אותך, שאלו יהלום; אני רוצה שתדע, אתה לא אחת מדבר נגד השמיטה, אז אני גם לא יכול תמיד להצטרף אליך. תשמע אותי.

איש מנציגי המפלגות הדתיות – כל המפלגות הדתיות לא תמכו בהסכם עם אש"ף. יש כאלה, כמונו, שהצביעו נגד ההסכם. יש כאלה, כמו סיעת ש"ס, שנמנעו. אבל איש מחברי הכנסת המייצגים את המפלגות הדתיות לא תמך בהסכם. תהא זו איוולת לטעון, שהציבור הדתי מתנגד לשלום. חס וחלילה. לא יכולנו לתמוך בהסכם, ואני אגיד לכם את האמת, היו כאלה אצלנו שרצו לפחות להימנע. אבל, גדולי התורה, אלה שלימדו וחינכו אותנו שאין דבר העומד בפני פיקוח נפש, שוכנעו שההסכם לא ימנע פיקוח נפש, ודעתם לא נשתנתה.

אני רוצה להגיד, שלגבינו יש עוד דברים. לפני שבע שנים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שפירא, אני מאוד מצטער, אבל אתה גמרת את זמנך.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אני כבר גומר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא לא גמר חמש דקות, עברו רק שלוש דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. עברו כבר שלוש דקות אחרי חמש הדקות.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

תן לי עוד שתי דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, תן לי קרדיט שאני יודע לשמור על הזמן של חבר הכנסת שפירא כמו על הזמן של כולם. כבר עברו חמש הדקות.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

לפני שבע שנים, כשהיתה שנת שמיטה, היה שר החקלאות אריק נחמקין, והוא עזר לנו יחד עם שר האוצר משה נסים, ועל כל גרוש שקיבלנו מהממשלה עבור אלפי יישובים, אנחנו הבאנו גרוש מחוץ-לארץ.

בקשה שלנו עכשיו, אני מודיע – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שפירא, מאוד לא נעים לי, אבל תפקידי לשמור על הזמן. אודה לך אם תסיים. אין לי ברירה.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

לפני חודש וחצי נתנו בקשה, אפילו תשובה שלילית לא קיבלנו.

שחיקה בישיבות ובכוללים – שום תוספת. לא קיים. אין אנחנו יכולים לבוא ולהגיד שלפחות בנושאים הדתיים מצאנו אוזן קשבת בשלטון הזה. לכן אנחנו לא נצביע אמון לממשלה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שפירא הזכיר פה את הרב חיים דרוקמן, שהיה חבר כנסת. אני חושב שכולם זוכרים אותו. אם כן מסכימים אתו או לא מסכימים אתו – מקובל על דעת כולם שהוא איש נעים הליכות וחבר טוב. ואני חושב שעל דעת כל הכנסת אנחנו יכולים לשלוח לו איחולי הבראה ובריאות, וגם תנחומים למשפחתו של נהג המכונית, אפרים איובי, שהשם במרומים ישלח להם תנחומים ולא ידעו צער עוד.

אני מזמין את חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, גם אני אשתדל לקצר כמו קודמי.

היו"ר ד' שילנסקי:

עם קודמך לא היתה לי ברירה. חבר הכנסת דראושה טען שאני מקפח אותו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתחיל בהערה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת הרב שפירא דיבר על כך שכביכול לא צריך ללמד ערבית במדינה, משום שהדבר גורם להתבוללות, ומשום שזה גורם לנישואי תערובת. אם הוא רוצה להמשיך הלאה, הייתי מייעץ לו למנוע ממני גם לדבר עברית, ומבני ומבנינו ללמוד עברית.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אני כבר מסכים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתה מסכים שלא נלמד עברית בכלל?

אברהם שפירא (יהדות התורה):

האשם מחאמיד (חד"ש):

אז נעשה איזה מחסום בתוך המדינה, נחלק אותה לשתיים, ונעשה שתי מדינות? זה מה שאתה רוצה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

איך הוא ילמד את המורשת היהודית, כדי שידע את תפארת היהדות?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כבוד הרב שפירא, אני לא חושב שאתה מאמין במה שאתה אומר. אינני מאמין שאתה מעכל את מה שאמרת, משום שזה בלתי אפשרי. אני לא מאמין שהיהדות מונעת מיהודים ללמוד שפות אחרות. אינני מאמין שהיהדות מאמינה שעליה למנוע ממני ללמוד את השפה העברית. אני לא מאמין שזאת היהדות, ואני בטוח שאתה בקי יותר בתורה ובמנהגים, בהלכה ובמשנה, אבל אני חושב שאתה טועה בהחלט.

הי"ר ש' וייס:

מה שברור – שביידיש תסתדר עם חבר הכנסת שפירא טוב מאוד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אנחנו שנינו יודעים יידיש, זה בסדר.

תופיק זיאד (חד"ש):

הוא לא דיבר על היהדות, הוא דיבר על הילדות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, ההכרה ההדדית בין ישראל לאש"ף היוותה ועודנה מהווה פריצת דרך לשלום, ראשיתו של תהליך שלום באזור. עצם חתימת הסכם העקרונות עם אש"ף הוא תחילתו של התהליך, אשר נשארו בו סימני שאלה רבים, ללא מענה.

נכון שלא הושגה התקדמות של ממש, ושיחות טאבה הופסקו כי הממשלה פירשה את הנסיגה מעזה כהיערכות מחדש של צה"ל, בניגוד להבנת הפלשתינים, ובצדק, שעומדת להתחולל נסיגה מעזה ויריחו תחילה, שתימשך לכלל השטחים שנכבשו ב-1967.

פתרון הוא בדרך כלל פשרה, וכל פשרה אסור שתסתור את החלטות האו"ם, ובמיוחד החלטה 242 הקוראת לנסיגה מכל השטחים שנכבשו ב-1967. הצעות המשלחת הישראלית בטאבה לא ביטאו זאת אלא דיברו על אותם גושים של התנחלויות החייבים להישאר, כביכול, באחריות ישראלית מלאה – כאשר מוצע להקיפם בדרכים ביטחוניות, ופלשתינים, כמובן, יוכלו להיכנס אל הגושים האלה אך ורק עם רשיונות מיוחדים. ויש לזכור שכאשר מדברים על גושים, הכוונה לשטחים נרחבים, שעל-פי מקורות פלשתיניים מהווים כשליש מרצועת-עזה. משמעות הדבר היא המשך הכיבוש, כי נסיגה מיישובים צפופים וממחנות הפליטים אפשר היה לעשות גם בלי הסכם אוסלו, משום שעוד לפני הסכם העקרונות דובר על נסיגה חד-צדדית ממרכזי אוכלוסייה צפופים.

אלא שהחטא הקדמון ששמו התנחלויות ממשיך להיות חטא ולהפריע לתהליך השלום, ולכן קיומן הוא מכשול, ואלה חייבות להסתלק משם. והרי כולנו יודעים שהן יסולקו, אם לא במוקדם אז במאוחר, וחבל שזה יהיה במאוחר, כי ככל שתקצר הזמניות הזאת כן ייטב.

והאסירים הפלשתינים, אדוני היושב-ראש, ישוחררו גם הם; מדוע לא לעשות זאת כמה שיותר מוקדם? מדוע לא לאפשר החזרת המגורשים? מדברים על ארון, מדוע לא לאפשר איחוד משפחות? מדוע לנקוב במספרים יבשים וקפואים, כאילו בני אדם הם תיקים ומספרים טכניים?

אדוני היושב-ראש, הערה על הבחירות המוניציפליות. בגלל תוצאות הבחירות האלה הימין חושב שיש לזעזע את המדינה, כאילו תוצאותיהן שיקפו שינוי בדעת הקהל בישראל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

רבין אמר זאת, לא הימין.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני חושב שהוא טעה כשאמר זאת. נניח שהבחירות המוניציפליות – מי הצביע בעד חבר הכנסת רוני מילוא? ואני מברך אותו; אני בטוח שגם חבר הכנסת רוני מילוא יודע זאת, כולנו יודעים שהוא לא היה מצליח להיבחר ללא השמאל ואנשי השלום בתל-אביב, ולולא מיתן את עמדותיו הפוליטיות, ולולא הופיע כממשיכו של צ'יץ' ולא כליכודניק מובהק. אל נשכח שגם בתוך הליכוד יש השקפות שונות – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, כמה אתה צריך בשביל לסכם את הנאום?

האשם מחאמיד (חד"ש):

שתי דקות, דקה וחצי.

היו"ר ש' וייס:

שתי דקות, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גם בתוך הליכוד יש כאלה שמצדדים בנסיגה וכאלה שמצדדים במפגשים עם אש"ף, בתוך הליכוד עצמו.

אברהם הירשזון (הליכוד):

יש בודדים. אל תבנה על זה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

וגם כאלה אשר תומכים בהתפרעויות של המתנחלים, אשר עשו שמות ופוגרומים ברחובות רמאללה ואל-בירה, שרפו, הכו וניפצו, חסמו כבישים, הציתו מכוניות והתפרעו תוך כדי ירי, כאשר מגמתם ליצור תוהו ובוהו ולשבר את תהליך השלום לרסיסים. ולכן הם אוגרים נשק בכמויות וקוראים למרד, ועושים, לצערי הרב, פוליטיזציה מכוערת של הדם, עם כל הצער והכאב שלי על הקורבנות. כנראה המחתרת היהודית של אז, הידועה לשמצה, היא כאין וכאפס לעומת מה שמתכוונים ומתכננים המתנחלים.

דוד מנע (הליכוד):

למה אתה אומר "הידועה לשמצה"? גיבורים גדולים היו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אלו שניסו לרצוח את בסאם שקעה, כרים חאלף, ורצחו אנשים.

דוד מנע (הליכוד):

חשבתי שאתה מדבר על מחתרת יהודית אחרת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה בעד שחרור אסירים, גם כאלה שרצחו?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני בעד שחרור אסירים פלשתינים. דיברתי על זה בפעם אחרת. אני סומך על שיקול דעתם של הגורמים המוסמכים.

דוד מנע (הליכוד):

תענה על השאלה של חבר הכנסת הירשזון.

היו"ר ש' וייס:

הוא מנסה להשיב, אתם לא נותנים לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני בעד שחרור גם של אלה שרצחו, משני הצדדים, כי צריך להגיע לשלום אמיתי.

דוד מנע (הליכוד):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתה שואל אותי ואני עונה לך. אני בעד שחרור האסירים אשר נכנסו לכלא בגלל הקונפליקט הקיים. כאשר הקונפליקט הזה עומד בפני פתרון, אני חושב שאין מקום בבתי-כלא לכלואים פוליטיים.

דוד מנע (הליכוד):

גם אם ידיהם מגואלות בדם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם. צריכה להיות השלמה מלאה, צריך לסלוח לכולם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אתה נואם עוד מעט, תקבל זמן.

אברהם הירשזון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם לרוצחים יהודים — — —

דוד מנע (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת מנע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

צריך לסלוח לשני העמים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מחאמיד, תן להם להוציא קצת קיטור. זהו, נרגעתם, הגל עבר.

בבקשה, חבר הכנסת מחאמיד. אתה כבר עברת את שתי הדקות. עוד דקה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אבל תראה מה היה כאן — — —

היו"ר ש' וייס:

תמיד יש "אבל". קדימה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אתה עוד מעט נואם. תוכל להביע את עמדותיך, תוכל להסביר לנו את הדברים מכאן, מהדוקן. מכאן זה נשמע יותר טוב.

חבר הכנסת מחאמיד, עוד דקה וזהו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אחזור למשפט שמרגיז את החברים מימין, כדי שיבינו. כנראה המחותרת היהודית של אז, הידועה לשמצה, היא כאין וכאפס לעומת מה שמתכוונים ומתכננים המתנחלים. כי כאן ועכשיו לא מדובר בפעולות אלימות הנעשות בסתר ובמחתרת, ועל-ידי יחידים, כי אם בהכנות למרי גלוי.

אדוני היושב-ראש, אני מודע לכך שתהליך השלום הוא בתחילתו, והוא חייב להימשך. אסור לקטוע אותו. מתוך אמונה שאין חזרה, אלא התקדמות בדרך החד-סטריית והחד-כיוונית לקראת השלום, אנחנו נתנגד לאי-אמון. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת יוסף בא-גד, חמש דקות. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אנחנו מתקרבים לסיומו של הדיון הזה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני יושב-הראש, כנסת נכבדה, אנחנו כמובן נצביע אי-אמון לממשלה הכושלת ולהסכם השלום האומלל, שבושה לכנותו הסכם שלום.

יש פה מצב טרגי. יורקים לממשלה בפרצוף והממשלה טוענת שיורד גשם, והם לא רואים את היריקות. הבטיחו לבטל את האמנה הפלשתינית ולא ביטלו. הבטיחו ביטול החרם הערבי – אומרים רק בסוף, אחרי ההסכם.

אחמד טיבי אמר השבוע דבר מזעזע, שהיינו צריכים כולנו לקפוץ ממקומנו. שאלו אותו: למה אתם לא מגנים את הטרור? הוא אמר: היושב-ראש ערפאת אמר בהתחלה. אמרו: אבל יש רציחות. לא נוכל – הוא אמר – לגנות כל שני וחמישי את הרציחות. אתם מבינים, לרצוח כל שני וחמישי נוכל, אבל לגנות לא נוכל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, למה אתה קורא לערפאת: היושב-ראש, ולי – יושב-הראש?

יוסף בא-גד (מולדת):

חס וחלילה, לא נשווה את הדברים. כבוד היושב-ראש הנכבד, ידוע שאני מעריך אותך, ואני מבקש לא להשוות את שני האנשים, כי יש לי דעה מסוימת על ההוא.

היו"ר ש' וייס:

חשבתי שהסיבה היא לשונית.

יוסף בא-גד (מולדת):

חס וחלילה. אפילו לא קרב זה אל זה.

והנה, מהו החטא הקדמון של כל הטרגדיה שבה אנו נמצאים? לחטא הקדמון הזה קוראים אינטיפאדה. והאינטיפאדה לא טופלה כראוי, וזה מה שגרם לכל הטרגדיה.

בפרשת השבוע – ואיך אפשר בלי ללמוד פרשת שבוע? פה בכנסת, אני לא יודע כמה שומעים אותי, אבל העם שצופה לעת עתה בערוץ השלישי, ואני חוזר ומבקש מכבוד היושב-ראש לדאוג שערוץ זה יהיה נחלת העם כולו, ולא רק הכבלים והצלחות – – –

היו"ר ש' וייס:

תיזמו הצעת חוק. אין לנו כלים. תיזמו הצעה רחבת היקף.

יוסף בא-גד (מולדת):

יזמתי הצעת חוק; תודה על ההצעה. נעשה זאת.

בפרשת השבוע בשבוע הבא, פרשה קשה, נאמר: "ותצא דינה – – – וירא אותה שכם בן-חמור" – הטעמה של שמות – "וישכב אותה ויענה – – – ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל".

עשו בני יעקב מעשה הערמה, ביקשו מהם להימול, ובהיותם כואבים טבחו בהם. אני מתאר לי מה היתה עושה הטלוויזיה והתקשורת השמאלנית עם מקרה כזה. ואז גם יעקב אבינו נזעק: "ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אתי להבאישני – – – ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני".

אומר הרמב"ן: למרות דבריו הכואבים והנכוחים של יעקב אבינו, מסיימת התורה את הסיפור: "ויסעו ויהי חיתת אלוקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב".

היתה פה הענשה סביבתית, הענשה שלא הבחינה בין אשם ללא אשם. זה דבר מאוד לא מקובל. התורה מגנה בשלב מסוים את ההענשה הסביבתית. אומר הרמב"ן, שבסופו של דבר נקבעה עובדה היסטורית, שכולם נבהלו מזה והבינו: עם היהודים לא מתעסקים.

האסון שלנו, שבזמן האינתיפאדה פחדו לפעול להענשה סביבתית, והתוצאה – נכנענו לאינתיפאדה והיום אנחנו משלמים את המחיר, עד כדי כך שסאלח רפעאת אמר לכתב "הארץ", וזה מצוטט, כי ישראל הציעה לפלשתינים שליטה משותפת על גשרי הירדן. ראש הממשלה מר רבין הבטיח שהגשרים והגבולות לפחות יישארו סגורים. גם על זה לא שומרים ונכנעים – המשך כניעה.

ירדן כבר מתחננת: אל תיתנו לערבים ולפלשתינים לשלוט על הגשרים, כי ירדן מבינה מה יקרה שם. ולמרות זאת, לא מתחשבים, אפילו לא כדי להגיע להסכם עם ירדן. הולכים מוויתור לוויתור. מוותרים על יש"ע, מוותרים על הגולן, מוותרים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אין נציג ממשלה שישמע את הדברים שלך.

היו"ר ש' וייס:

השר יצא לרגע ומייד יחזור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מציע – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מודה לך, חבר הכנסת דראושה. אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שהממשלה מתביישת במצב האומלל שהיא סיבכה בו את העם, ולכן הם מתביישים פה כאשר יורקים והם טוענים שזה גשם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, אני נותן לך דקה לסיום, כי זמןך עבר. סיום מוחץ.

יוסף בא-גד (מולדת):

מוותרים על בקעת-הירדן, גורמים להיווצרות אוטונומיה פלשתינית חמושה ועוינת. אמר חבר הכנסת פורת, לפחות אל תחמשו אותם, לפחות את זה אל תעשו. אמר מר פרס ביטוי אומלל: ישראל צריכה לתת, הערבים צריכים לקבל. ונותנים להם ביד רחבה, כמות כזו, אפילו זכות השיבה. לא מתביישים, היתה הצבעה בכנסת על ירושלים. מדוע תנועת העבודה, המערך, הקואליציה, לא הצביעו עם האופוזיציה? חמש פעמים שמעתי את כבוד ראש הממשלה, שאמר: על ירושלים לא יהיה דיון. מדוע הוא נסוג בשעת הדיון, בהצבעה, ובקושי העברנו את זה בשלושה קולות?

לכן, אני מסיים ואומר: יש להפעיל הענשה סביבתית. יש להפסיק את ההסכם עד שהערבים יבינו: לא נכנענו לאינתיפאדה, לא ניכנע, נצח ישראל לא ישקר, ותראו שכל ההסכם יבוטל כעפרא דארעא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה; אחריו, אחרון המשתתפים, אלא אם כן הממשלה תרצה להשיב – חבר הכנסת רפאל אלול.

לדעתי, אפשר להתחיל לצלצל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעשי הרצח מצד אחד והתגובות הברוטליות של המתנחלים מצד שני יוצרים אווירה עכורה, שמקשה על ממשלת ישראל מצד אחד ועל הנהגת אש"ף מצד שני. נראה שהקיצונים משני העמים שואפים לטרפד את תהליך השלום, למנוע כל התקדמות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה משווה את הרצח למעשים של המתנחלים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

המעשים הברוטליים של המתנחלים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא מדבר על שפיכות דמים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, יש לי אליך שאלה. אתה לא סומך על מנהיג תנועתך שהוא יסתדר לבד? זה עלבון לראש התנועה. הוא מסתדר מצוין. אגב, לא על כל השאלות בכנסת חייבים לתת תשובה, כי חלק מהשאלות הן רטוריות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מביע צער על כל מעשה רצח ומגנה אותו, אם זה רצח של יהודי או ערבי. אבל בו בזמן, שום מעשה, מתועב ככל שיהיה, לא יכול להצדיק את המעשים הברוטליים שבהם פורעים מהמתנחלים לוקחים את החוק לידיים או אפילו הם בעצמם יוצרים את החוק שהם רוצים ליצור, ועושים אותם מעשים, מענישים קולקטיבית את תושבי השטחים, ומצפצפים על המשטרה ועל החיילים ועל החוק ועל הכנסת ועל הממשלה, וחושבים שהם יכולים להרשות לעצמם לעשות כל מה שהם רוצים.

רחבעם זאבי (מולדת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שיש לגנות את המעשים הללו בכל החומרה. מי שאכן חוק ומשפט יקרים לו, צריך לגנות את המעשים הללו, כפי שאני מגנה את מעשי הרצח. אני קורא לפלשתינים האחים שלי להפסיק את המעשים הללו, אף שאני לא כל כך מאמין שאלה שעושים את המעשים הללו יענו לקריאה הזאת, כי גם הם רוצים לטרפד את תהליך השלום, וכנראה יש אינטרס משותף לקיצונים הישראלים ולקיצונים הפלשתינים. שניהם רוצים להשיג אותם יעדים – למנוע קידום תהליך השלום.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רבותי, זה דיון בכנסת, איזה צעקות כאן? לא צריך להיכנס בצעקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שמעתי היום הרבה טענות כלפי אש"ף. רבים טענו ושאלו, למה אש"ף לא מפסיק את המעשים הללו, למה אש"ף לא מתערב. אני רוצה להזכיר לכם, שעד היום הזה צה"ל הוא השולט בשטחים. זרועות הביטחון הישראליות הן האחראיות לסדר ולביטחון בתוך השטחים, ולא אש"ף. ברגע שהשטחים הללו

יימסרו להנהגת אש"ף ולמשטרה הפלשתינית ולזרועות הביטחון הפלשתיניות, אפשר לבוא בטענות לאש"ף וליאסר ערפאת ולשאול אותו: למה אתה לא מסדיר ביטחון ולא עושה סדר בתוך השטחים?

כפי שאני מבין, אחד הצעדים הראשונים שאש"ף יעשה – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, ברשותך, חבר הכנסת דראושה, אדוני השר המתאם, רשומה אצלי תשובת הממשלה. הממשלה משיבה.

שר הבריאות ח' רמון:

בשלב זה הממשלה רוצה להשיב.

היו"ר ש' וייס:

שלא יגידו אחר כך שעושים תכסיסים.

שר הבריאות ח' רמון:

בשלב זה.

היו"ר ש' וייס:

ליותר תמיד אפשר. גם חבר כנסת יכול לוותר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ברגע שהשלטון יהיה בידי אש"ף בשטחים וצה"ל ייסוג, אש"ף – על-ידי המשטרה הפלשתינית וזרועות הביטחון הפלשתיניות – יחשוף את כל הנשק הלא-חוקי. הם יודעים בדיוק איפה נמצא כל כדור – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי הסדרנים, אני מבקש לסגור את הדלתות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — והם יודעים בדיוק איפה נמצא כל רובה. לכן, הם יאספו את הנשק הלא-חוקי — —

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסגור את הדלתות ולא לאפשר לעובדי הכנסת לדבר בקול רם במליאה. אני בקושי מצליח לשכנע את חברי הכנסת לא לדבר. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז הפלשתינים יהיו אחראים לביטחון שלהם בתוך השטחים וגם יהיו אחראים כלפי כל סוג של פגיעה בשכנים הישראלים, או במתנחלים. זאת בתקופת המעבר.

היו"ר ש' וייס:

כמה זמן אתה צריך כדי לסכם את נאומך? חמש דקות עברו. שתי דקות – בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לכן, אלה שקוראים היום – ושמעתי חברי כנסת שאומרים זאת – לכך שאסור לחמש את המשטרה הפלשתינית ואת זרועות הביטחון הפלשתיניות בתקופת המעבר, עושים טעות טוטלית. מצד אחד הם מאשימים את אש"ף, שאינו מפסיק את פעולות הרצח, ומצד שני הם רוצים למנוע מזרועות הביטחון הלגיטימיות של אש"ף ושל הפלשתינים להתחמש כדי לשמור על הביטחון הפנימי וגם למנוע כל פעילות אלימה נגד ישראלים.

אני מאמין שאש"ף מסוגל לשלוט ושהסדר העקרונות שנחתם יתקדם, כי יש אינטרס הדדי לשני הצדדים להמשיך בתהליך. אני מאמין שממשלת ישראל יכולה, מסוגלת ורוצה לקדם את התהליך, למרות כל הזעקות של הימין ולמרות כל ההתפרעויות האלימות של המתנחלים. יש אחריות כבירה של שני העמים להמשיך בתהליך הזה.

אני קורא לממשלת ישראל להמשיך במחווות ההומניות שהתחילו בהן, לשחרר את העצורים והאסירים הפלשתינים, לאפשר ליותר עובדים פלשתינים להיכנס לתוך "הקו הירוק", כדי להתפרנס ולחיות בכבוד, ולמנוע מהמתנחלים לפרוע ולעשות את המעשים הברוטליים שהם עושים יום-יום,

כאשר הם פוגעים בפלשתינים חפים מפשע. מי שלא רוצה להבין שמעשים כאלה רק יגבירו את השנאה וידרבנו למעשי רצח נוספים – איננו אלא טועה.

לכן, כאשר אנחנו מבינים – – –

אפרים גור (הליכוד):

אולי תגנה באותה הזדמנות גם את הטרור?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא שמעת אותי עד עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת גור. עם כל הכבוד, אתה עכשיו נכנסת. הוא פתח בזה את נאומו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני קורא לממשלה שלא להיבהל מזעקות הימין ולא מזעקות המתנחלים, להמשיך בתהליך שיניב פירות חיוביים לשני העמים ויאפשר התקדמות השלום, שיהיה לטובת כולנו, ישראלים ופלשתינים, ערבים ויהודים, באזור הזה ובכל מקום אחר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, כדי שלא תהיינה אי-הבנות, סדרי המשך הדיון הם כלהלן: עכשיו יופיע הנואם האחרון שלנו, חבר הכנסת רפי אלול. אחר כך רשומה אצלי תשובת הממשלה. אנחנו בכל זאת מצלצים, כדי שלא תהיינה אחר כך טענות שחברי כנסת לא הוזעקו מחדריהם, מהמזנון וכו'.

חבר הכנסת אלול, בבקשה. נא להפעיל את הפעמון.

אני מבקש לסגור את הדלתות, רבותי הסדרנים. אני פונה לעובדי הכנסת ומבקש לא לדבר, וגם לא חברי הכנסת. נא לסגור את הדלתות. בבקשה, אדוני.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כנראה בשבוע הבא יציע הליכוד הצעת אי-אמון נגד הממשלה על כך שהחורף מתמהמה להגיע.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל השמש עולה, אל תדאג.

רפאל אלול (העבודה):

תתפלא; אתה אומר את מה שאתה חושב. נביא את השלום על אפך ועל חמתך, תאמין לי. גם אם תמריד את העם – נביא את השלום.

יהושע מצא (הליכוד):

השמש זורחת.

רון נחמן (הליכוד):

מה קורה במזכרת-בתיא?

רפאל אלול (העבודה):

גם אם תמריד את העם – נביא את השלום.

רון נחמן (הליכוד):

במזכרת-בתיא מה קורה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מה הולך להיות שם?

רפאל אלול (העבודה):

אני פה, אני פה.

שיטות חדשות יש לליכוד להתקיף את הממשלה. הוא מתקיף את הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

נא לצלצל.

רפאל אלול (העבודה):

הוא מתקיף את הממשלה על הפיגועים, דווקא בימים שבהם הממשלה עושה כל שביכולתה למנוע את הפיגועים האלה, דווקא בימים שמנסים ליצור אווירת שלום, אף שיש מחרחרי ריב, אנשי ה"חמאס", שמנסים למנוע את התקדמות השלום, ויותר מכך, דווקא בימים ששמה של ישראל בעולם – – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. חבר הכנסת דן תיכון, אנא שב. חברי הכנסת שנמצאים באולם המליאה, שבו בבקשה. אנחנו כבר מצלצלים כשש דקות, כדי שלא תהיינה אחר כך אי-הבנות, או דברים כאלה. בבקשה, נא להמשיך.

רפאל אלול (העבודה):

דווקא כששמה של ישראל בעולם עולה, כשלא מעט מדינות מחדשות יחסים דיפלומטיים עם ישראל, כשאנחנו שומעים על התעניינות לא מעטה של העולם בתחום הכלכלי בישראל – ומי כמו חברינו בליכוד יודעים, שהשלום הוא לא רק קץ לשפיכות הדמים הקשה הזאת, שמכאיבה לכל אחד ואחד מאתנו, אלא גם הדרך שלנו, הדרך של ישראל לשגשוג כלכלי, לעצמאות כלכלית – – –

דוד מנע (הליכוד):

מה אתה אומר על קו העוני?

רפאל אלול (העבודה):

תיכף אדבר גם על זה, תאמין לי.

דוד מנע (הליכוד):

אתה יושב-ראש הלובי החברתי.

רפאל אלול (העבודה):

אדבר גם על זה. ראיתי את ההודעה שלך. אתייחס גם לזה, תאמין לי, דוד.

היו"ר ש' וייס:

הרבה זמן אין לך. תרכז את הדברים.

רפאל אלול (העבודה):

יש להתייחס בסלחנות לחוסר האונים של הליכוד.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תגיד לו שזה שינוי סדר העדיפויות.

רפאל אלול (העבודה):

דוד מנע היה 15 שנה בשלטון. קו העוני – היה אז גרוע יותר. יותר מזה, אתם הורדתם את קצבאות הילד הראשון והילד השני. אנחנו החזרנו אותן. איפה הייתם אז?

רון נחמן (הליכוד):

אתם כבר שנה וחצי בשלטון. מה קרה?

רפאל אלול (העבודה):

בשנה וחצי לא הגעת לשום לובי חברתי. כל אלה שמדברים על פיטורים – – –

דוד מנע (הליכוד):

איפה הכספים מיש"ע?

אברהם הירשזון (הליכוד):

שינוי סדר עדיפויות.

רפאל אלול (העבודה):

לא היית בשום לובי. לא עניין אותך לובי חברתי.

היו"ר ש' וייס:

יש לי הרגשה שלא שומעים מרוב חילופי דברים.

רפאל אלול (העבודה):

היום, לצורך ניגוח פוליטי, נזכרתם בנושא קו העוני. אבל תנוח דעתך. הממשלה תפעל בעניין הזה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה יושב-ראש הלובי החברתי.

רפאל אלול (העבודה):

אני נלחם בעניין הזה, תאמין לי. בשבוע שעבר – – –

היו"ר ש' וייס:

תן לו לשאול.

יעקב שמאי (הליכוד):

מה תהיינה ההשפעות הכלכליות של ההסכם הזה? לא מדברים על כך היום. תן לנו תשובות. אני רוצה תשובות. שאלת את ראש הממשלה?

רפאל אלול (העבודה):

בשבוע שעבר, אתה ושאל עמור הוזמנתם ללובי החברתי בנושא העוני. לא היית. גם לא היה אכפת לך. לא התעניינת בזה.

יעקב שמאי (הליכוד):

תן לנו תשובה.

רפאל אלול (העבודה):

זה טוב לך לנאומים. לא התעניינת בזה. איפה היית כשהורידו את קצבת הילד השני?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלול, אני אומר לך, שאם לא תגביר את הקול ישמעו טוב יותר.

רפאל אלול (העבודה):

טוב, אתה בעל ניסיון.

היו"ר ש' וייס:

לא, אבל זו עצה.

רפאל אלול (העבודה):

עם כל הכאב של כולנו, כשפורסם היום דוח העוני – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לשבת. כנראה נקיים הצבעה עוד מעט.

רפאל אלול (העבודה):

נפגשנו, חברים, עם שרת העבודה והרווחה, ואנחנו נפעל כולנו יחד, גם בתקציב הקרוב, במסגרות ומחוץ למסגרות, כדי להקטין את מספר האנשים שמתחת לקו העוני לפחות ב-150,000 אנשים ולהביא לכך שבשנה הבאה הם יהיו מתחת – – –

היו"ר ש' וייס:

מה יהיה? חברי הכנסת, אנחנו מתקרבים לסיום. תאפשרו סיום נאות. יש לנו עוד סדר-יום די עמוס היום. נא לשבת. חברי הכנסת, שרים, סגני שרים. חברי הכנסת המר, מנע, רביץ וצוקר. נא לשבת. בבקשה, אדוני.

רפאל אלול (העבודה):

אנחנו נפעל – אני וחברי – לכך שבתקציב הקרוב אכן יהיה ביטוי להקטנת מספר האנשים שמתחת לקו העוני לפחות ב-150,000. אנחנו גם נפעל לכך שחוק חיילים משוחררים יאושר. אנחנו נפעל בנושאים חברתיים נוספים, ואני מקווה – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה לדעת, תהיה תשובת ממשלה, או שאנחנו יכולים לעבור להצבעה?

יהושע מצא (הליכוד):

זה תלוי.

היו"ר ש' וייס:

תמיד היה כך. תמיד כך היה, חבר הכנסת מצא.

אדוני השר המתאם, האם הממשלה עומדת על רצונה להשיב?

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד שתי דקות. הממשלה תרצה – תוכל להשיב. את הבירור נעשה אחר כך.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין – — —

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר כך להמשיך.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין מחפש מצביעים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, זה חלק מכללי המשחק. הממשלה רשומה לתשובה.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא מדבר על קו העוני.

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה לדבר, אתה לא נותן לי. הליכוד כתב היום – כך קראתי – שהם רוצים להדיח אותי מתפקיד יושב-ראש הלובי החברתי, כי אני משתף פעולה עם הממשלה. אני משתף פעולה.

אמרתי שאנחנו נפעל – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת תיכון, יש לי שאלה: אתה רוצה להעביר את הזמן יחד עם חבר הכנסת רפי אלול, או שהשר חיים רמון ינאם אחר כך?

חבר הכנסת רפי אלול, יש לך עוד דקה לסיכום מתומצת ומגובש של התזה. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אני אמרתי, שאני וחברי נפעל לכך שהשנה אכן נקטין את מעגל העוני, נפעל לאישור חוק חייילים משוחררים. ואני אומר לכם, חברי בליכוד, אני וחברי בעבודה נפעל, על אפכם וחמתכם, שהשלום יגיע מהר יותר מאשר אתם רוצים. ואני מציע שנחלק את העבודה: אנחנו נשב בקואליציה ונפעל נמרצות לקידום השלום, להבראת החברה, לצמצום הבעיות החברתיות ולמאבק בלתי נלאה בעוני, ואילו הליכוד ישב באופוזיציה ויחשוב יום ולילה איך להשיג כותרות בכל מחיר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, נא לשבת, אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, האם אני רשאי להצביע על ארבע ההצעות כחטיבה אחת?

קריאות:

כן.

היו"ר ש' וייס:

כן. אני מעמיד להצבעה את הצעות סיעות הליכוד, צומת, המפד"ל ומולדת להביע אי-אמון לממשלה. אני לא חושב שאני צריך לקרוא את הסיבות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש הצבעה נפרדת על הצעתנו.

היו"ר ש' וייס:

לא אמרתם. שאלתי.

חברי הכנסת, אני שואל פעם אחרונה: יחד?

קריאות:

כן.

היו"ר ש' וייס:

יחד. נגמר. ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד הצעות סיעות הליכוד, צומת, מפד"ל ומולדת להביע אי-אמון לממשלה – 47

נגד – 57

נמנעים – אין

הצעות סיעות הליכוד, צומת, מפד"ל ומולדת

להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע בזאת: 57 חברי הכנסת מתנגדים להביע אי-אמון לממשלה, 46 תומכים, אין נמנעים. אני קובע שהממשלה נשארה על כנה, ואנחנו ממשיכים בסדר-היום.

חברי הכנסת, חצי דקה הפסקה טקטית, וממשיכים בסדר-היום.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את שרת העבודה והרווחה להשיב על שאלות.

שרת העבודה והרווחה תשיב על שאלתא מס' 1211, של חבר הכנסת דוד מנע.

הפרשות השכר של עובדי יש"ע לקופת-חולים

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

בהפרשות השכר של עובדי יש"ע מנוכים סכומים של כ-6 מיליוני שקל גם לקופת-חולים הכללית.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתון נכון?

2. מדוע סכומים אלו מועברים רק לקופת-חולים הכללית?

3. האם ניתן לחלק סכום זה בין שאר קופות-החולים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. לא. הסכום ב-1992 עמד על 3,130,000 שקלים.

2. הסכומים מועברים לקופת-חולים הכללית במסגרת הסדר, שלפיו קופת-חולים זו נותנת שירותי בריאות תעסוקתית לעובדים תושבי יש"ע המועסקים בישראל. ההסכם נחתם עם קופת-חולים הכללית, משום שבעת חתימתו רק קופת-חולים זו יכלה לתת שירותי רפואה תעסוקתית בכל אזורי הארץ.

3. שירותי הבריאות האמורים ניתנים על-ידי קופת-חולים הכללית ולכן מועברות ההפרשות לקופה זו. כל קופת-חולים שתחתום על הסכם דומה ותוכל לספק שירותי רפואה תעסוקתית בכל הארץ תקבל את חלקה היחסי מהסכום המועבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, השאלה שלי היא: האם אותה קופת-חולים נותנת אך ורק שירותי בריאות תעסוקתית, או גם שירותים אחרים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

עד כמה שידוע לי, אדוני היושב-ראש, מדובר רק בבריאות תעסוקתית. אבל אני מוכנה לבדוק את הנושא שנית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שרת העבודה והרווחה תשיב על שאילתא מס' 1400, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

מצוקת העיוורים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

בעקבות תלונות של עיוורים, ברצוני לשאול:

1. כמה ארגונים חברים במרכז למען העיוור, ומה היא הסיבה לכך שארגוני עיוורים אחרים אינם מתקבלים למרכז?
2. האם חתם השירות לעיוור על הסכם עם המרכז למען העיוור, שלפיו רק עיוורים המאורגנים במרכז זכאים לדמי השתתפות בתוכניות נופש לעיוורים?
3. נוכח מצוקת העיוורים, האם יחודש התשלום של דמי ליווי לעיוורים – עובדים ושאינם עובדים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. 30 ארגונים. כחברים במרכז יכולים להתקבל ארגוני עיוורים וארגוני מתנדבים העוסקים בעיוורים.
2. קיים הסכם בין השירות לעיוור ובין המרכז למען העיוור. כל עיוור העונה על הקריטריונים שפורסמו בהוראת המנהל הכללי זכאי לדמי השתתפות בתוכנית נופש, ללא קשר לחברותו במרכז.
3. מענק דמי ליווי לעיוורים לא הופסק, ואנחנו מקיימים עכשיו דיונים, חברת הכנסת גוז'נסקי, עם המוסד לביטוח לאומי להרחיב גם את דמי הליווי וגם את מערכת הקצבאות בביטוח הלאומי, שלציבור העיוורים הן מאוד ירודות ומאוד מצומצמות.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי השרה, שמחתי לשמוע את התשובות שלך על השאלות האלה. הבעיה היא, שכנראה יש איזה קצר בין העובדות והמצב שאת תיארת ובין מה שהעיוורים יודעים. התלונות שהגיעו אלי היו ברוח הדברים האלה: אני לא חבר במרכז, לא מאפשרים לי להגיע לנופש.

אני מציעה שמשדרך ישקול דרך להביא לידיעת כל ציבור העיוורים שידוע לכם, משום שהוא רשום אצלכם, שאין הגבלות כאלה, ברוח התשובה שאת נתת לי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מכירה מקרוב את ציבור העיוורים כבר כעשר שנים. הבעיה הקשה ביותר שלהם היא שיש להם אין-ספור ארגונים. וכאשר מדברים עם ארגון אחד הוא איננו מדבר עם הארגון האחר. וקשה מאוד לעבוד אתם במרוכז. אני חייבת לומר, שהשירות לעיוור באגף השיקום במשרד העבודה והרווחה הוא אחד השירותים המסורים ביותר והמטפלים ביותר. רק לפני חודש התקיים דיון במשרד עם מנכ"ל הביטוח הלאומי, עם מנכ"ל משרד העבודה, בחלק מהדיון גם אני השתתפתי, על פריצת דרך בכל הנושא של העיוורים. בעיית הבעיות גם באותו דיון היתה שמדברים עם ארגון אחד, עם קבוצה אחת, וזה לגמרי לא משליך או קובע לגבי אחרים. אנחנו נחפש דרך, כי תשדירי שירות בטלויזיה לא עוזרים להם. לכן אולי נשתמש ברדיו כדי להעביר אליהם את המידע הזה.

העסקת קטינים בניגוד לחוק

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

בכתבת תחקיר בעיתון "כל הנגב" נחשפה תופעת העסקתם של קטינים תושבי השומרון בשוק העירוני בבאר-שבע, בתנאים מחפירים. הקטינים מועסקים בעבודת סבלות המתמשכת בין 14 ל-17 שעות ביממה, וזאת בעבור שכר יומי של 25 עד 45 שקל בלבד.

בעקבות הסגר וההתדרדרות במצבם הכלכלי של תושבי השטחים, הורי הקטינים שותפים לסחר-מכר של ילדיהם. רק בשבוע שעבר נתפסו, על-ידי משטרת באר-שבע ושירות התעסוקה בנגב, 16 ילדים שעבדו בניגוד לחוק בשוק בבאר-שבע.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד העבודה והרווחה מכיר את הנתונים הללו?
2. האם יש בידי משרדך נתונים על תופעות דומות באזורים אחרים? אם כן – איפה, ומה הוא היקף התופעה?
3. האם משרד העבודה והרווחה נערך לאכיפת חוקי העבודה ולמניעת העסקת ילדים בניגוד לחוק, ומה הם הצעדים שננקטו עד כה לחיסול תופעות אלו?
4. מה הם הצעדים שניקוט משרדך לשם הקלת המצוקה הכלכלית ביהודה ובשומרון, שנוצרה בעקבות הסגר הממושך על עזה ויהודה ושומרון, ומציאת תעסוקה לתושביהם?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התופעה של העסקת בני נוער תושבי השטחים בשוק בבאר-שבע ידועה למשרד.
2. תופעה זו ידועה גם במקומות אחרים בארץ. היקפה משתנה מעת לעת, והיא מחמירה בחודשי הקיץ, כאשר בני הנוער בחופשה.
3. היחידה לאכיפת חוקי עבודה הונחתה להגביר את הפיקוח על מקומות העבודה שבהם מועסקים בני נוער בקיץ. במסגרת זו ערכה היחידה כמה ביקורי פיקוח בשווקים עירוניים ברחבי הארץ. לדוגמה, היחידה ערכה מבצע אכיפה בשוק העירוני בבאר-שבע ובמהלכו אותרו קרוב ל-100 בני נוער, מרביתם תושבי יהודה ושומרון. בני הנוער נחקרו על-ידי המשטרה ועל-ידי היחידה ועבודתם הופסקה. כ-20 תיקים נגד מעסיקיהם הועברו ליועץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה. כמו כן, פועל המשרד להטלת קנס על המעסיקים בני נוער בניגוד לחוק, על-פי חוק העבירות המינהליות.
4. סוגיית התעסוקה באזורי יהודה, שומרון ועזה אינה בתחום אחריותו של משרד העבודה והרווחה.

שיעור המשפחות מתחת לקו העוני

- חבר הכנסת ר' אלול שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):
- מנתונים אשר פורסמו לפני כמה ימים עולה, כי יותר מ-23% מהמשפחות החד-הוריות בישראל, כ-8,500 במספר, חיות מתחת לקו העוני.
- בקרב העולים קיים שיעור גבוה מאוד של משפחות חד-הוריות – 22% בקרב העולים מברית-המועצות ו-33% בקרב העולים מאתיופיה.

ברצוני לשאול:

1. האם נתון זה ידוע למשרד העבודה והרווחה?
2. מה הן הסיבות לקיום שיעור כה גבוה של עוני בקרב אוכלוסיות אלו?
3. האם משרדך מגבש תוכנית להקל על אוכלוסייה זו?

4. בשל מצב חמור זה, קיים חשש כי ילדי המשפחות החד-הוריות, ובמיוחד ילדים עולים חדשים, ייפלטו מן המסגרות השונות ויתדרדרו לפשע ולסמים. מה יעשה משרדך בנדון?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. שיעור המשפחות העניות בקרב המשפחות החד-הוריות, על-פי סקר הכנסות המשפחה, עמד על למעלה מ-25%. זהו הנתון המעודכן האחרון, והוא נכון לשנים 1990-1991, כלומר לפני פרסום הדוח היום על ממדי העוני.

שיעור המשפחות החד-הוריות בקרב משפחות עולים עם ילדים עומד על 14.5%, והוא למעשה, חבר הכנסת אלול, כפול מהשיעור הממוצע באוכלוסייה הישראלית.

2. בראש חלק ניכר מהמשפחות החד-הוריות, כמעט בכולן, עומדות נשים. חלקן הלא-מבוטל אינן עובדות, או עובדות במשרה חלקית. 27% מהמשפחות החד-הוריות זכאיות לגמלה להבטחת הכנסה.

3. באפריל 1992 נכנס לתוקף חוק משפחות חד-הוריות – ואני חייבת לומר שהוא החוק האחרון פרי יוזמה חקיקתית פרטית שלי כחברת כנסת – ולפיו הוגדלה בשליש הגמלה להבטחת הכנסה למשפחות חד-הוריות עם ילדים, והוענקו להן הטבות, כגון מענק לימודים. מענק הלימודים היום עומד על 600 שקל לכל ילד מכיתה א' עד ה', לרבות כיתה ה', לקנייה ולרכישה של ספרי לימוד ועזרי לימוד שהאם מכינה לקראת שנת הלימודים, בתוספת על קצבאות הילדים שהוחזרו במלואן במרס 1993, וכל ההטבות האלה יבטיחו לחלק גדול מהמשפחות החד-הוריות הכנסה בסביבות קו העוני.

השפעתו של חוק זה תשתקף רק בנתונים על העוני, שיתפרסמו בסוף 1993. וגם היום, על-פי ניתוח של קו העוני בקבוצה הזאת – יש ירידה. העובדה שיש ירידה נובעת מהעלאת הגמלה בשליש למשפחות החיות מתחת לקו העוני, מהמענק ללימודים ומהחזרת הקצבאות.

4. א. משפחות חד-הוריות זכאיות להנחה במעונות-יום ובמשפחתונים. שיעור ההנחה במעון-יום הוא 58%, ובמשפחתון – 65%. כמו כן, בקריטריוני הזכאות יש הקטנה במספר שעות העבודה השבועיות מ-30 ל-20 שעות שבועיות; ב. המחלקות לשירותים חברתיים מפעילות מרכזים למשפחות חד-הוריות, שבהם ניתנת הדרכה ותמיכה לאמהות ולילדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי השרה, היום פורסם הדוח על ממדי העוני, ואני יודע שהתייחסת לעניין, אבל יש לי שאלה נוספת. מטרידה אותי השאלה: יש כ-100,000 ילדים ללא ביטוח רפואי. מה נעשה עם אותם ילדים? תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אין לי ספק, אני חסידה גדולה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. זו אחת האוכלוסיות, שרק בדרך הזאת, דרך חוק ביטוח בריאות ממלכתי, לפי הבנתי, תקבל את מלוא הטיפול המגיע והראוי לה. בינתיים אנחנו מטפלים, יחד עם משרד הבריאות, בילדים שלנו הם ידועים ומוכרים כמקרים של מחלות. לא הכול מגיע לידיעתנו, ולא הכול מגיע לידיעת מערכת שירותי הבריאות. בצורה מסודרת ומאורגנת יענה על כך, בגדול, חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

הפסקות היריון

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

לא אחת נודע על לחצים מכיוונים שונים המופעלים על אשה או נערה להפסיק את היריונה בניגוד לרצונה, לעתים תוך טענה שאין מסגרות ראויות להחזקתה עד ללידה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הפתרונות לבעיה, מלבד מקלט או מוסד, שנותן משרדך, כדי שאשה או נערה תוכל לסיים את היריונה כרצונה?

2. מה היא עמדת משרדך לגבי הרעיון של החזקת נשים ובנות אלו אצל משפחות אומנות-מאמצות?

3. האם נדון רעיון זה במשרדך כהצעה לפתרון הבעיה?

4. כמה מקרי הפסקות היריון מבוצעים מדי שנה בחמש השנים האחרונות, לפי נתוני משרדך?

5. כמה הפלות בלתי חוקיות, לפי השערות מומחי משרדך, בוצעו מדי שנה בחמש השנים האחרונות?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. השירות למען הילד מפעיל מעון לנשים בהיריון, שבו תמצא כל אשה לא נשואה מפלט בתקופת ההיריון. במקרה שאשה אינה מוכנה להימצא במעון, קיימת האפשרות של הפניה למשפחה אומנת. נשים המעדיפות לגור באופן עצמאי זכאיות החל מהחודש הרביעי להיריון להבטחת הכנסה. כמו-כן הן יכולות להיעזר בתחומים נוספים על-ידי עובד סוציאלי במחלקה לשירותים חברתיים או בשירות למען הילד, לפי בחירתן.

5-4. אין במשרד העבודה והרווחה נתונים על הפסקות היריון. בשאלות אלו יש לפנות למשרד הבריאות.

תקציב לשיקום מוגבלים ונכים

חבר הכנסת י' לוי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

בתקציב לשנת 1993 הוקצבה תוספת תקציב לצורך שיקום מוגבלים ונכים, בסך 4 מיליוני ש"ח.

התקציב הנוסף הוקצב לצורך החזקת נכים, עיוורים ומוגבלים בפנימיות, במסגרות-יום ובמפעלי תעסוקה ושיקום ולרכישת ציוד חיוני לעיוורים.

ברצוני לשאול:

1. האם נוצל התקציב הנ"ל?

2. לאילו מטרות נוצל התקציב?

3. האם נוצל התקציב גם לצורך שיקום ילדים מוגבלים ונכים, ולאילו מטרות?

4. אם לא נוצל התקציב עד תום – מדוע, ומתי ינוצל?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

4-1. התקציב ינוצל במלואו עד סוף שנת התקציב למטרות הבאות: קליטת 150 ילדים נכים במסגרות יום בקהילה; קליטת 35 נכים קשים במסגרות פנימייתיות; תקצוב מעון ל-15 ילדים אוטיסטים ושילוב 30 ילדים נכים במעונות-יום.

כמו-כן הוקמו שתי יחידות תעסוקה לעיוורים, בסח'נין ובאבו-סנאן, כאשר בכל יחידה 30 איש. נפתח מסלול הכשרה ייחודי לעיוורים בטלמרקטינג, כאשר בכל יחידה 30 איש. נפתח מסלול הכשרה ייחודי לעיוורים בטלמרקטינג עבור 32 חניכים. הוגדלה תפוסה במפעל מוגן באשדוד ב-30 איש, וביחידה תעסוקתית בבית-שאן ב-30 איש. נפתחו קורסים להכנה לעולם העבודה ל-63 מוגבלים עולים מאתיופיה, וקורס לאינסטלציה סניטרית ל-30 עולים נכים מאתיופיה.

רוב הדברים, חבר הכנסת יצחק לוי, כבר בוצעו. אחד או שניים אנחנו נסיים עד לסוף שנה זו.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני מודה על התשובה המפורטת. שאלתי היא: אותם 4 מיליוני שקלים, שניתנו כתוספת תקציב לצורך שיקום מוגבלים ונכים, אינם בבסיס התקציב, הלוא זאת היתה תוספת שסודרה די ברגע האחרון בוועדת הכספים של הכנסת. האם השרה פעלה כדי שהסכום הזה לא יימחק מהתקציב הקרוב?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת יצחק לוי, כל סעיף שצורף לעבודת המשרד בזכות המאמץ הגדול שלכם, בייחוד של חברים בוועדת הכספים, גם שלך באופן אישי, ייכנס כסעיף קבוע לתקציב השוטף של המשרד.

דן תיכון (הליכוד):

אבל הוא עדיין לא נכנס. כל ההסכם של ועדת הכספים לא נכלל בבסיס התקציב השנתי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אז אולי אפשר בהזדמנות זאת לפנות, לבקשתכם, כי צר לי לומר, אני אומרת זאת כחברת ממשלה – הסדר הזה אינו בדיוק לרוחי, אבל משרד האוצר, חבר הכנסת דן תיכון, כבר בתוספות לרווחה של השנה הזאת הביא בחשבון שיהיה לו הלובי של החברים בוועדת הכספים ודרכם הוא יעשה את מה

שיעשה. אני רק אודה לך מאוד, אם אתה, יחד עם חבר הכנסת יצחק לוי וחברים אחרים מוועדת הכספים – ובנושא הזה, אם אינני טועה אין חיץ מפלגתי – תלחצו על כך שהדבר יוסדר בבסיס התקציב. אני יכולה לומר, שגם אם זה לא מוסדר, הסעיפים האלה ימשיכו להתקיים במשרד העבודה והרווחה.

דן תיכון (הליכוד):

לא הסעיפים, הסכומים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, הסכומים. אותי מעניינים הסכומים, הילדים, הנכים, החוסים. לא מעניין כל כך, אני מודה, כל סיפור הסעיפים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אומנם השאלה הנוספת ניתנה לחבר הכנסת יצחק לוי, אבל אפשרתי שאלה נוספת גם לחבר הכנסת תיכון, כי אני רואה שליבנו פה בעיה למען עניין אנושי וסוציאלי. לכן חרגתי מהתקנון, ואתכם הסליחה.

תוספת תקציב לטיפול בילדים

חבר הכנסת י' לוי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

בתקציב לשנת 1993 הוקצבה תוספת תקציב לצורך טיפול בילדים, בסך 1,950,000 ש"ח.

התקציב הנוסף הוקצב לצורך הוספת 150 ילדי רווחה במעונות-יום ו-200 ילדים של אמהות עובדות ולתגבור האומנה היומית לילדים במצוקה.

ברצוני לשאול:

1. האם נוצל התקציב הנ"ל?

2. לאילו מטרות נוצל התקציב?

3. אם לא נוצל התקציב עד תום – מדוע, ומתי ינוצל?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

3-1. התקציב הנוסף נוצל במלואו לתוספת 150 מכסות במעונות-יום לילדי רווחה ו-200 מכסות לילדי אמהות עובדות ולתגבור התקציב לאומנה יומית לילדים במצוקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי השרה, שוב תודה על תשובתך. האם בדעתך, לקראת שנת התקציב הבאה, לשנות מעט את הקריטריונים לגבי ילדי רווחה ולגבי אמהות עובדות? יש לנו כאן פלונטר עצום. אני לא רוצה כאן לבזבז את זמנה של הכנסת, אגב שאלה שצריכה להיות שאלה קצרה, אבל מהבעת פנייך אני מבין, שאת בקיאה מאוד בנושא – אמהות עובדות, אמהות שבעליהן עובדים והן לא עובדות והן במצב סוציאלי מסוים. האמת היא, שהקריטריונים שנקבעו על-ידי משרד העבודה והרווחה בנושא ילדי רווחה וילדי אמהות עובדות מחסימים לא מעט את המטרה.

השאלה: גברתי השרה, האם תפעלי לשינוי הקריטריונים האלה? תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת לוי, אני פחות מוטרדת לגבי נושא הרווחה, אף-על-פי שייתכן שגם אני הייתי ממליצה שאנחנו נקלוט יותר, והשנה קלטנו עוד 1,000 ילדים, הגדלנו את המכסה ברווחה. הסכום שהוקצב מהכסף שאתה מדבר עליו כלול בתוך הקבוצה הזאת. אבל, בסך הכול הוספנו לרווחה 1,000 ילדים.

מה שמטריד אותי במיוחד – אלה ילדי אמהות שעובדות מחוץ למשקי בתיהן. והיום, זוג הורים עובדים, שהכנסתם ברוטו 4,000 שקלים, ובנטו זה 3,000 שקלים, משלמים את מלוא שכר הלימוד במעון ילדים. זה למעלה מ-600 שקלים לילד, ולמעלה מ-700 שקלים לתינוק. אנחנו נתנו לקבוצה הזאת שתי נקודות זיכוי לאחר שני ילדים, משום שאני מאוד חוששת שאחרת, חבר הכנסת לוי, הם יכולים לרדת אל מתחת לקו העוני. אנחנו יודעים בדיוק מה הם הסכומים של קו העוני.

אני חייבת לבחון את זה יחד עם ארגוני הנשים, כי אלה לא קריטריונים המוכתבים על-ידי משרד העבודה והרווחה. אתה בוודאי מכיר מקרוב את פעילות "אמונה", ואם תשב אתן ותשמע אותן תבין,

שאם לא ייקבע התעריף הזה, הן לא יוכלו עוד לקיים את מעונות הילדים. מה גם שיש תחרות, ואתה יודע של מי. והתחרות הזאת מציעה תמורת 100 שקלים לחודש מעון ילדים עם ארוחה בשרית, עם הסעה. אז יש ויכוח על הרמה החינוכית, אבל הורים שמצבם הכלכלי קשה מעדיפים לעשות זאת מאשר לשלם מחיר יקר.

את רוב הכספים של האגף למעמד האשה, בסך 110 מיליון שקלים, אנחנו מקדישים לנושא של מעונות הילדים. אני רוצה לומר לך, שגם אם נוסף 10 מיליון שקלים, ואינני יודעת מאין נוסף, זה לא יפתור את הבעיה.

לכן, אני בהחלט מתכוונת, ויש לי עוד איזה דבר שאני צריכה לעבור אותו במשרד, אני מתכוונת לבוא בדברים עם ארגוני הנשים. אמרתי להם זאת כבר כמה פעמים. אנחנו מוכרחים לחפש יחד אלטרנטיבות, עם עלויות נמוכות יותר.

תוספת תקציב לנשים במצוקה

חבר הכנסת י' לוי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

בתקציב לשנת 1993 הוקצבה תוספת תקציב לצורך שירותי תקון ונשים במצוקה, בסך 3 מיליון ש"ח.

התקציב הנוסף הוקצב לצורך החזקת מקלטים לנשים מוכות ופתיחת שני מקלטים נוספים, הקמת מפת"ן – מפעלי תעסוקה לנוער – במגזר הערבי, הקמת הוסטל לנערות וטיפול בנפגעי סמים.

ברצוני לשאול:

1. האם נוצל התקציב הנ"ל?

2. לאילו מטרות נוצל התקציב?

3. אם לא נוצל התקציב עד תום – מדוע, ומתי ינוצל?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

3-1. התקציב ינוצל עד סוף שנת התקציב למטרות הבאות: פתיחת שני מקלטים לנשים מוכות, אחד לנשים יהודיות ואחד לנשים ערביות. הם כבר הוקמו וכבר פועלים. אחד מהם כבר מלא עד אפס מקום.

פתיחת מקלט לנערות ערביות והוסטל לנערות ערביות – כל הטיפול בנשים ובנערות במגזר הערבי נעשה עכשיו בפעם הראשונה. לא היה מקלט, לא היו הוסטלים.

הגדלת דמי הקיום לנשים המוכות במקלטים. אנחנו הגדלנו, לכל מקלט, את שיעור ההשתתפות שלנו, עד כדי 50% מהתקציב השוטף.

פתיחת מפת"ן חדש בשפרעם, והגדלת התקציב לביצוע בדיקות שתן לנפגעי סמים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי השרה, אחת הבעיות הקריטיות ביותר בנושא של טיפול בנפגעי סמים היא העלות הגבוהה של הטיפול. לא אחת אנחנו שומעים גורמים במערכת הטיפולית שאומרים: כפי שהוא השיג כסף לסמים, שישגי כסף גם לטיפול. ומטילים את התפקיד של השגת הכסף לטיפול הגמילה על אותו אדם, שאין לו כסף. כולנו יודעים היכן הוא השיג את הכסף לסמים. הוא השיג אותו מגנבות, מפריצות. האם משרד העבודה והרווחה מוכן, בתקציב החדש, לתת את הדעת על כך שטיפול גמילה מסמים ימומן, לפחות בחלקו, על-ידי המשרד עצמו?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת לוי, אני מעריכה שאתה מודע לעובדה שכל תקציב הטיפול בנושא הסמים הוצא ממשרד העבודה והרווחה והועבר לרשות למלחמה בסמים. לנו נשאר תקציב בסדר גודל של מיליון שקלים בלבד. אנחנו מנהלים עכשיו משא-ומתן, ברוח מאוד טובה, עם יושב-ראש הרשות למלחמה בסמים ועם מנכ"ל הרשות. אצלנו נמצאים אנשי המקצוע, אנשי מקצוע מצוינים, עם ניסיון רב. הכוונה היא לעבוד יחד, בשיתוף פעולה, אבל, לא נוכל לעשות זאת כאשר רוב הכסף, כמעט כולו, נמצא ברשות ולא בידינו.

יתירה מזאת, אני הזכרתי כאן את ההשתתפות שלנו, את ההליכה שלנו בנושא בדיקות שתן. ואתה יודע שלנפגעי סמים זה דבר בעל חשיבות ממדרגה ראשונה. בימים הראשונים שלי במשרד, כשאמר לי ד"ר מאיר חובב שזה נושא בוער, והוא מתוקצב אצלנו ב-900,000 שקלים, אמרתי: ניקח את זה מסעיף אחר במשרד ונעביר לסעיף הזה. מה שמניתי לך כאן זה הרבה מעבר ל-3 מיליונים שקיבלנו. זה הרבה כספים מהמשרד שאני העברתי, בהגמשה כזאת או אחרת, מסעיף אחד לסעיף אחר.

תוספת תקנים של עובדים סוציאליים

חבר הכנסת י' לוי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

בתקציב לשנת 1993 הוקצבה תוספת תקציב לצורך תוספת תקנים של עובדים סוציאליים, בסך 3,100,000 ש"ח.

התקציב הנוסף הוקצב לצורך עובדים מקצועיים בלשכות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות: פקידי סעד, שיקום ונוער במצוקה.

ברצוני לשאול:

1. האם נוצל התקציב הנ"ל?

2. לאילו מטרות נוצל התקציב?

3. אם לא נוצל התקציב עד תום – מדוע, ומתי ינוצל?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

3-1. התקציב ינוצל במלואו לתוספת משרות של עובדים סוציאליים ברשויות המקומיות. 90 תקנים כמעט כבר חולקו. 10 אני מחזיקה, אני מודה, ברזרבה. אתה יודע שאני חסידה גדולה מאוד של הטיפול הנקודתי. החלוקה נעשתה כמעט במלואה, עוד לפני שאני נכנסתי למשרד. היום עצרתי 10 תקנים, כדי לשמור אותם לכיבוי שרפות אמיתי וגדול. כי כשזה מחולק, 100 תקנים, אז פה קיבלו רבע, פה קיבלו חצי, שם קיבלו שלושה-רבעים. בחלוקה זה הרבה, אבל החלוקה מאוד מפוזרת.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, אני רוצה לחזור למה שדיברנו קודם לכן. אנחנו נשתדל שכל התקציבים הנוספים האלה יחזרו על עצמם השנה. אנחנו מבקשים גם מהשרה לעשות מאמץ יחד אתנו בעניין. בוודאי יש לה לא פחות השפעה מאשר לנו.

לגבי הנושא של העובדים הסוציאליים, לדעתי יש צורך להגדיר תפקיד או משרה של פקיד סעד, כתפקיד נפרד לגמרי, ולא "לשדך" לפקידי הסעד תפקידים נוספים בתוך הלשכה. ואחת המגמות שלי, כאשר פעלתי אז להגדיל את התקציב דווקא לסעיף הזה של תקנים לעובדים סוציאליים, היתה אפשרות של הפרדה. כיוון שלפקיד סעד יש עבודה רבה, הוא מופיע בבתי-משפט, הוא צריך לכתוב תסקירים, הוא צריך לטפל במקרים דחופים. וברוב הלשכות בארץ, אינני יודע אם ברוב הלשכות, כי לא בדקתי, אבל בוודאי בחלק מהלשכות בארץ, מוטלים על פקיד הסעד תפקידים נוספים, או תיקים נוספים, או תפקיד קהילתי אחר, או טיפול בקשישים וכדומה.

האם השרה מוכנה להורות למשרדה, שתקן של פקיד סעד יהיה אך ורק תקן של פקיד סעד, ללא שום תוספת אחרת לתפקיד?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת לוי, עם כל הכבוד, אני חושבת שאתה הצגת את העניין בצורה מאוד פשטנית, לטעמי. כשאני נכנסתי למשרד הקמתי לידי צוות רק לנושא רווחה, בראשותו של פרופסור דן שניט. יושבים בצוות הזה בהתנדבות גדולי האנשים בתחום הרווחה בארץ. ומדי חודש אנחנו יושבים חצי יום על נושא מסוים, מכינים היטב שיעורי בית, ובסיוע ובעזרה של המשרד. בכל פעם דנים על נושא אחר בתחום הרווחה. זה צוות רק לתחום הרווחה.

בחודש הבא, בתחילת דצמבר, אנחנו מייעדים את הדיון לביזור סמכויות לרשויות מקומיות שמסוגלות לעשות זאת. אני חושבת שיש יתר ריכוזיות במשרד העבודה והרווחה בכל הנוגע לפיקוח ולקשר עם הרשויות המקומיות, ובמיוחד עם אגפי הרווחה. ומדוע אני אומרת זאת? היום עובד סוציאלי צריך להכין כל כך הרבה תסקירים, כל כך הרבה תיקים, וכל כך הרבה לכתוב ולציין, שאין לו זמן לטפל באוכלוסייה שבשבילה הוא למד את המקצוע.

ההצעה שלי היא, שאנחנו נתחיל בשלושה יישובים, מקומות לא גדולים במיוחד, אבל מקומות שיש בהם אגפי רווחה מאוד חזקים, ויש רשות מקומית תומכת. ואם זה יצליח, לפני שנרחיב את זה, לי אין ספק שזה יוכל לשמש דגם – איך מה שציננת כאן כחלק מהנושא יכול לקבל הרבה יותר משקל ויותר משמעות. אני רוצה לראות את העובדים הסוציאליים, שעושים עבודה יוצאת מן הכלל, הרבה יותר בשטח, הרבה יותר במשפחות, הרבה יותר בבתי-המשפט, אם הם צריכים; הרבה פחות במשרדים. והמצב, לצערי, במידה רבה באשמתנו, הוא ההיפך.

לשכת הרווחה במועצה האזורית מושו

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

בנגב מתגוררים כ-40,000 תושבים ערבים מחוץ ליישובי הקבע, אשר היו מטופלים על-ידי לשכת הרווחה הממלכתית, אולם בשלב מסוים סופחה הלשכה הנ"ל למועצה האזורית משוש, המטפלת בשלושה יישובים שבהם אוכלוסייה בת 14,000 תושבים.

השינוי דלעיל פגע בתושבי הפזורה, ובדיוני ועדת העבודה ורווחה הומלץ על הפרדת הלשכה הממלכתית מלשכת הרווחה במועצה האזורית משוש.

ברצוני לשאול:

האם תופרד לשכת הרווחה הממלכתית מלשכת הרווחה במועצה האזורית משוש? אם כן – מתי? אם לא – מדוע?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הלשכה לא תופרד מהסיבות הבאות: א. לפזורה אין מעמד מוניציפלי; ב. הדרך היחידה להרחיב ולהוסיף משאבים לטובת האוכלוסייה הבדואית בפזורה היא על-ידי מתן השירותים החברתיים באמצעות רשות מקומית, כמקובל בכל הארץ; ג. מדיניות המשרד היא לתת שירותים חברתיים באמצעות רשויות מקומיות ולא ישירות על-ידי הממשלה.

אני רוצה להוסיף ולומר לך, חבר הכנסת טלב אלסאנע: מאחר שאני מכירה את אופי החיים הבדואיים, ואני יודעת שרשויות מקומיות של בדואים יש בודדות מאוד, אני מוכנה לשמוע מכם כל הצעה ורעיון איך לעשות זאת בצורה יותר טובה וללכת לקראתכם, כי אני בהחלט חושבת שהאוכלוסייה הזאת ראויה לסיוע שלנו.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי השרה, אני רוצה לציין בעניין הזה: לשכה ממלכתית נפרדת שטיפלה בפזורה היתה אכן קיימת קודם לכן. אחר כך היא סופחה, והתברר לאחר מכן שהסיפוח הזה לא תרם אלא החמיר את התופעה של העדר שירותים, בעיות של ילדים שלא אותרו וכל מיני תופעות נוספות. במגזר הבדואי בנגב קיימות שלוש או ארבע רשויות מקומיות – משוש, רהט, תל-שבע ושוקת. הסיפוח של כל האנשים, בערך 60%, למועצה אזורית אחת גורם לכך שאנשים שמתגוררים בקרבת רהט או בקרבת חורה, ששייכת לשוקת, נזקקים לשירותי רווחה במועצה אזורית משוש. לדעתי, המצב הזה הוא אבסורדי, הוא קשה. אני חי את המצב.

הסוגיה הזאת נדונה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת בצורה מאוד מעמיקה, ולדעתי – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אלסאנע, בבקשה את השאלה הנוספת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני באמת מתכוון לשאול את השאלה, המטרה שלי היא לשאול. אבל מאחר שאני רוצה להסביר משהו שהוא חשוב, אני אומר את הדברים האלה.

היו"ר ע' מאור:

יש דקה לשאלה נוספת; אנא.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוועדה המליצה להקים ועדה שתטפל בכול, או לכלול באיזה תחום שיפוט של שירותי הרווחה כל אותם אנשים שלא שייכים לרשויות המקומיות ולספח אותם לרשויות המקומיות הקרובות אליהם ביותר ולתת את המשאבים לאותן רשויות, שיטפלו באנשים הנמצאים מחוץ לתחום השיפוט של אותה מועצה, אבל קרובים אליה. זה יותר טוב מלרכז את כולם ולספח אותם ליישוב אחד בלבד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני בהחלט מוכנה, חבר הכנסת אלסאנע, לבדוק זאת פעם נוספת.

תמיכה כספית במשפחות אסירים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

אלפי אסירים שוהים בבתי-הסוהר במדינת ישראל בשל פשעים ועוונות שביצעו. כל אסיר ועונשו, תקופת מאסר המלווה בדרך כלל גם בתשלום קנס. כידוע, זה עונש קשה גם לבני המשפחה, במיוחד

כשמדובר בראש המשפחה, ובעיקר כאשר בסופו של דבר נטל הקנס והשלכותיו נופלים על המשפחה ולא על האסיר.

ברצוני לשאול:

1. כיצד מסייע משרדך לבני משפחות אסירים, הנותרים למעשה ללא המפרנס וללא אבי המשפחה?

2. האם מקבלת משפחת אסיר קצבה למחייתה? אם כן – כמה, ועל-פי אילו קריטריונים?

3. אם לא – מדוע לא? האם עליהם לרעוב לפת לחם בשל מעידת אבי המשפחה?

4. האם תינתן קצבה לבני משפחות האסירים על-פי כללים וקריטריונים?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משפחתו של אסיר זכאית לגמלה להבטחת הכנסה במסגרת חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980.

4. הגמלה ניתנת למשפחות האסירים על-פי התבחינים הקבועים בחוק. התבחינים מקילים על משפחות אסירים בזכאותן לגמלה בכך שהגמלה ניתנת ללא התחשבות בעמידתו של בן-הזוג של האסיר בתנאים העיקריים לזכאות לגמלה.

בתי-אבות פרטיים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

על-פי סקר בתי-האבות הגריאטריים הפרטיים, כמעט 100 בתי-אבות פועלים ברחבי הארץ, ובמיוחד באזור המרכז, ללא רשיון הפעלה ובלי שיעמדו בקריטריונים המפורטים בחוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה-1965.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתון המספרי נכון?

2. אם כן – כיצד מתמודד משרד העבודה והרווחה עם מוסדות אלו?

3. מה היא האלטרנטיבה שמציע משרד העבודה והרווחה לקשישים נזקקים שידם אינה משגת להגיע לבתי-אבות פרטיים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. מספר המוסדות הפועלים ללא רשיון ואשר אינם עומדים בקריטריונים מגיע לכ-70.

2. משרד העבודה פועל לסגירת מוסדות אלו. עד כה נסגרו 30 מוסדות שפעלו ללא רשיון.

3. כל הזקנים התשושים שנזקקו לסידור במעונות שנסגרו סודרו על-ידי משרדנו במסגרות מוכרות המנוהלות ברשיון על-פי דין.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מודה על התשובה, אבל אנחנו יודעים על רבים מאוד שאין להם איפה להיות ואין מי שיטפל בהם. לכן, בקשתי, אם את יכולה, תתייחסי לשאלה, האם זה יבוא לידי ביטוי גם בחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי בבוא הזמן?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

רק בחלק. משרד הבריאות עוסק רק בתשושי נפש ובסיעודיים, משרד העבודה והרווחה עוסק בעצמאים ובתשושים. היום תוחלת החיים עולה. אני בדעה שגם בישראל, ולהערכתי גם בעולם המערבי, נושא האוכלוסייה המבוגרת יהפוך להיות הנושא המרכזי בכל תחום הרווחה. זו אוכלוסייה גדולה מאוד, ואנחנו מחויבים לטפל באוכלוסייה הזאת.

אני רואה כמה אפשרויות. מאז נכנסתי למשרד, אנחנו שמים דגש רב מאוד גם באוכלוסיית המפגרים וגם באוכלוסיית הזקנים. אלה שעדיין יכולים לחיות בקהילה – אנחנו מעודדים זאת ופותחים השנה

שישה מרכזי יום נוספים, נהדרים, לקשישים. אנחנו מעודדים גופים ציבוריים, אנחנו עובדים הרבה עם אש"ל – האגודה לתכנון ופיתוח שירותים למען הזקן, עובדים עם "משען".

דן תיכון (הליכוד):

מה זה "מעודדים"? האם תעניקו הטבות בתחום המס?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בתחום המס – זו המחלקה שלך בוועדת הכספים. אתה הרי יודע איפה אני עומדת. כשאני אומרת "מעודדים", אנחנו הולכים אתם לשותפויות כספיות. זה נקרא "מעודדים". מה, אני טופחת להם על הכתף?

דן תיכון (הליכוד):

יש הטבות גם על-פי החוק לעידוד השקעות הון.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מה שהחוק נותן – טוב; מה שהוא יכול לתת יותר, ואתה יכול לעזור, אני פשוט פונה בבקשה של עזרה. אבל אני אומרת גם לך, חבר הכנסת דן תיכון, ואני חייבת לומר זאת גם באופן אישי: לכבד את האוכלוסייה הזקנה, המבוגרת, ולתת לה בשנותיה האחרונות לחיות בכבוד, זו מצווה וחובה של כל אחד מאתנו. זה שטח שאנחנו משקיעים בו הרבה מאוד, ואני שמחה לומר ש"משען", שעסק בעבר רק בעצמאים, עובר מהפך: כמעט שאין עצמאים, אלא רק מי שיכול לשלם בעד שכירת אותה דירה צנועה וקטנה, והולכים לתשושים, לתשושי נפש ולמחלקות גדולות מאוד של סיעודיים. המחסור הגדול ביותר הוא בקרב הסיעודיים, אבל יש התרחבות גדולה מאוד של המערכת, יותר מאשר בכל שטח אחר.

העסקת בני נוער בחופשת הקיץ

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

מן העיתונות נודע לי, כי קיימת תופעה חדשה, ולפיה מפעלים מסרבים לקבל בני נוער לעבודה בחופשת הקיץ, מאחר שמקומות העבודה הפנויים הובטחו לבני עובדים. רק במקומות ספורים ביותר, כדוגמת עיריית ירושלים, משלבים בני עובדים, נערים השייכים ליחידה לקידום בני נוער ובני נוער המתייצבים בלשכות תעסוקה.

ברצוני לשאול:

1. האם תופעה זו מוכרת למשרד העבודה והרווחה?

2. האם קיימת מדיניות מסוימת בנושא זה כלפי מוסדות ציבוריים?

3. כיצד יפעל משרדך, שבני מובטלים, לדוגמה, לא יופלו לרעה?

4. האם משרדך מפקח על חובת רכישת פנקסי עבודה כחוק?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תופעה זו מוכרת לשירות התעסוקה.

2-3. משמעות הביטול של חובת הזיקה לשירות התעסוקה היא, שאין המעסיקים הציבוריים והפרטיים מחויבים לקבל לעבודה נערים ונערות המופנים אליהם על-ידי השירות. עם זאת, השירות הגיע להסדרים עם כמה מעסיקים ציבוריים – להפנות בני נוער לעבודה.

4. לקראת חופשת הקיץ שלח שירות התעסוקה מכתבים לכל המעסיקים, ובהם פירוט סעיפי החוק הנוגעים להעסקת בני נוער והחובה להצטייד בפנקס העבודה. שירות התעסוקה מפקח על ביצוע החוק באמצעות יחידת האכיפה של השירות.

תשלום תמורת מסגרות יום טיפוליות

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

משרד העבודה והרווחה מחיל השתתפות כספית של הורים באחזקת ילדיהם במסגרות יום טיפוליות, גם אם הילדים הם בגיל חינוך חובה.

רצופה בזה טבלת ההשתתפות הכספית של ההורים, כפי שנקבעה על-ידי המנהל הכללי של משרד העבודה והרווחה, עם ציון מפורש שההוראות חלות גם על ילדים בגיל חינוך חובה (50% מהתעריפים ולא פחות מדרגה 1).

ברצוני לשאול:

1. מה היא האסמכתה החוקית שעל-פיה מורה משרד העבודה והרווחה לגבות כספים מהורים לילדים בגיל חינוך חובה?

2. האם לא סותרות הוראות אלה את חוק לימוד חובה וחוק החינוך המיוחד?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. משרד העבודה והרווחה גובה דמי השתתפות מהורים רק עבור תוכניות ההמשך הפועלות בבית-הספר בתום שעות הלימודים, בשעות 13:00-16:00. המשרד אינו גובה עבור שעות הבוקר, שהן במסגרת חוק לימוד חובה.

2. אם יפעיל משרד החינוך – והוא אכן מתחיל לעשות זאת – את חוק החינוך המיוחד ויאריך את יום הלימודים, משרדנו לא יפעיל בעצמו תוכניות המשך אחר-הצהריים וממילא יהיו ההורים פטורים מתשלום.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי השרה, אני חושב שהתשובה היא תשובה, אבל לו נבדק העניין מבחינה משפטית, הרי אם כוללים במסגרת אחת – וזאת לא מסגרת אחרת – את הפעילות מ-08:00 עד 16:00, והילד הוא ילד בגיל חינוך חובה, עדיין מבחינה משפטית אינני יודע אם יש אישור חוקי לגבות כספים מהורים לילדים בגיל חינוך חובה.

שאלתי היא: הרי השרה יודעת שנוסף על כל התשלומים האלה עדיין מתחייבים ההורים לשלם תשלומים נוספים שקשורים לאגרות שונות, לטיולים ולשמירה וכל מה שקשור בזה. האם אין השרה חושבת שדווקא במקרים האלה, כשכבר גובים מההורים את הפרש התשלום בעבור השעות מ-13:00 עד 16:00, צריך לפטור אותם לפחות מהפרש התשלום הזה ביחס לתשלומים הנוספים, אחרת העומס הוא רב והם לא יכולים לעמוד בכך?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לחבר הכנסת יהלום, אנחנו לא עושים דבר שהוא איננו חוקי. אנחנו, במשרד העבודה והרווחה, מאוד שומרים על כיבוד החוק.

אני מסכימה אתך, שעל ההורים זו מעמסה גדולה. אלה הורים, שהמעמסות הכספיות המוטלות עליהם עקב מצב הילדים גבוהות יותר מאלה המוטלות על אוכלוסייה רגילה.

כשנכנסתי למשרד היו אצלי כמה הורים. היתה להם, לדוגמה, בעיה קשה מאוד בנושא פתיחת המועדוניות האלה לחינוך מיוחד. לגבי מרכזים שהם כולם שלנו, שהם לא בשותפות עם משרד החינוך, נתתי הוראה להחזיק את הילדים עד השעה 18:00.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ללא תשלום.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ללא תוספת תשלום, כדי להקל עליהם. בא אלי אב מירושלים וסיפר לי, שאם סוגרים את המרכז בשעה 16:00, הוא מוכרח לעזוב את העבודה בשעה 15:00-15:30. הוא גר בקומה רביעית, הילד כבד, וקשה לו מאוד לעזור לו לעלות למעלה. פתחנו את כולם. כולם של משרד העבודה והרווחה, לא של מערכת החינוך.

אבל, אני מוכנה לדבר עם שר החינוך, השר אמנון רובינשטיין, ולראות איך אפשר ללכת קצת יותר לקראת האוכלוסייה הזאת.

עבודה בשבת

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

בעיתון "יתד נאמן" מיום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993) פורסם, כי "בשתי השבתות האחרונות נעשו עבודות פיתוח נרחבות, באמצעות כלים מכניים כבדים, בצומת משמר-הנגב".

קבוצת תושבים ממושב תפרח ראתה טרקטורים וכלים כבדים מסוג "גרדר", של חברת אוליצקי, המבצעת את העבודות במקום עבור משרד הבינוי והשיכון, העובדים בשטח בשבת אחר-הצהריים.

ברצוני לשאול:

1. האם ניתנו היתרי עבודה בשבת לעובדים בצומת משמר-הנגב?

2. אם כן – מאיזו סיבה הוחלט על מתן ההיתר?

3. אם לא – אילו צעדים יינקטו?

4. מה ייעשה לגבי חילול השבת בעתיד?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

2-1. לא ניתנו היתרי עבודה בשבת.

4-3. החברה הוזהרה שלא לעבור על החוק, ולא – ינקוט המשרד צעדים כמתחייב בחוק.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי השרה, אני מבקש לומר לך, כי מאז הגשת השאילתא הזאת פנו אלי לגבי כמה מקרים נוספים, בדיוק בנושא הזה בעצמו.

יש לי הרגשה שיש פרצה לא קטנה בנושא של עבודה בשבת ללא היתר. האם תסכימי לשקול פרסום האיסור להעסיק עובדים בשבת, לפי החוק, ולחייב ענישה מקסימלית המתאפשרת לך לפי החוק?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת רביץ, אני מוכנה לפרסם פרסום נוסף לגבי האיסור לעבוד בשבת. אנחנו קבענו שמירה על הסטטוס-קוו. מאחר שקבענו שמירה על הסטטוס-קוו, אני חושבת שאנחנו מחויבים לשמור על הסטטוס-קוו.

אתה יודע, שיותר טוב לפנות אלי ולציין מקרה מיוחד, ללא הכללה. הטיפול במקרה עצמו יכול להיות מייד, לגופו של עניין. היה מקרה כזה, פנו אלי לפני כמה ימים, והמקרה טופל.

בתי-אבות הפועלים ללא רשיון

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

מכתבה ב"העולם הזה" (23 ביוני 1993) עולה, כי ברחבי הארץ פועלים יותר מ-100 בתי-אבות ללא רשיון וללא טיפול הולם, ובהם שוהים יותר מ-1,500 חולים סיעודיים.

במוסדות אלו התנאים קשים, הצפיפות איננה, עד כדי סיכון הקשישים. רוב העובדים חסרי הכשרה מתאימה, וחלק מן הקשישים אף אינם עוברים בדיקות רפואיות.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד העבודה והרווחה לבעיה, ומה ייעשה בעניין?

2. לפני שנתיים עלה הנושא לכותרות לאחר מקרה חמור בחולון, שהסתיים בהרשעה בהתעללות בקשישים. מה נעשה מאז בעניין זה?

3. בידי משרד הבריאות קיימת הסמכות, על-פי חוק, לסגור מקום אם התנאים הסניטריים שם מסכנים אנשים. מדוע לא מופעל חוק זה כדי לסגור בתי-אבות מסוג זה?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד פועל לסגירת מוסדות הפועלים ללא רשיון. עד כה נסגרו 30 מוסדות שפעלו ללא רשיון.

2. המעון בחולון נסגר מייד לאחר ההרשעה. כל הקשישים ששהו בו סודרו במוסדות שבפיקוח משרד העבודה והרווחה או משרד הבריאות.

3. המשרד פועל, כאמור, לסגירת מעונות הפועלים ללא רשיון, באמצעות חוק הפיקוח על מעונות או חוק חסרי ישע.

מצוקת ילדים בבאר-שבע

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

ביום 27 ביוני 1993 פורסמה בעיתון "חדשות" כתבה בנושא מצוקתם של ילדים בבאר-שבע. מדובר בכ-14,600 ילדים.

בכתבה נאמר, כי מילדים אלו נמנעים דברים מינימליים, כגון יציאה לטיול שנתי וכן קבלת תעודות.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקו הדברים, והאם הם נכונים?

2. אם כן – מדוע לא ניתן לטפל בילדים אלו במסגרת פרויקטים מיוחדים ומימון מיוחד של ילדים משכבה סוציו-אוקונומית נמוכה?

3. כיצד טיפל בזה משרד העבודה והרווחה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. המספר שפורסם – 14,600 ילדים – מתייחס למספר הילדים החיים במשפחות שלהן שילם סניף באר-שבע של המוסד לביטוח לאומי גמלה להבטחת הכנסה, במהלך שנת 1992. סניף באר-שבע של המוסד משרת את העיר באר-שבע ואת היישובים הבדואיים בסביבה.

2-3. התרחבות ממדי האבטלה, בעקבות העלייה ההמונית, הביאה במהלך 1992 לעלייה ניכרת במספר מקבלי גמלאות להבטחת הכנסה בכל הארץ, ולא רק בבאר-שבע. משפחות אלו אכן חיות מתחת לקו העוני.

בימים אלו מגבש המשרד הצעות שיעדן שיפור מצבן הכלכלי של משפחות אלו. אציין שחוק משפחות חד-הוריות, שנתקבל בכנסת בשנה שעברה, או למעשה לפני שנתיים, היה צעד ראשון במדיניות שיעדה שיפור מצבן של משפחות עם ילדים.

אני רוצה להוסיף ולומר, התשובה נכתבה לפני שפרסמתי הבוקר את הנתונים ואת התוכנית להעלות במהלך השנה הקרובה 130,000 נפש אל מעל לקו העוני. הקבוצה הגדולה ביותר בתוך הקבוצה

הזאת היא הקבוצה של המשפחות מרובות הילדים, שחיות רק על קצבאות הביטוח הלאומי ועל השלמת הכנסה, והן תיכללנה בזה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין, ואיחולים להחלמה טובה.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, תשובתך השתלבה אומנם יפה עם הפרסום שלך הבוקר. אבל, לאחר פרסום הנתון על הסכום שלו נזקקת משפחה ממוצעת בישראל, שעומד על 5,200 שקל, בו בזמן שמשפחה ממוצעת מרוויחה 1,500 שקל, אני שואל: איך את נערכת לקראת התקציב של השנה הבאה, כדי למנוע או לצמצם את התופעה הזאת, שלדאבוני הרב הלכה וגדלה בשנה הנוכחית והגיעה לממדים שהמדינה לא ידעה כמותם? תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

קודם כול, בשבילי, הנתון הזה, 5,200 שקל – מעולם לא חשבתי שבמדינת ישראל זה הסכום שלו נזקקת משפחה. כדי להגיע לסכום הזה – לחלק מחברי הכנסת תהיה בעיה, ולא רק לאלה שחיים מתחת לקו העוני. זה סכום שמביא בחשבון כל מיני דברים, מכל המינים, ומערב מין בשאינו מינו.

יש לנו נתון של קו העוני, שאם אדם איננו משלם שכר דירה גבוה, הכנסתו מספיקה למזון, היא מספיקה לצרכים מאוד אלמנטריים.

אבל, אני רוצה שנזכור ששכר המינימום, שאני אישית לחמתי קשות כדי להעביר אותו בכנסת, מגיע היום ל-1,370 שקל ברוטו, ובנטו ל-1,200 שקל. יש במדינת ישראל 100,000 שכירים שהם מפרנסים יחידים, שחיים על שכר המינימום ומקבלים השלמת הכנסה. שכר המינימום היום, בנטו, הוא פחות מקו העוני לזוג בלי ילדים.

כשמדברים על שכר, כשמדברים על עבודה, כדאי לזכור גם את זה לפני שמחלקים את קצבאות המוסד לביטוח לאומי.

אני רוצה לומר לך, העלייה שהיתה בין 1991 ל-1992 לא היתה גבוהה יותר מזו שהיתה בין 1990 ל-1991; זה לא עושה את המצב טוב יותר. אבל, זו הפעם הראשונה שיחד עם הדוח על העוני מוגשת הצעה להורדה די משמעותית, במהלך שנה, של מספר החיים מתחת לקו העוני, על-ידי העלאת הקצבאות. משפחות עם ילדים תקבלנה תוספת של 340 שקל לחודש, על-פי ההצעה שלי. זו תהיה העלאת לשתי אוכלוסיות – זקנים ואוכלוסיית המשפחות מרובות הילדים שחיות רק על קצבאות הביטוח הלאומי. אני מקווה שעל-ידי כך נוכל לצעוד צעד קדימה במלחמה שלנו נגד העוני.

אני חוזרת ואומרת, בשבילי הדבר החשוב ביותר במלחמה נגד העוני זה עבודה ששכר הוגן בצדה, זו בעיית הבעיות. כל משפחה שנייה מהמשפחות מרובות הילדים שחיות מתחת לקו העוני היא משפחה שהאדם שעומד בראשה מובטל.

תשלומי הביטוח הלאומי לאמנים עולים

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

בכתבה שפורסמה ב"ידיעות אחרונות" בתאריך 30 ביוני 1993 התברר, כי עולים חדשים שהיו אמנים בארצות מוצאם בחבר העמים איבדו את זכויותיהם לתשלומים מן הביטוח הלאומי, לאחר שהחלו ללמוד בקורס להכשרה מקצועית באקדמיה לאמנות "בצלאל" בירושלים. לעולים אלה, אשר חלקם בעלי משפחות, הובטח על-ידי משרד העבודה והרווחה, בטרם נפתח הקורס, כי לא יאבדו את זכויותיהם.

ברצוני לשאול:

1. האם הובטח אכן לעולים הנ"ל כי לא יאבדו את זכויותיהם?

2. אם כן – כיצד מונע משרד העבודה מהמשתתפים בקורס את זכאותם לתשלומים מן הביטוח הלאומי?

3. מה יעשה משרד העבודה והרווחה כדי לסייע לאותם עולים על מנת לאפשר להם להמשיך בקורס באופן סדיר?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הקורס ב"בצלאל" אמור היה להיפתח במימון האגף להכשרה מקצועית במשרד העבודה והרווחה. במסגרת זו אמורים היו העולים לקבל גמלאות מהמוסד לביטוח לאומי. בסופו של דבר, הקורס לא נפתח על-ידי האגף להכשרה מקצועית, אלא על-ידי משרד הקליטה. הקורס מומן באמצעות תרומה שכללה מלגת לימודים. בשני מקרים בלבד היה גובה המלגה נמוך מהגמלה שלה היו זכאים העולים לקבל מהמוסד לביטוח לאומי.

3. העולים סיימו את הקורס ב"בצלאל".

סירוב לבקשת אימוץ ילד

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

נודע לי, כי בעקבות כתבה שהתפרסמה בעיתון "לאשה" בתאריך 12 ביולי 1993 ביקשו ע' ונ"ש (שמותיהם המלאים מופיעים במקור) מאריאל לאמץ ילד, לאחר 19 טיפולי מבחנה ושבע הפלות. ברם, הן הטיפולים בנושא והן התשובה שקיבלו היו לקוניים. בקשתם לאימוץ נדחתה מהנימוק, כי הינם אוהבים וקשורים מדי זה לזה, עניין העלול לפגוע בילד. ובכלל, לבני הזוג אין כל מושג מדוע נפסלו.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. אם כן – האם נשקל לשנות את כל התשתית בנושא זה?

3. הוחלט בוועדת העבודה והרווחה, כי יתפרסמו קריטריונים מוגדרים, ולמרות זאת התשובות עדיין לקוניות וחוזרות על עצמן. כיצד פועל המשרד בנושא זה?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בקשתם של בני הזוג מאריאל לאימוץ נדחתה גם לאחר שנדונה בוועדת ערר ב-15 במאי 1992, ונמצא שאין מקום לאשר מועמדותם לאימוץ. סיבת הדחייה נמסרה לזוג, והיא איננה תואמת את הסיבה המצוינת בעיתון.

2. ועדת הערר ליד השירות למען הילד פועלת כגוף בלתי תלוי, ובראשה עומד שופט בדימוס. כל משפחה המבקשת לערער על החלטת פקידת האימוץ זכאית לפנות לוועדת הערר. אין מקום לשנות נוהל זה.

3. המשרד פרסם חוברת מידע למבקשים לאמץ ילד, ובה מפורטים הקריטריונים לקבלת ילד לאימוץ. כמו כן, השירות עורך מפגשים למשפחות הפונות בבקשה לאימוץ, ובמהלכם נמסר כל המידע הרלבנטי.

אי-תשלום שכר לפועלי בניין עולים חדשים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

מפרסומים המופיעים בתקופה זו בעיתונות מתברר, כי בין קבלני הבניין שלנו השתרש מנהג, אשר על-פיו מעסיקים הקבלנים פועלים, בעיקר עולים חדשים, במשך תקופות קצרות, ואין הם משלמים להם שכר כלל, או חלק ניכר מהשכר. כאשר העולה או הפועל מגיש את תביעתו לבית-הדין לעבודה, מתברר כי הקבלן נעלם מהשטח ואין את מי לתבוע, או שהקבלן מסתתר מאחורי חברה בע"מ, שאין לה לא כתובת ולא נכסים, ולפועל כמעט תמיד אין אמצעים כספיים מתאימים כדי לנקוט הליכים נגדו.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד העבודה והרווחה מודע לתופעה זו, אשר כרגע רווחת בחיפה ובסביבתה?

2. מדוע אין מפעילים את מפקחי העבודה, אשר יש לשרה סמכות למנותם מכוח חוק עבירות מינהליות, התשמ"ו-1985, כדי שינקטו את כל האמצעים העומדים לרשותם לכפות על קבלנים אלה לשלם לעובדיהם לפחות את שכר המינימום הקבוע בחוק?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. משרד העבודה והרווחה מודע לתופעה שנדונה בשאלתא של חבר הכנסת אברהם הירשזון. עם זאת, הבעיה, להערכתנו, היא שולית.

2. משרד העבודה והרווחה פועל נגד מעסיקים המפירים את חוק שכר מינימום. אולם, האפשרות לתת מענה לבעיה הנדונה באמצעות אכיפת חוק שכר מינימום הינה מוגבלת, שכן, כאמור בשאלתא, מדובר, ברוב המקרים, בקבלנים שאין אפשרות לפעול נגדם עקב העדר כתובת ברורה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם הירשזון. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי השרה, אם התופעה היא אכן שולית, אין שום ערבות שמחר זאת לא תהיה תופעה נפוצה, אם לא תטופל. לכן, האם בדעת השרה לפעול בדרכים של חקיקת חוקים אשר לא יאפשרו לקבלנים מסוג זה להסתתר מאחורי מערכות משפטיות, שכל מטרתן היא למנוע מהשכיר לקבל את שכר עבודתו? תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בראשית דברי אני חייבת להודות שלא הייתי צריכה להשתמש במלה "שולית". אני חוזרת ב'. אי-אפשר להתייחס אל הבעיה כאל בעיה שולית.

אני רוצה לומר לך, ששני חוקים הגשתי מייד עם כניסתי למשרד העבודה והרווחה, אחד מהם הוא חוק הקבלנים הפרטיים. בחרפה הזאת אנחנו לא יכולים עוד להיות. אני צופה מאבק קשה מאוד עם האוצר, שמתנגד התנגדות מוחלטת. את החוק הזה הבאתי פעמיים כחברת כנסת להצבעה במליאה. סיעתי היתה אז בעד וסיעתך היתה נגד, והזעיקו אפילו את ראש הממשלה דאז יצחק שמיר להצביע נגד החוק. אמות הספים רעדו.

אני אמרתי לחברי בוועדת השרים לענייני חקיקה, שאני מוכנה ללכת לפשרה מאוד גדולה, אבל שבכל זאת תיקבע מידה של הגנה על הפועלים והעובדים האלה. יחידת האכיפה שלנו, שבאה למקומות ובודקת, קשה לה מאוד. דע לך, שחלק גדול מהמעסיקים האלה מעסיקים את טובי עורכי-הדין, את טובי רואי-החשבון, וכך כותבים את התלושים. שכר המינימום – כמי שחוקקה אותו, אני יודעת שהוא מאוד מורכב ומסובך, שקשה לך להוכיח שהם לא משלמים שכר מינימום. אנחנו לא מרימים ידיים ואנחנו נאבקים בתופעה הזאת ונמשיך להיאבק.

טעות בהערכת בחינה בבית-הספר לתחבורה

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

הובא לידיעתי, שבנובמבר 1992 הודיע בית-הספר לתחבורה – חיפה (המהווה שלוחה של מכללת תל-אביב) למר יצחק אזולאי מנהרייה, כי עבר את המבחן במתודיקה עיונית בציון 84 (כשהציון העובר במבחן זה הוא 70).

לאור האמור לעיל, החל מר אזולאי בסטאז', ובהיותו מוכן כבר לטסט הסופי, התקבלה במפתיע הוראה ממשרד העבודה להפסיק את הקורס, בטענה שעקב ערעורו של אחד התלמידים שנכשל בבחינה התגלתה טעות.

ביום 22 ביוני 1993 הודיע משרד העבודה, שהבדיקה החוזרת העלתה שמתוך 33 התלמידים בקורס 24 נכשלו ותשעה עברו, ומכל מקום, היוצרות התהפכו וחלק מה"עוברים" הפכו ל"נכשלים" וחלק מה"נכשלים" הפכו ל"עוברים", וזאת ללא כל הוכחות ונימוקים מתקבלים על הדעת.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים המפורטים לעיל נכונים?

2. מדוע נאלצו תלמידי הקורס להמתין פרק זמן כה ממושך, מעל שישה חודשים, לתוצאות הבדיקה החוזרת?

3. נוכח הטעויות הרבות שנפלו בקביעת ציוני הנבחנים, האם אין מקום לבדיקה מחודשת של התוצאות ולמתן הנמקות מתקבלות על הדעת לנבחנים שנכשלו?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

2-1. בתאריך 13 בספטמבר 1992 נבחנו תלמידי הקורס, כמצוין בשאילתא. באותה עת הופעלה שיטת הערכה חדשה לבחינות מסוג זה.

עקב טעות טכנית של הבודק במעבר לשיטת ההערכה החדשה הועלו הציונים באופן מוטעה, ובתוכם ציונו של מר יצחק אזולאי. כאשר התגלתה הטעות כתוצאה מערעור אחד הנבחנים על ציונו, הודיעה יחידת הבחינות על כך לתלמידים ולהנהלת בית-הספר. על סמך חוות דעת של הלשכה המשפטית במשרד נתקבלה החלטה בוועדה בין-משרדית המשותפת למשרדנו ולמשרד התחבורה, לקיים בדיקה מחודשת של התוצאות.

לצערנו, לאחר כל הבדיקות נותרו ארבעה תלמידים שנכשלו, וביניהם מר יצחק אזולאי. לתלמידים אלו נמסר, כי עליהם לגשת לבחינה חוזרת.

3. במשך כל שלבי הבדיקה קיבלו תלמידי הקורס מידע שוטף והנמקות בכתב ובעל-פה באמצעות נציגיהם ובאמצעות הנהלת בית-הספר. כמו כן נמסר לנכשלים, כי יוכלו לגשת לבחינה חוזרת ללא המתנה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (צומת):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, האם אינך חושבת שפרק זמן של שישה חודשים – כפי שצוין בשאילתא – לגילוי טעות כזו הוא פרק זמן בלתי סביר? הרי נגרמו פה נזקים בלתי הפיכים לאנשים. הם כבר עמדו להיבחן בבחינה המעשית, ואז פתאום עצרו את כל התהליך. תודה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני חושבת שזה פרק זמן מאוד לא סביר, וכמי שמעריכה מאוד את מוסד השאלות, זה גם נותן אפשרות לשר לבדוק הרבה מאוד פעמים כיצד פועל המשרד בנושאים אלה.

אני בהחלט מתכוונת לעשות שינויים מספר באגף להכשרה מקצועית, ואני מאוד מקווה שהאגף, שהוא השני בגודלו במשרד העבודה והרווחה, והשנה הוא מתקצב ב-450 מיליון שקלים, יהיה רגיש יותר לבעיה מהסוג שאת העלית בשאלתך שלך.

דמי הביטוח הלאומי לסטודנטים

חבר הכנסת י' שמאי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

חברי תא "גלעד" באוניברסיטת תל-אביב הפנו את תשומת לבי לכך, שבדמי הביטוח הלאומי הנגבים מהסטודנטים חלה עלייה של 50% – נגבו 135 ש"ח עבור שנת הלימודים התשנ"ד, לעומת 90 ש"ח בלבד שנגבו עבור שנת הלימודים התשנ"ג.

ברצוני לשאול:

1. מדוע הועלו דמי הביטוח הלאומי לסטודנטים בצורה כה חדה, בעוד שיעור האינפלציה השנתית בתקופה זו עמד על כ-12% בלבד?

2. האם יתוקן עיוות זה ויוחזרו הסכומים שנגבו מהסטודנטים?

3. אם כן – מתי יוחזרו לסטודנטים הסכומים שגבה המוסד לביטוח לאומי?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. כידוע, החליט האוצר ב-1986 להפחית את דמי הביטוח הלאומי הנגבים ממעסיקים, כדי להוריד את עלות העבודה במשק. במסגרת זו הופחתו בהסכמת האוצר גם דמי הביטוח הנגבים מסטודנטים, והאוצר שילם חלק מדמי הביטוח במקום הסטודנטים, כפי שנהוג לגבי מעסיקים במשק.

לקראת שנת הלימודים התשנ"ד החליט האוצר לבטל את ה"הנחה" שניתנה לסטודנטים, ולפיכך חלה עלייה בתשלום.

יש להדגיש, שהמוסד לביטוח לאומי לא הגדיל את דמי הביטוח לסטודנטים, ומבחינתו תשלום דמי ביטוח לסטודנט נשאר כפי שהיה בשנה הקודמת.

היו"ר ע' מאור:

תודה לשרת העבודה והרווחה אורה נמיר על התשובות ועל הפירוט הרב.

הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך)

(מס' 2), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך) (מס' 2), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה. אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך) (מס' 2), התשנ"ג-1993:

1. תוקפן של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התשל"ד-1974, מוארך בזה עד יום כ"ד באלול התשנ"ד (31 באוגוסט 1994).

2. תחילתו של חוק זה ביום ט"ו באלול התשנ"ג (1 בספטמבר 1993).

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להביא לקריאה ראשונה את הצעת חוק אבטחת מוסדות חינוך, יותר נכון – הארכת תקנה, כמו שציינתי, עד 31 באוגוסט 1994.

כידוע לחברי הכנסת, זה החודש השלישי מתבצעת אבטחת מוסדות החינוך ללא העברת התקנה, אלא ממשיכים את ההחלטה של השנה הקודמת, והאבטחה מחייבת אישור בהצבעה בקריאה ראשונה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כמה עלו החודשים האלה לממשלה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

תחלק אחד חלקי 120 מיליון שקל התקציב השנתי, ואם אנחנו מדברים על 10 חודשים, זה למעשה 11 חודשים, כי זה בפועל, מדובר על תקציב של 9 מיליוני שקלים כל חודש. חלקם של ההורים עדיין לא נלקח מהתקציב הזה, משום שאנחנו משלמים עכשיו רק את החלק של השתתפות הממשלה.

מאחר שגם היו בחירות לרשויות המקומיות, מי כמוך יודע שהרשויות המקומיות לא גבו את הכספים מההורים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כי זה היה לא-חוקי.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

מצד אחד לא גבו, ומצד שני גם לא פעלו ונתנו לאבטחה להתמשך, כתוצאה מכך שהם היו עסוקים בבחירות. הרי אנחנו מתקרבים לסוף חודש נובמבר, ואם החוק הזה לא יעבור, אנחנו נשאיר את מוסדות החינוך ללא אבטחה.

פיני בדש (צומת):

למה לא מחילים את זה על גני-הילדים?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

כל דבר אפשר לעשות. זו שאלה של תקציב נוסף. עשינו פעולות נוספות והרחבנו את מערכת הביטחון על-ידי כך שהוספנו סיורים, ונמשיך בכך, אבל כל עוד לא נצליח להעביר את החוק בקריאה

ראשונה, שנייה ושלישית, אנחנו לא יכולים לעשות שום פעולה שתרחיב את האבטחה במערכת החינוך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. הרשימה סגורה, שלוש דקות לכל נואם. מי שאיננו באולם, תורו אובד. חבר הכנסת חיים אורון – איננו באולם. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו באולם. חבר הכנסת יורם לס – איננו באולם. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו באולם. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה; אחריו – חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – חבר הכנסת חגי מירום.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה למחות על הביטוי האחרון של סגן השר, שאמר: אם אתם לא תקבלו את זה, לא תהיה שמירה בבתי-הספר. זה איום חדש, משונה. נפקיר את הילדים אם הצעת החוק לא תתקבל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אש"ף ישמור על הילדים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אש"ף ישמור. לא מספיק המחדל של כל האינתיפאדה, שבגלל זה הפקרתם את העם, אתם רוצים להפקיר גם את הילדים. אני חושב שאם הצעת החוק לא תתקבל, וזו מדינה דמוקרטית ריבונית, הממשלה תצטרך לדאוג לשמירה על הילדים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

ההורים יחזרו לשמור.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, לא. אני שואל אותך, כבוד סגן השר, מי שומר בבתי-החולים?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אפילו כשעובדים לא מרוויחים מספיק כדי לגמור את החודש – אז אנחנו נלך גם לשמור?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

נעשה לך מגבית.

יוסף בא-גד (מולדת):

לגופו של עניין, אני שואל אותך, חבר הכנסת מר זיסמן, ואת סגן השר, מי שומר בבתי-החולים? אולי נחליט שכל חולה, המשפחה שלו תצטרך לבוא לשמור בשער, כי אחרת נפקיר את החולים? אני לא מבין את זה. יש מדינה, יש ממשלה, יש צבא. אמא עם מסרגה תפתור את הבעיה?

אני חושב שזו חובתה של המדינה. אם הממשלה לא משתלטת על הביטחון, שתסיק מסקנות. אני חושב, ותסלחו לי על הביטוי, שזו חוצפה להטיל את זה על הציבור. ממשלה שלא משתלטת.

דבר נוסף, יש פה סעיף, שעובד שנעדר יחזיר את זמן היעדרו מהעבודה בשל מילוי חובותיו, בדרך של שעות חלופיות או משמרת אחרת. זה גורם דמורליזציה. אנשים יוצאים ממקומות עבודתם, המשק נהרס בגלל זה.

לכן, אני רוצה שתבינו, וכבוד סגן השר, אני מבקש, לא לחינם ועדת החינוך על כל חלקיה, אופוזיציה וקואליציה, החליטה לדחות את החוק הזה. אם ועדת החינוך כולה החליטה לדחות, היא מבינה מה שהיא עושה, ואני מבקש לכבד את ועדת החינוך ולא לקבל את החוק. נצביע נגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – חבר הכנסת חגי מירום. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת וליד חאג' יחיא; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת גון שגב, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת שאול יהלום, שכרגיל ישנו.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, סגן שר החינוך והתרבות, חברי וחברות הכנסת, קודם כול תודה לאדוני היושב-ראש שהחליף אותי. סגן שר החינוך והתרבות, אבקש את תשומת לבך.

אני חושבת שהצעת החוק הזו לא היתה צריכה להגיע לכנסת. ועדת החינוך במשך שנה שלמה נאבקה והתנגדה להגשתה לכנסת. קיבלנו הסבר לפני כחודש, שבגין חילופי שרים ובגין ההכרח להיערך לשנה הנוכחית, נלך לקולא, תוך התחייבות של משרד החינוך לשנות את המדיניות לקראת השנה הבאה. מאז ההתחייבות נעשו מהלכים חמורים ביותר על-ידי המשרד, שלא נותנים לנו שום בסיס להאמין שאכן יהיה שינוי. קודם כול, במדיניות כולה של תשלומי ההורים, בסל התשלומים ובהנמקות שאנחנו שומעים מהמשרד.

חשבנו, שהמדיניות תשונה לשנה הבאה. והנה, בשבועיים האחרונים אנחנו שומעים על ועדה חדשה, ועדת-גפני, שמדברת על הפרטת החינוך כולו. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, דווקא כחברה בקואליציה, אני רוצה לשאול אותך, ואני רוצה לשאול את שר החינוך, שהוא מהתנועה שלי, האם עיניכם לא רואות את התהליך כולו? האם דבר שהיה בהסכמה חברתית – – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לחלק השני של דברייך אני רוצה לומר, שאני שייך לקבוצה שחושבת שלא צריך להפריט את בתי-הספר.

ענת מאור (מרצ):

אנחנו לא שומעים את משרד החינוך. אני רוצה ליידע אותך ואת חברי הכנסת, שכשהיום היתה הצעה דחופה לסדר-היום בנשיאות, נמסר מטעם הממשלה שלא כצקתה. זאת רק ועדה שמדברת נגד ההפרטה בחינוך.

אני רוצה להגיד לך באחריות, שזאת זריית חול בעיניים, ויש לכם מנכ"ל. אני מבקשת מסגן שר החינוך ומהשר לקבוע את המדיניות. יום אחד תשלומי הורים בגין שמירה, יום אחד תשלומים בגין נושאים אחרים, והמדיניות כולה תעשה חינוך לעשירים ותפגע בחינוך הציבורי. אחת הפעמים היחידות שיש הסכמה לאומית רחבה היא לגבי חינוך ואחריות ציבורית. יש מחלוקות על אינטגרציה ועל טיב ביצועה, אך האליטה הכי רצינית במדינה לא העזה לערער על המחויבות של המדינה לחינוך הציבורי. והרוחות האלה באות דווקא מתוך משרד החינוך.

לכן, אדוני סגן שר החינוך, אני פונה אליכם להסיר את ההצעה ולמשוך אותה. בוודאי להיאבק, ואני שמחה שאתה שותף למאבק נגד מדיניות ההפרטה ונגד המלצות גפני. זה לא הדיון עכשיו, אבל הכול אותה מדיניות.

אני חושבת שהכנסת לא צריכה לתת את האמון שאתם מבקשים, כי אילו הייתי בטוחה שאכן זה רק לשנה, ואבטחת הילדים היא בוודאי מעל הכול, הייתי תומכת, אבל מדיניות המשרד פניה לנושאים אחרים – גם בתשלומי ההורים, גם בשמירה, בכל נושא הפרטת החינוך ובכל הסוגיות של הבחירה של אזורי הרישום.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חברת הכנסת מאור, מה את מציעה במקום החוק הזה?

ענת מאור (מרצ):

אני מציעה שמשרד האוצר יממן את שמירת הילדים, כמו שהוא מממן את השמירה של המשטרה בכל מקום.

עמנואל זיסמן (העבודה):

כמה, לפי דעתך, זה יעלה לקופת המדינה?

ענת מאור (מרצ):

אותו סכום שגובים מההורים. אני לא נכנסת לוויכוח המקצועי, האם השמירה צריכה להיעשות על-ידי משרד החינוך או על-ידי משרד המשטרה. ייתכן שאם היו משלבים את זה עם משרד המשטרה, מה שהוצע למשרד החינוך לבדוק, העלות היתה נמוכה יותר בגין שיתוף פעולה בין משרד המשטרה, על כל תפקידיו ותפקידי השמירה שהוא מבצע, בכל הנוגע לשמירה על בתי-הספר. זו בדיקה מקצועית שצריכה להיעשות.

אני רוצה לומר מלה אחרונה, כי זמני תם, דווקא לגבי ההצעה לסדר הדחופה שאתה הגשת, חבר הכנסת זיסמן. ההצעה השנייה, שנערי י"א ישמרו בבתי-הספר, היא עוד יותר תמוהה.

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, שכל הזמן עסוק בלדבר, אני פונה אליך, גם להסיר את הצעת החוק וגם לשנות את ההנחיה, שתלמידי י"א-י"ב – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

יש שני סוגי בתי-ספר: בתי-הספר בתנועה הקיבוצית, ששם שומרים, ובתי-הספר האחרים.

ענת מאור (מרצ):

אתה בדיוק הבאת פה דוגמה איך צריכים לעבוד עם המשטרה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הקיבוץ שומר על כל מתקניו, ולכן אין בעיה עם בתי-הספר.

שאול יהלום (מפד"ל):

איפה הקיבוץ שומר על מתקניו? על מה אתה מדבר?

ענת מאור (מרצ):

קודם כול, לא בכל הקיבוצים שומרים. יש קיבוצים שכן.

חבר הכנסת זיסמן, כנראה לא הקשבת היטב לדברי. הדבר הראשון שאמרתי, שילדים צריכים להיות מוגנים וצריכה להיות בטיחות בבתי-הספר. על זה אין ויכוח. אך אותה שמירה, במקום להיות מוטלת על ההורים, צריכה להיות מוטלת על מדינת ישראל. כמו שהמדינה אחראית לשמירת כל הקניונים, כל המקומות – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

קיימת שמירה היום.

ענת מאור (מרצ):

הרי השמירה קיימת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

השאלה היא מי יממן אותה.

ענת מאור (מרצ):

נכון. השאלה היא מי יממן. תודה על העזרה. אנחנו אומרים שזו אחריות המדינה לממן את זה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם לא מאפשרים לחברת הכנסת ענת מאור לסיים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

בגני-הילדים אין שמירה. על מעונות-היום אין שמירה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זיסמן, אני רוצה לסיים ולאפשר לאחרים לדבר. אני בעד ביטחון ובטיחות לכל ילדי ישראל, ולכן אני בעד השמירה. השמירה צריכה להתבצע באופן ציבורי, להיות ממומנת באופן ציבורי, ומשרד החינוך צריך להפסיק את כל הפילוסופיה של תשלומי הורים, שגורמים לפערים בחינוך ולמדיניות כמו הפרטה בחינוך, ובוודאי הוא לא צריך להיות מולך של הפילוסופיה הזאת, אלא ניאבק למען ונגבה את הפילוסופיה של חינוך ציבורי, תוך דאגה לכלל ילדי ישראל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת וליד חאג' יחיא – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת זבולון המר. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אם הוא לא יהיה – חברת הכנסת יעל דיין, אם היא לא תהיה – חבר הכנסת טלב אלסאנע, אם הוא לא יהיה – חברת הכנסת לימור לבנת, ואם היא לא תהיה – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מהות ההתנגדות שלנו לחוק – נכון אמר חבר הכנסת בא-גד, שמדובר על התנגדות של כל חברי ועדת החינוך – היא שחובת ההבטחה, חובת הביטחון חלה על המדינה. ולא מי שיש לו עכשיו ילדים בבית-ספר חייב לשאת בעול הביטחון. זאת חובת המדינה, כשם שיש לה צבא ויש לה שאר ההוצאות הביטחוניות, והביא דוגמה – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה המשמר האזרחי?

שאל יהלום (מפד"ל):

המשמר האזרחי הוא בהתנדבות. חובת צבא אתה מטיל על כל אחד. כאן החובה היא רק על מי שיש לו ילדים. הוא אשם שיש "פתחיסטים", שיש "חמאסיסטים"?

אני רוצה לומר משהו לממשלה באמצעות סגן שר החינוך, שנמצא כאן. קודם כול הערה אחת, לא תוטל שום שמירה על ההורים אם החוק לא יאושר. מה אומר החוק? אתה יכול להטיל שמירה על הורים או להמיר אותה בכסף, לפי החלטת הממונה. אם לא מאשרים את החוק, אי-אפשר גם לחייב הורים.

החוק הזה שהממשלה מביאה אותו, מוכיח את זלזול הממשלה בכנסת. הרי החוק הזה, אדוני סגן השר, לא בא כאן בפעם הראשונה. הוא כבר בא פעמיים למליאה, והיא דחתה אותו. אומרת כאן הממשלה: אני מצפצפת על הכנסת. זה מה שאומרת כאן הממשלה. לא רק שהיא מגישה עוד הפעם את החוק, אלא היא אומרת שהחוק יחול רטרואקטיבית, מ-1 בספטמבר. זאת אומרת, כל מה שהכנסת דחתה כבר פעמיים, כך אומרת הממשלה עכשיו, יגבו מההורים תשלום לשלושה-ארבעה חודשים בבת אחת, רטרואקטיבית מ-1 בספטמבר. הממשלה אפילו לא טרחה לתקן את העברית. שימו לב מה כתוב בדברי ההסבר, שהתקנות "יפוג תוקפן" – מתי? – ב-31 באוגוסט 1993. הגישו אותו נוסח, שנדחה כבר פעמיים, אפילו לא תיקנו ולא כתבו "פג תוקפן". הם כותבים שיפוג תוקפן – מתי? לפני שלושה חודשים, יפוג בלשון עתיד. כי הם מזלזלים בחברי הכנסת.

חברי הכנסת לא צריכים לזלזל בציבור ובאזרחים שיש להם כבר מספיק תשלומים. יש מובטלים, יש אנשים שלא מגיעים לשכר המינימום, כל מה שדובר היום. יושב כאן חבר הכנסת יעקב שפי, כל הכבוד להצבעתך על חוק התקציב. לא מספיק שמפטרים יותר מ-2,000 עובדים בתעשייה האווירית, הם יצטרכו עכשיו לשלם רטרואקטיבית שלושה חודשים.

לכן, אנחנו קוראים, אני אומר את זה בשם כל חברי ועדת החינוך, לדחות גם היום את הצעת החוק. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת זבולון המר – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חברת הכנסת יעל דיין – איננה. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חברת הכנסת לימור לבנת – איננה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה לא דיון בנושא אידיאולוגי, זה אפילו לא דיון בנושא פוליטי. זה דיון שחוצה את כל הסיעות ואת כל המפלגות.

במשך שנים רבות היתה השמירה מוטלת על ההורים. אני, לא רק כאחד מאבות העיר ירושלים לשעבר, במשך 24 שנה, אלא גם כהורה, שמרתי. היו ספקות וסימני שאלה, כי היתה התרופפות במוסדות מסוימים ובבתי-ספר מסוימים. חלוקת העול לא היתה הוגנת ולא היתה שווה. היו ספקות לגבי רמת השמירה ורמת הביטחון. לא אמנה את כל הסיבות שהביאו לידי כך שלא היה אפשר להמשיך במצב שהיה.

יש הרבה סעיפים בהצעת החוק הזאת שלא נראים לי. אבל מה שאתה מציע, חבר הכנסת יהלום – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בהצעת החוק יש רק שני סעיפים. יש סעיפים בתקנות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן. אני מודה לך על התיקון.

מה אנחנו יכולים לעשות, חברת הכנסת גוז'נסקי? אנחנו יכולים בוועדה לנסות להגיע להסכמה רחבה ככל האפשר על מנת להסדיר את הדברים כי, לפי דעתי, המצב הקיים איננו תקין.

אם אנחנו נקבל את הצעתך, חבר הכנסת יהלום, אנחנו מכניסים את המדינה לתוהו ובוהו.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

מפני שצריך להסדיר ביטחון ובטיחות לכל מוסדות החינוך בארץ – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

על חשבון המדינה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא מזמן השתתפת בדיון, ואתה יודע שזאת הוצאה גדולה מאוד, ואין צורך לשחרר את כל ההורים ממנה באופן מוחלט. שאלתי אותך ולא נתת לי תשובה. למה צריך משמר אזרחי? משמר אזרחי הוא התנדבות. הרי צריך להטיל את הכול על כוחות הביטחון. אני לא חושב כך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

משמר אזרחי פועל לא בשעות העבודה. אנשים עושים את זה בערב.

שאול יהלום (מפד"ל):

במקום לראות טלוויזיה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זאת תורנות, אנשים לא עושים את זה בכל יום. השמירה היא פעם או פעמיים במשך שנת לימודים.

שאול יהלום (מפד"ל):

מדובר על כסף.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני יודע שמדובר על כסף.

באו הורים ואמרו שהם לא רוצים לשמור. יש גם בעיה, שאחד שומר ביעילות ואחר בחוסר יעילות או ביעילות פחותה. אמרו ההורים שהם רוצים שתהיה חלוקה שווה של העול. איך עושים חלוקה שווה של העול? על-ידי זה שאנחנו מממנים.

אני זוכר מה היה עד לפני שנה. בבתי-ספר רבים מכרו את התורנות, ונוצר פער בין הורים ששמרו לבין הורים ששילמו לשומרים פרטיים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כאן מדובר על כך שאף אחד לא ישלם, והמדינה תכסה 100 מיליון שקל.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מבין מה שאתה רוצה. לפי דעתי, זה לא מוסרי, במדינת ישראל, לשחרר באופן מוחלט את ההורים. אני מאמין שיש דברים שבהם צריכה להיות גם התנדבות ונשיאה משותפת בעול.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זה מס גולגולת, לא לפי ההכנסה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

צריך למצוא דרך. אני לא הייתי בוועדת החינוך והתרבות – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה שדעתו של חבר הכנסת זיסמן אינה כדעת הרוב כאן, וכולם מפציצים אותו בקריאות ביניים. הזמן שלו כבר נגמר מזמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני לא מגן באופן עיוור על הצעת החוק. אני רק מזכיר נשכחות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, בגלל קריאות הביניים הרבות שהיו אליך והשאלות, אפשרתי לך לעבור הרבה על זמנך. תענה על שאלה אחת ובזה גמרנו.

אברהם הירשזון (הליכוד):

שמירת הורים כפי שהיתה בעבר לא עונה על צרכי הביטחון בבתי-הספר. לכן הגיעו למסקנה שצריך שומרים בעלי מקצוע בתחום הזה, בוגרי יחידות צבאיות. לא ההורים. שומרים כאלה עולים כסף. את התשלום מטילים על ההורים במקום על המדינה. כל חברי ועדת החינוך, מכל הסיעות – זה לא עניין פוליטי, כמו שאמרת – כל חברי ועדת החינוך טוענים פה-אחד, שאת העול הזה צריך להטיל על המדינה. אי-אפשר להטיל כל דבר על ההורים, זה לא הדבר היחיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמענו את שאלתך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

התשובה שלי היא, שיכול להיות שרוצים להטיל עול כבד מאוד על ההורים. צריך להקל את העול, אבל אני לא בעד שחרור ההורים והטלת העול כולו על המדינה. יש דברים נכבדים אחרים. אני, למשל, בעד הקצאת משאבים לחוק חיילים משוחררים, שאני ואתה תומכים בו מעבר לחילוקי הדעות שיש לנו בנושאים אחרים. אני בעד הקצאת סכומים למשפחות חד-הוריות של עולים. אני בעד בנייה של יותר הוסטלים. מה סדר הקדימות? אם יש עול כבד – אני בעד הקלה, בעד הפחתה, אבל לא לשחרר.

אני מציע להעביר את הצעת החוק עם כל ההסתייגויות שיש לנו, ולנסות ביחד להגיע למשהו משותף אשר יאחד את רובנו, אם לא את כולנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה; אחריו, אם תחזור חברת הכנסת ענת מאור לנהל את הישיבה – אני אדבר; ואם לא – ידבר קודם חבר הכנסת עמיר פרץ. אם הוא לא יהיה – חבר

הכנסת סאלח טריף; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רענן כהן; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אברהם פורז; אם הוא לא יהיה – ידבר חבר הכנסת רון נחמן, שישנו. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתם צריכים לזכור, שהחוק הזה הוא בעצם חוק ארכאי, שנולד בזמנו לאחר פיגועים שהיו בבית-ספר. מי שזוכר, החוק הזה חוקק כך שבהתחלה שמרו הורים על בתי-הספר. במקום הורים, קרה בדיעבד שבאו לבתי-הספר הסבתות, סבתות וסבים, שהחליפו את ההורים, כי ההורים היו צריכים לעבוד ולא יכלו לבטל ימי עבודה. התוצאה – נוצרה בדיחה. בכל בית-ספר היית רואה סבתא עומדת או סבא עומד על יד השער, מחכים שייגמר היום, לא יכולים לבדוק אף אחד, לא יכולים להגן על התלמידים.

אז ראו שהבדיחה מצחיקה, וזו כבר לא בדיחה, כי שמירה איננה שמירה – – –

פיני בדש (צומת):

הנכד בא להחליף את הסבא.

מאיר שטרית (הליכוד):

ראו שלא לזה התכוון המחוקק בזמנו, ואז אמרו: הו, אם כבר עשינו את זה ויש סבתות ששומרות ליד בית-ספר והשמירה איננה שמירה, בואו נפתור את הבעיה וננהיג שמירה של אנשי ביטחון במשכורת. אבל, מאחר שלא רוצים שהמדינה תשלם את המשכורת, קל מאוד להטיל את חובת האבטחה על רשות מקומית, שיכולה לגבות את הכסף ישירות מההורים.

ראו זה פלא, מהרעיון הראשוני, שסבתות והורים מתנדבים לשמור בבתי-ספר, צמח "מונסטר", של אלפי אנשים, שאלוהים יודע מה באמת הם יודעים על אבטחה וביטחון. שומרים בבתי-ספר בשכר מלא, שמשלמים אותו ההורים.

לצערי הרב, בשבוע שעבר נפלה הצעת חוק שלי, שהציעה לבטל את כל התשלומים של ההורים בבתי-הספר. מה שההורים נדרשים היום לשלם בבתי-הספר – זה פשוט סקנדל. הורה נדרש לשלם בבית-ספר יסודי בין 400 ל-900 שקל לשנה לילד. למשפחות רבות פירושן של דבר שהילד הזה מחוץ לתחום הטיולים, מחוץ לספרים, מחוץ לסמינרים, מחוץ לימי עיון, אין לו אפשרות לקבל תעודה ולא להשתתף בפעילויות של בית-הספר, כי הוא לא יכול לשלם.

ומעבר לזה באה השמירה. עוד 57-80 שקל בחודש, תלוי באיזה מקום. זה עוד 500 שקל לשנה לילד. ריבוננו של עולם, למערכת הביטחון אין אומץ לקבל החלטה לבטל את השמירה המצחיקה הזו?

פיני בדש (צומת):

כמה משלמים?

מאיר שטרית (הליכוד):

500-600 שקל בשנה.

פיני בדש (צומת):

זה 57 שקל בשנה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם כך, אני חוזר בי. 57 שקל בשנה. טוב מאוד. אם זה כל כך מעט, אדרבה, למה צריך להטיל את זה על ההורים? אין לזה הצדקה. אם זה כל כך מעט, למה להטיל את זה על ההורים? אם למדינה אין אומץ לקבל החלטה לבטל את השמירה – – –

פיני בדש (צומת):

זה מעט להורה, זה הרבה בכלל-ארצי.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לא הרבה בכלל-ארצי. אתה מסכים אתי שההורה משלם היום בין 500 ל-900 שקל בשנה לילד אחד בבית-ספר יסודי? ואם יש לו שני ילדים, הוא משלם על שניים, עם הנחה מסוימת. ואם יש לו ארבעה ילדים, הוא צריך לשלם עבור ארבעה ילדים. ודאי שזה לא צודק. אם למערכת הביטחון אין אומץ לקבל החלטה לבטל את השמירה הזו, שהיא מצחיקה, לא יעילה, לא שווה כמעט שום דבר – רוצים לממן שמירה, בבקשה, למה על חשבון הציבור?

פיני בדש (צומת):

אני מסכים אתך שהיא לא יעילה ולא טובה. הרשות צריכה להקפיד.

מאיר שטרית (הליכוד):

מי יקפיד? מי ששומרות היום הן חברות שמירה, שעושות מזה הון עתק, על גבם של ההורים. המדינה רוצה להחזיק שמירה? בבקשה, שתעסיק שומרים, שתשלם להם. למה על חשבון הציבור? אני חושב שלמדינה צריכים להיות האמצעים לממן את השמירה. במידה מסוימת זו החלטה פוליטית. למערכת אין אומץ לקבל החלטה לבטל את השמירה.

לכן, אני אתנגד לחוק הזה, ואני מקווה שילכו בעקבותי חברי כנסת אחרים גם הם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת רון נחמן ממש יושב בחוסר סבלנות ומשתוקק כבר להשמיע את דברו.

אני חוזר, אם תגיע חברת הכנסת ענת מאור להחליף אותי, אהיה אני הדובר. אם לא – חבר הכנסת רפאל איתן, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, שישנו.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המובאת בפנינו היתה צריכה להיות מובאת עוד לפני צאת הכנסת לפגרת הקיץ. אנחנו עומדים היום כבר חודשיים ויותר מאז תחילת שנת הלימודים. היום אנחנו צריכים לאשר בקריאה ראשונה את החוק, שיש לו אולי חשיבות גדולה ביותר נוכח גל הטרור שעובר עלינו, ואנחנו מתדיינים האם לאשר את החוק או לא לאשר אותו.

שאלתי את סגן שר החינוך במה דברים אמורים. במה דברים אמורים? – בחוק הזה הממשלה משלמת 100 מיליון שקל כחלקה בעלות השמירה. על-פי דברי סגן השר, ההורים צריכים לשלם 20 מיליון שקל. כלומר, 20 חלקי 100. השאלה ששאלתי, האם בתקציב של 120 מיליארד שקל לא נמצא, עם סדר עדיפויות חדש, עוד סכום של 20 מיליון, שישחרר אותנו מכל עניין הגבייה, עם הנהלים, לרוץ אחרי ההורים, לעסוק באדמיניסטרציה? אומרים שזה יהיה 4 שקלים בחודש למשפחה. רק ההוצאות, רק עלות הגבייה תהיה יקרה יותר מכל הכנסה.

פיני בדש (צומת):

זה לא 4 שקלים בחודש. גובים את זה בתשלום אחד.

רון נחמן (הליכוד):

אתה צודק במאה אחוז. לכן חשוב שידעו את הדברים. זה לא נעשה בתשלום חודשי אלא במכה אחת. להורים יש הרבה הוצאות על חוק לימוד חובה, שלכאורה הוא משחרר מתשלום, ומה אנחנו רואים? שלושה ילדים – 2,000 שקל בשנה. תשלום של 2,000 שקל בשנה למשפחה עם שלושה ילדים, הון תועפות, כאשר החינוך הוא חופשי.

לכן, בהתחלה חשבתי שאולי מן הראוי לתמוך בחוק הזה, כדי שלא יגידו לנו שאם הכנסת מפילה את החוק בקריאה ראשונה, הכול או כלום, לא יהיה חוק, יחזור המצב לקדמותו; ההורים יצטרכו לשלם את הכסף, לתחזק את השמירה.

ריבוננו של עולם, אדוני סגן השר, על מי אנחנו מדברים? על שמירת הילדים שלנו. על מי אנחנו מדברים? הרי הממשלה חייבת באחריות לביטחונם של כל הילדים. אנחנו רוצים לחזור לאותם ימים של סבתא ואמא וחיגר ופיסח, שישבו ושמרו בבתי-הספר? ואם יקרה, חס וחלילה, אסון פיגוע, מי יהיה אחראי לזה? ראש הרשות המקומית, ועד ההורים, המנהל, או אולי שר החינוך? מי?

צריך לדעת ולזכור תמיד, שהכישלון הוא יתום. היו כמה אירועים. אתם זוכרים את האירוע שהיה בירושלים לפני שנה, אותו מחבל שנכנס עם הסכין, ושאלו איפה הנבוט? מי יתפוס אותו? אותה סבתא? אותה גברת שיושבת בפתח בית-הספר?

אני ממליץ לכנסת וממליץ לממשלה, שלא יתעקשו על קוצו של יו"ד. כפי שמביאים לכנסת חוקים חברתיים, ומצד הממשלה כולם התגאו היום על אותו סדר עדיפויות חדש, נראה דוגמה טובה לעם ישראל. הקפאתם את כל יישובי יהודה ושומרון, לקחתם את ה"מיליארדים" מהבנייה, מהכבישים, מאיכות החיים. יש לכם עודפים עצומים, 3 מיליארדי שקלים. קחו 20 מיליון קטנים –

מיכאל איתן (הליכוד):

יש להם גירעון עצום.

רון נחמן (הליכוד):

– שימו אותם בשמירה בשטח בית-הספר, בפתח בית-הספר. 20 מיליון קטנים. איפה שר האוצר? אין לך 20 מיליון? יש לך 20 מיליון.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שלא לאשר את המתכונת של החוק הזה ולהחזיר את החוק הזה לממשלה, ושבתוך שבוע יגישו חוק מתוקן שאכן תהיה שמירה בבתי-הספר, חינוך, על-פי חוק לימוד חובה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רפאל איתן – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אחריו – חבר הכנסת רפאל אלול.

היו"ר ד' שילנסקי:

פה מופיע מיכאל איתן, אבל שמו מחוק. אני רוצה להבהיר. חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבין שביקשת למחוק את שמך.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני בסוף – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, אני יכול להעיד, שמעולם לא שמעתי את חבר הכנסת מיכאל איתן מבקש למחוק את עצמו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זנדברג, תרשה לי רק להגיד את הסדר להמשך. אחריו – חבר הכנסת רפאל אלול; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יצחק לוי; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אלי דיין.

חזרה חברת הכנסת מאור, שעל כיסאה ישבתי עכשיו. לכן, אחרי חבר הכנסת אלי דיין יהיה חבר הכנסת דב שילנסקי. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכוון להתנגד להצעת החוק שהממשלה מנסה להביא, ובעצם לכפות על הכנסת פעם אחר פעם ללא שינוי, תוך התעלמות מעמדת הכנסת, מעמדת ועדת החינוך של הכנסת, שהביעה דעה וקבעה עמדה לא רק על משקל החלוקה של אופוזיציה וקואליציה, אלא פה-אחד, כאיש אחד, באה ואמרה – והיתה תמיכה של כל הסיעות בבית – שהצעת החוק הזאת, הרעיון הזה הוא רעיון לא טוב, תשנו אותו. הלכה הממשלה, ובמקום לשנות את הצעת החוק ובמקום להתאים אותה לרוח הדברים שהכנסת, אשר צריכה לקבל ולהתקין את החוקים, רוצה או המליצה או הציעה – באה הממשלה ומנסה פעם נוספת להביא אותו מסמך כלשונו. היא אפילו לא משנה את התאריכים. והיא אומרת: עכשיו תצביעו בעד. אולי היום הם רוצים להפעיל איזה מכש קואליציוני. אבל אני יודע, שכשהדיונים היו לגופו של עניין, כשהדיונים שקלו באמת את המצב, חברי הכנסת מכל סיעות הבית חשבו הפוך.

אבל, זו לא הסיבה היחידה לכך שאני עומד להתנגד להצעת החוק הזאת. אני רוצה לייחד את הדברים שלי כאן לעניין השמירה בגני-הילדים. גם בגני-הילדים נדרשים ההורים לשלם אגרת שמירה. אבל בפועל עובדים על ההורים בעיניים. בפועל מרמים אותם. אין שמירה בגני-הילדים. יש טיול של שומר, שמגיע אחת לזמן-מה ובודק שהכול בסדר. יש זמזם מצוקה, שלא תמיד עובד. יש קו טלפון, שלפעמים הוא מנותק. אבל מה שבטוח הוא, שאם יקרה משהו, חלילה – לא יהיה, סביר מאוד שלא יהיה מי שיגן על הילדים במקרה שבאמת יקרה אירוע חבלני באחד מגני-הילדים.

הדברים האלה חמורים שבעתיים בגני-ילדים שבהם יש בחלקה הסמוכה, או בקרבת מקום, אתר בנייה שבו יש פועלים גם מיש"ע, המגיעים לעבודה כל בוקר. הם לא צריכים לתכנן פיגוע מיוחד, לנסוע באוטובוס או ברכב, בשביל להגיע לאותו גן ולפגוע בילדים שאין שמירה עליהם. הם פשוט צריכים לרדת או לחצות את הכביש, לעבור את החלקה, להגיע לאותו מקום, ולעשות, חלילה, את מה שעלול לקרות. את הדברים האלה אני אומר פעם אחר פעם. גם סגן שר החינוך אמר בישיבה של הכנסת שהתקיימה בחודש אפריל, כך נדמה לי, שהמצב ייבדק ואולי ישתנה. שום דבר לא השתנה. הסכנה נותרה בעינה. אני מכיר זאת. ליד הגן של בני, ירדן, היה בניין כזה. הלכתי ובדקתי בחיפה, ויש בניינים רבים. כך גם במקומות אחרים. הסכנה קיימת. דווקא היום, כשמספרים לנו על קורבנות השלום ועל הקיצונים שמנסים לחבל בשלום, הסכנה הזאת חמורה שבעתיים.

אני קורא שוב מעל הבמה הזאת לסגן שר החינוך, ובאמצעותו לממשלה כולה: תעשו משהו על מנת שתהיה שמירה אמיתית בגני-הילדים, לפחות באלה הסמוכים לאתרי בנייה. אל תסתתרו מאחורי זה שצריך את השתתפות העיריות, או שהנטל כולו יוטל על העיריות. אל תאמרו שיש שמירה, כשבפועל אין שמירה. תעשו משהו אמיתי לטובת העניין, כדי שחלילה לא נצטרך באיזה שלב לבוא, לבדוק את הדברים ולשאול איפה טעינו או למה זה לא נעשה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רפאל אלול – איננו. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה. אני מודה לו על היענותו להחלפה. אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – חבר הכנסת אלי דיין.

מיכאל איתן (הליכוד):

ומי אחרי אלי דיין?

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש פה שאלה שבעיקרון: כמה אפשר להטיל על הורים? יש הורים שאצלם לירה היא כלום; ואני מתכוון לקריאת הביניים של חבר הכנסת פנחס בדש, שאמר: כמה זה בסך הכול? חבר הכנסת בדש, אתה בוודאי לא היית מעולם אדם עני. אבל במדינה הזאת יש הרבה אנשים עניים, ועכשיו למדנו שמספר המשפחות והאנשים מתחת לקו העוני גדל. בשביל אדם עני שקל אחד זה כסף, ועשרה – על אחת כמה וכמה.

החוק הזה הוא המשך לדחיית החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית לפני שבוע. אז ניהלתי את הישיבה, לא יכולתי לדבר והתפוצצתי, כי רציתי להביע את דעתי.

חבר הכנסת מאיר שטרית הביא חוק, שלפיו יפסיקו פעם אחת ולתמיד לדרוש מההורים להוציא הוצאות מעל ומעבר ליכולתם, לכל מיני דברים. אני יודע מה זה ילד; כשיוצאים לטיול והחבר שלו, השני, השלישי והרביעי, יכול להרשות לעצמו לצאת לטיול, והוא עומד בצד ועיניו כלות, והוא בעיני קנאה מביט על הילד הזה. נוצרת אצלו גם התקוממות.

פיני בדש (צומת):

אתה יודע שאותו הורה יעשה לו חגיגת בר-מצווה מפוארת, ואתה יודע זאת מקרוב, ויקנה דברים אחרים, מפוארים – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני, שמעתי את הסיפור הזה. אתה יודע מי מספר זאת? – הגבירים.

מאיר שטרית (הליכוד):

למה הילד צריך לסבול?

דב שילנסקי (הליכוד):

זה באמת מרגיז אותי, ידידי, חבר הכנסת פני בדש. אני הייתי עני פעם. ועוד איך הייתי עני. עברתי את התקופה, ואני יודע אילו מאמצים צריך היה לעשות כדי שהילד שלי לא יהיה בפיגור לעומת הילדים האחרים. אני יודע כמה צריכים היינו לחסוך מעצמנו. בדיוק אתמול היתה אצלי אשה אחת, עולה חדשה, והיא סיפרה לי איך היא משועבדת לעבודה, והיא עובדת בכל מיני עבודות, על מנת שהילדים שלה לא יביטו בקנאה על הילדים האחרים.

לכן, זה גם עניין שבעיקרון. רוצים להטיל הכול על ההורים. אני אומר לך, יש הורים שלא יכולים לשאת את זה. אצל הילד הזה נוצרת איזו התנגדות לחברה כולה. החברה אשמה. זה לא יכול להיות אחרת.

לכן אני פונה לכולם ומבקש מכולם שלא להפעיל את המכש הקואליציוני במקרה הזה. זה לא עניין פוליטי, כפי שאמרו. זה עניין חברתי. מי שיש לו הבנה לבעיות חברה חייב להצביע ולבקש מהממשלה לקחת את החוק חזרה. אני מציע ומבקש מכבוד סגן שר החינוך: אנא ממך, תראה ג'סטה, תראה גישה ממלכתית, ואל תכריח אותנו להצביע נגד החוק; תמשוך אותו חזרה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יצחק לוי – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת אבי יחזקאל – איננו. חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ע' מאור:

מוותר. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה. אחריה – חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אחריה – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, ואחריה – חבר הכנסת מיכאל איתן.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מצרה על כך, שלא עלה בידינו, או לא עלה בידי, לשכנע את ראש הממשלה, את שר האוצר, את שר המשטרה ואת סגן שר החינוך, שיושב כאן, הממונה הישיר על הנושא הביטחוני בבתי-הספר ובמוסדות החינוך, להעביר את הנושא למשטרת ישראל.

אני חושבת שאין זה תפקידו של משרד החינוך לשמור שמירה מן הסוג הזה, וטוב לו למשרד החינוך, ושיאמר כל יום דיינו, אם הוא יצליח לחנך. אני משוכנעת, שמשרד החינוך נוטל על עצמו אחריות מיותרת. לפי דעתי, הוא נוטל על עצמו אחריות שהוא אינו מסוגל לעמוד בה, שאין לו הכלים לעמוד בה. ומרגע שהוחלט על שמירה במדינת ישראל – אפשר להתווכח אם צריך שמירה על מוסדות החינוך או לא – אבל מרגע שהוחלט על שמירה, אני משוכנעת שזה לא נכון לתת את זה למשרד החינוך.

תרשו לי, חברי הכנסת, להעלות נושא שבעיני הוא חשוב מאוד.

חבר הכנסת גון שגב, יש פה כל כך מעט חברי הכנסת, לפחות תעשה את עצמך מקשיב לי.

גון שגב (צומת):

חברת הכנסת דליה איציק, אני מקשיב לכל מלה שאת אומרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

האמת היא שהוא עושה את עצמו לא מקשיב לך. הוא מקשיב לכל מלה.

דליה איציק (העבודה):

תודה.

התחושה, ההרגשה שלי, שבשכונות-תפר, למשל – ואני באה מעיר שיש בה הרבה מאוד שכונות-תפר, ירושלים – נדמה לי, אדוני סגן שר החינוך, שאתם הולכים, לפי הדירוג הארצי שלכם, להטיל מס על ילד בגין זה שהוא גר בירושלים, מפני שבירושלים יצטרכו לשלם יותר אנשים עבור השמירה, ואם היקף המשפחה, או מספר הילדים במשפחה הוא גם כן פונקציונלי, היות שמספר הילדים במשפחה בירושלים הוא גדול יותר – – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חברת הכנסת דליה איציק, לפי הצעת הממשלה אין שוני אם יש שני ילדים במשפחה או חמישה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני סגן שר החינוך, גם זה נושא שאני מציעה שתיקחו לתשומת לבכם.

אין לי לא רצון ולא חשק לבקר אתכם מעל הדוכן הזה. אבל הנושא חשוב דיו. בירושלים היה אירוע בבית-הספר "אורט". לצערי הרב, קרה מה שקרה שם, ובנס זה נגמר כמו שזה נגמר. אני לא ראיתי שבשעת הצורך היו שם האנשים הראויים. ואני גם ראיתי שמשרד החינוך, באורח פלא, ביזר סמכויות, ביזר אותן לרשויות המקומיות.

אם משרד החינוך לא יכול לעמוד בזה, יקום ויאמר, בבקשה, שבנושא השמירה הוא אינו יכול. אני חושבת שאתה, סגן שר החינוך, חבר הכנסת מיכה גולדמן, נוטל על עצמך אחריות שאתה לא יכול לעמוד בה. אני חושבת שזה מסוכן שאתה לוקח אותה. אני אומרת לך את זה באופן חברי, ואני אומרת לך את זה באופן פורמלי, ואני גם אומרת לך את זה, כי אכפת לי מאוד מהילדים.

אני סבורה שאתם לא יכולים לעמוד במשא הזה. ולכן אני מבקשת ממך, ממש ברגע האחרון, לבקש ממשטרת ישראל לקבל על עצמה תפקיד זה. שר המשטרה הודיע שיש ביכולתו להעביר את הנושא. דיברתי אתו. בוודאי, צריך כוח אדם, אבל יש ביכולתו לעמוד במשימה הזאת, ואז ביצוע המשימה יהיה יותר מקצועי; זה רק טבעי שהוא יהיה יותר מקצועי מאשר כאשר הוא יהיה בידים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חברת הכנסת דליה איציק, אנחנו לא התנגדנו למשטרת ישראל. לא התנגדנו להעביר למשטרת ישראל. העלות היא פי-שלושה, ומפכ"ל המשטרה הודיע, שמבחינת הרמה המקצועית – אפשר להכשיר תלמידים – – –

דליה איציק (העבודה):

אני רק מבקשת לציין, גם לפרוטוקול וגם לך, אדוני סגן השר, שהרעיון שלך לקחת ילדים בשביעית ולתת להם נשק, תסלח לי – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בלי נשק.

דליה איציק (העבודה):

גם בלי נשק. – – הוא רעיון נלוז, אני חושבת שהוא רעיון לא נכון, אני חושבת שהוא רעיון מסוכן. ובעצם בכך אתם מודים בחצי פה, שאתם לא מסוגלים להרים את המשא הזה.

אני חוזרת ואומרת: צריך לקחת את זה מידיכם ולתת את זה למשרד המשטרה. התפקיד שלכם – לחנך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת בלומנטל – מוותרת?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מוותרת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אחריו – חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטער שעמיתי, סגן השר וליד צאדק, נטש לפני דקות מספר את אולם המליאה. שמעתי אותו היום אחר הצהריים מדבר בלהט רב על ההשוואה בין הקיצונים היהודים לבין הקיצונים הפלשתינים. ורציתי לשאול אותו: האם מאימת הקיצונים היהודים ביישוב שלו, בטייבה, או באיזה יישוב ערבי במדינת ישראל, יש חובת אבטחה של מוסדות חינוך? שיקום ויגיד לי, האם במדינת ישראל קוראים להורים ואומרים להם: אתם צריכים לשמור על גני-הילדים, על בתי-הספר, על מוסד כלשהו של ערבים במדינת ישראל. אין דבר כזה. הם בטוחים, ואם הם לא בטוחים, אתם יודעים למה? זה אולי בשל איזה ריב פנימי שם. אבל לא יכול להיות מצב, שיקראו למישהו ויגידו לו: תשמע, אולי יבוא איזה קיצוני יהודי ויזיק לילדים בגן-הילדים.

והדבר הזה מקומם אותי, משום שאנו חוזרים לסוגיה זו בעקיפין גם בהצעת חוק זו. אין צדק. הנושא של ביטחון הוא נושא קלסי, אדוני סגן השר מיכה גולדמן, של מוצר שנקרא מוצר ציבורי. אתם יכולים לגייס כסף ואתם צריכים לתת שירותים, אבל יש ויכוח. הרבה פעמים אתם אומרים, ובצדק – אני חסיד השיטה הזו – לקחת פחות כסף מהתושבים, לתת פחות שירותים. אבל בנושא הביטחון זה לא קיים, זה לא יכול להיות קיים. מה אתם עושים? אתם באים ואומרים: אלה שיש להם ילדים, הם צריכים לממן את הביטחון של הילדים שלהם.

אם השיטה הזאת נכונה, למה אני צריך לממן את גבול הצפון? תגידו לאנשי גבול הצפון: אתם סובלים ממסתננים בגבול הצפון, מסכנת ביטחון בגבול הצפון, תממנו את הביטחון שלכם. זה אבסורד. אנחנו

לא מסכימים לזה. אנחנו אומרים, שבעיית הביטחון של עם ישראל היא בעיה כללית, שצריכה להתחלק שווה בשווה בין כולם.

וזו לא בעיה של הורי הילדים. ואם זו בעיית ביטחון רק של הורי הילדים – אם למישהו יש רכוש, תגידו לו: אדוני, אני לא רוצה לממן את ההגנה על הרכוש שלך, תקים לך משטרה עצמאית? אין דבר כזה.

לכן, הדרך היחידה להסדרת בעיות הביטחון היא רק על-ידי גביית מסים מצד אחד, וחלוקת נטל הביטחון על חשבון הממשלה, ולא על חשבון האנשים הפרטיים, מצד שני. להיפך, אני מוכן – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, ברשותך, משפט מסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אני צריך לסיים – בשיחה אתך, סגן השר מיכה גולדמן, אמרת שתהיה ועדת הנחות, אם יהיו אנשים שיהיה להם קשה לשלם. זה גם לא צודק מבחינה סוציאלית, הסידור הזה, כי מס מתחשב באלמנטים סוציאליים. אתה לוקח מכל אחד לפי יכולתו ונותן את השירות לכולם. הביטחון לכולם. כאן אתה אומר: אני אקח מכל אחד לפי מספר הילדים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לא לפי מספר הילדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הקריטריון הוא אם יש לו או אין לו ילד. זה הקריטריון. מה תעשה אם יבוא אדם שאין לו? אתה אומר שתהיה ועדת הנחות. אני מציע לך, תסתכל מה יש בחוק הזה, ועדות ערר וועדת הנחות, ותתחיל הביורוקרטיה, וצריך יהיה לבזבז זמן.

עזבו את כל השטויות. תנו את השירות הזה כמכלול.

ואני אומר לך, גם מבחינה פוליטית, למה לכם להרגיז את כל הציבור? פוליטית לא שווה לכם. קצת שכל.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דוד מנע, אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אחריה – חבר הכנסת פנחס בדש, אחריו – חבר הכנסת גונן שגב, והאחרון – חבר הכנסת אברהם בורג.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חובת המדינה לשמור על אזרחיה, ובכלל זה במערכת החינוך. במדינת ישראל יש חוק חינוך חובה. חוק חינוך חובה בא לתת חינוך לכול, על מנת לאפשר לעני ולעשיר גם יחד ללמוד. תראו איזה נטל יש על ההורים באותה מסגרת של חוק חינוך חובה. כמה אגרות ההורים משלמים על טיולים, הצגות, חוגים, חינוך משלים, וכל זאת במסגרת חוק חינוך חובה, שבא לתת חינוך לכולם.

אגרת החינוך הזאת, שבאה להטיל על ההורים מעמסה נוספת של שמירה במוסדות חינוך, הינה דבר שלא ייתכן במסגרת של חוק חינוך חובה. שהרי, בסופו של דבר, הממשלה, המדינה היא שאחראית לשמור על שלום אזרחיה, ובכלל זה העמדת שוטרים ושומרים על חשבון המדינה בכל מוסדות החינוך.

דבר נוסף, באותה הזדמנות שאני כבר מדבר בנושא הזה, לאחרונה נשמעת קריאה להקים בתי-ספר במתכונת של חברות פרטיות, על-פי רווח והפסד. אני רוצה פה להזהיר את כולנו, שאם אנחנו נפתח פתח לחינוך כזה, המפלה בין עשירים לעניים, בין שכונה ענייה לשכונה מבוססת, בסופו של דבר אנחנו נכרות את הענף שאנחנו יושבים עליו. בסופו של דבר, ברגע שבתי-ספר משנים את ייעודם, משנים את מטרותם, משנים את הבסיס החינוכי השוויוני, ברגע שאנחנו מפלים בין בתי-ספר, הרי בשכונות מבוססות יהיו בתי-ספר המבוססים על תקציב שמן, כבד, בעוד בתי-ספר בשכונות עניות במקומות שונים בערים, אותם בתי-ספר לא יתפקדו כפי שמתפקדים אותם בתי-ספר במקומות מבוססים. וכאן תהיה אפליה גדולה מאוד בתחום החינוך, כשבכל ארצות המערב מקפידים מגיל צעיר עד גיל מבוגר שיהיה חוק חינוך שווה לכול – לעני ולעשיר, למבוסס וללא-מבוסס, לשכונת העוני ולשכונה המבוססת. כי בסופו של דבר ילדים נולדים שווים, והחינוך שהם צריכים לקבל צריך להיות שווה. אסור לפתוח פתח של אפליה.

בשנים האחרונות נוצר מצב, שהורים שיש להם – נותנים, והורים שאין להם – לא נותנים, ויש שתי רמות של חינוך משלים בבתי-ספר.

האגרה המוצעת היא רק סמל לדברים הללו. חובת המדינה לשמור על אזרחיה, חובת המדינה לשים שומרים ושוטרים בכל מוסדות החינוך, ולא על ההורים לממן את האגרה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת פיני בדש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, השאלה של השמירה בבתי-הספר איננה עומדת על הפרק, כי השמירה בבתי-הספר היא עובדה קיימת. השאלה היא רק המימון של אותה שמירה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עובדה מצערת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עובדה מצערת, אני מסכימה. אני מאוד מקווה שעם התקדמות תהליך השלום ועם נורמליזציה של היחסים בין העמים, גם הצורך בשמירה בבתי-ספר ובמקומות אחרים יפחת ולא יצטרכו לפתוח תיקים וכו'. נקווה שנגיע ליום הזה.

אבל הוויכוח העומד כרגע על הפרק הוא לא הוויכוח הזה. הוויכוח כרגע הוא מי חייב ואיך חייבים להתייחס לשמירה הזאת. אני מסכימה עם הדוברים לפני שצינו, שהחובה הזאת איננה חובת ההורים, והחובה הזאת בוודאי איננה חובת משרד החינוך. העניין הזה של חובת ההורים לשמור הוא פועל יוצא של השקפה מאוד מעוותת, האומרת שההורים צריכים כאילו לספק שירות ממלכתי, שהוא בעצם שירות משטרה.

אחר כך באה השיטה של כופר שמירה. כופר שמירה מטיל תשלום על ההורים. אני רוצה לומר, שבעוד בשיטה הקודמת הורה שלא יכול היה לשלם היה מקבל פטור, הרי בשיטה החדשה של הכופר אין פטור, כולם חייבים לשלם.

אני חושבת שהגישה, השיטה הזאת מיסודה מוטעית, בלתי צודקת מבחינה חברתית, ובהחלט אפשר היה למצוא בתקציב המדינה את הסכומים הנדרשים.

כל אחד יכול להצביע על הסעיף שהוא הסעיף הנחוץ, שדרכו ובמקומו אפשר לממן את השמירה בבתי-הספר. אני רוצה להביא דוגמה אחת. בהצעת התקציב של 1994, אדוני סגן השר, אתם מציעים להפחית 1% במס החברות. אני רוצה להבטיח לך, שאם החברות ישלמו את ה-1% הזה, מצבן הכלכלי לא יורע והן לא יתמוטטו; אבל הממשלה תקבל, אם לא תוותר להן על ה-1% הזה, 200 מיליון שקל. אני מניחה שב-200 מיליון שקל ניתן בקלות לממן את העלות הזאת.

בהקשר זה אני רוצה להדגיש גם מה שאמרו קודמי לגבי גביית תשלומים מההורים.

לגבי הנושא של ההפרטה במערכת החינוך, אני רוצה להביא את הסיפור הבא: חברה אחת בארצות-הברית הסכימה לממן אספקת טלוויזיות במעגל סגור לבתי-הספר. לכאורה דבר מופלא, באה חברה

פרטית ומוכנה לשלם על מנת שלבתי-הספר יהיו טלוויזיות במעגל סגור. אבל הסתבר שהיה איזה תנאי קטן אחד: בכל שעת שידור היו גם חמש דקות פרסומת, שחובה על התלמידים לצפות בה. החברה הזאת השיגה צפייה של רבבות תלמידים בתשדירי השירות של הפרסומות – כמובן, מוצרים המכוונים לילדים, שכאשר הם יבואו הביתה הם ידרשו מההורים לקנות אותם ולשלם תמורתם. זאת רק דוגמה אחת של מה קורה כאשר מכניסים חברות כלכליות לתוך מערכת החינוך.

לכן, אני מצטרפת לצעקה ולזעקה שהיו פה נגד הכוונות שיש להן גיבוי רב. ואומנם סגן השר אמר שהוא אישית מתנגד להן, אבל שמענו את מנכ"ל המשרד מדווח בשביעות רצון רבה על כל התוכניות האלה, שבאות להפוך את מוסדות החינוך לחברות כלכליות בע"מ, עם כל ההפרדות והאבחנות החברתיות והמעמדיות שיתלוו לתוכניות האלה.

אני מאוד מקווה שכל הגישה הזאת תנחל מפלה, ובהקשר זה – גם הצעת החוק שהממשלה הגישה, לצערי. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת פניני בדש, אחריו – חבר הכנסת גונן שגב, ואחריו, אחרון הדוברים בנושא זה – חבר הכנסת אברהם בורג.

פניני בדש (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני דווקא כן תומך בהצעת החוק, בהסתייגות מסוימת. אני תומך בהצעת החוק בתביעה מההורים, ואני מסתייג משיטת השמירה, מכך שנושא השמירה נופל על ראשי הרשויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

הממשלה תשלם לך, למה לגבות מההורים?

פניני בדש (צומת):

אני נגד מתן חינוך במדינה. כשאתה נותן חינוך, אין הערכה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

גם ביטחון?

פיני בדש (צומת):

בכול.

גונן שגב (צומת):

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גם ביטחון?

פיני בדש (צומת):

בכול. אני נגד מתן חינוך. אם אני הפעלתי השנה יום לימודים ארוך בבתי-הספר, על-ידי הרשות – 20% יממנו ההורים, שידעו להעריך וידעו להתאמץ בשביל הדברים האלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה את המשטרה לא יממנו?

פיני בדש (צומת):

אני מדבר כרגע על מוסדות חינוך, כל מה שקשור למוסדות חינוך. חבר הכנסת מיכאל איתן, אני חושב ש-54 שקלים לשנה, כשיש בממוצע שלושה ילדים, ומשלמים 18 שקל לילד לשנה – אני חושב שזה מעט מאוד כסף. אני חושב שהאופציה השנייה גרועה יותר. אני יודע שאם החוק הזה נופל, האופציה היא שההורים חוזרים לשמור. ואנחנו לא נחזור למקרה הסבתא, הסבתא השומרת, שדיבר עליה חבר הכנסת מאיר שטרית.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא יהיה כדבר הזה.

גזון שגב (צומת):

תבדיל בין השמירה לבין מימון השמירה. זה לא שייך.

פיני בדש (צומת):

הבעיה היא, שאם הצעת החוק הזאת נופלת, בעצם כל העומס ייפול על ראשי הרשויות ועל הרשויות עצמן. כראש רשות אני רוצה לומר, שלא נעמוד בלחץ של ההורים ושל התושבים להפעיל שמירה בבתי-הספר. גם היום יש עלינו לחץ אדיר להפעיל שמירה בגני-הילדים, ויש מקומות – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אם זה עולה כל כך מעט, תגדיל את המסים העירוניים ב-54 שקלים בשנה, וגמרנו.

פיני בדש (צומת):

מה זה משנה מאין אתה לוקח את זה?

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

פיני בדש (צומת):

סגן השר מיכה גולדמן, אם החלטתם לבצע שמירה בבתי-הספר, צריך לבצע שמירה גם בגני-הילדים. ואני מסתייג מההצעה בנושא הזה. אין שום הבדל בין גני-ילדים לבין בתי-ספר. היום הרשויות נאלצות לשים שומרים בגני-ילדים, במקומות שיש עובדי שטחים שבונים באתרי בנייה ליד גני-הילדים.

לכן, צריך לתת את הדעת בהמשך גם על עניין גני-הילדים. צריך לבדוק את הנושא הזה. אמרת שאין לכם התנגדות לכך שהמשטרה תיקח את זה על עצמה. אני חושב שבסכום כזה אפשר לגייס עוד 2,000 שוטרים. הם יודעים לעשות את זה הכי טוב, טוב יותר מאתנו. גם מה שיש היום, השומרים עצמם, שזה גם פותר חלק גדול מבעיות האבטלה – זה טוב יותר מהאופציה של שמירת הורים. מדובר על 54 שקלים. אם נעמיד את הסכום הזה מול האפשרות של שמירת הורים, הורה שלא הולך לעבודה ונשאר לשמור מפסיד יותר כסף מ-54 השקלים שהוא משלם לשנה.

אני רוצה לסיים ולומר, שאם החוק הזה לא יעבור, הנטל הזה ייפול על הרשויות המקומיות, שמצבן רע מאוד, והן לא יעמדו בלחץ של ההורים ויצטרכו לממן את השמירה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מבין, ואני מבקש שתסביר לי רק דבר אחד. גן-ילדים שיש בו 50 או 100 ילדים צריך לשים שומר. אתה טוען ש-54 שקלים כפול 100, כלומר 5,000 שקלים לשנה, זה יממן את התקציב של שומר?

פיני בדש (צומת):

לא. הממשלה מממנת 80%.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בדש, אני מבקשת ממך לסיים.

פיני בדש (צומת):

אמרתי בתחילת דברי, שאני נגד מתן דברים בחינם. אני רוצה לסכם ולומר, שאם החוק הזה לא יעבור, העומס הזה של השמירה ייפול על ראשי הרשויות ועל הרשויות. ואני אומר לכם שהוא ייפול עליהם, כי הם לא יעמדו בלחץ של ההורים בעניין השמירה. גם בלי זה מצבם קשה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת גונן שגב, בבקשה.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש להפריד באופן מוחלט בין הצורך בשמירה, שאיש פה לא מערער עליו ואיש גם לא יערער עליו, לבין נושא המימון.

אדוני סגן השר, אני רוצה להבין את הלוגיקה שמאחורי החוק הזה. כל תושב בישראל משלם מס הכנסה. ניקח לדוגמה משפחה חשוכת ילדים, או איש מבוגר שילדיו כבר אינם בביתו; אבל הדוגמה של משפחה חשוכת ילדים מתאימה לנו יותר לצורך העניין. האם אתה תאמר למשפחה הזאת: אתם צריכים לשלם מס הכנסה 10,000 שקלים לשנה, אבל מאחר שאין לכם ילדים אתם תשלמו רק 9,000 שקלים לשנה, מפני שאינכם משתמשים במוסדות החינוך, והרי חלק ממס ההכנסה הולך לאחזקת מוסדות החינוך? או, לחלופין, יש אחד שהוא בריון, הוא לא רוצה משטרה, הוא לא רוצה שישמרו עליו, הוא חזק – אתה תאמר לו: נוריד לך עוד 1,000 שקלים ממס ההכנסה השנתי, מפני שאתה לא צריך אבטחה מהמשטרה?

בעצם אתה עושה פה דבר שאין עקום ממנו; אולי יש, מפני שבסך הכול עשיתם הרבה דברים עקומים מאז קום המדינה, בעיקר מפא"י ההיסטורית.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אתה הרי תוצר של מפא"י ההיסטורית.

גונן שגב (צומת):

נכון, אבל לא של הטעויות, אני יצאתי מהצד הטוב של מפא"י ההיסטורית.

אתם הולכים לעשות דבר, שהוא באמת שיא העקמומיות שיכולה להיות. אתה עצמך אומר, שזה חלק ממה שהמדינה חייבת לספק. אני לא אומר: משרד החינוך, כי באמת הוויכוח בין המשרדים אינו מענייני. אבל אין עוררין על כך שהממשלה חייבת לספק בגני-הילדים ובבתי-הספר גם את האבטחה, לא רק את החינוך. כי כאשר אני מפקיד את ילדי בבוקר בבית-הספר, אני מצפה שהם יחזרו בריאים בערב. ואנחנו מדינה בעייתית, אנחנו יודעים את זה.

דרך אגב, גם במקומות בעולם שאין בהם טרור יש שומרים, נגד גנבים, נגד אלימות במגרשים. וגם שם זה ממומן על-ידי רשויות השלטון, אם זה השלטון המקומי ואם זה השלטון המרכזי.

פיני בדש (צומת):

משחקי הכדורגל ממומנים על-ידי – – –

גונן שגב (צומת):

זה לא בדיוק כדורגל.

לכן אינני מבין איך אתם יכולים להגיד שזה מס נוסף, שהוא עונש המוטל מהיום רק על אלה שילדיהם לומדים בבתי-הספר. אינני קולט את זה. אני מעדיף שתגידו: זה עולה למדינה 200 מיליון בשנה. אם יש בעיות עם הכנסות המדינה, תוסיף 1% במע"מ; זה יכסה לך עוד מיליון שומרים, אבל לא משנה.

אני מבקש שתיקחו את החוק הזה חזרה, תשקלו את הדברים בהיגיון.

ואני בוודאי מתפלל על ראש רשות מקומית, שלא אזכיר פה את שמו, שעולה ואומר: אחרת הרשות תממן את זה. זה לא מעניין אותי.

פיני בדש (צומת):

אותך זה לא מעניין, אבל – – –

גונן שגב (צומת):

אבל לא הרשות צריכה לממן את זה. אז תעמוד על העיקרון – – –

פיני בדש (צומת):

גונן שגב (צומת):

תגיש הצעת חוק פרטית, שחובת האבטחה של מוסדות חינוך מוטלת על הממשלה. בזה פתרת את הבעיה. ואל תגיד: אני מפחד, שאם לא נקבל את המימון מההורים והממשלה לא תממן מפני שאין לה מאין, הרשות תממן את זה. אינני מבין את התפיסה הזאת.

לכן אני אומר: תחלקו את החוק הזה לשני חלקים – האחד, שחובת האבטחה של כל מוסדות החינוך מוטלת על הממשלה; השני, לגבי התקציב. מאין יבוא התקציב? תריבו בממשלה אם זה יבוא ממשרד המשטרה, אולי ממשרד הביטחון, אולי ממשרד החינוך, ואולי משלושתם גם יחד. אבל בוודאי לא מס ענישה להורים, שילדיהם הולכים לרכוש ידע בגן-הילדים ובבית-הספר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. אני קורא לסגן שר החינוך והתרבות חבר הכנסת מיכה גולדמן. בבקשה, מהמקום.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, שמעתי את חברי הכנסת בקשב רב. בעקבות הדברים שנאמרו כאן על-ידי חברי הכנסת, אני מבקש לדחות את דברי התשובה של סגן השר ואת ההצבעה לישיבה הבאה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, לפי בקשת סגן השר אנחנו דוחים את ההצבעה לישיבה הבאה.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת).

התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת), התשנ"ד-1993, של חברי הכנסת בנימין טמקין ומאיר שטרית. חבר הכנסת שטרית, בבקשה, נא להציג את הצעת החוק בקריאה ראשונה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מונחת לפנינו לקריאה ראשונה הצעת החוק שעברה את אישורה של ועדת העבודה והרווחה. הצעת החוק הזאת הוגשה על-ידי ועל-ידי חבר הכנסת טמקין, ומטרתה לתקן עוול היסטורי שנעשה לגמלאים של "בזק". כאשר הקימו את "בזק" נעשה הסכם בין המדינה לבין עובדי "בזק", שבשל הקמת הרשות כל עובד יקבל תוספת של 20% על שכרו, ושתי דרגות נוספות על דרגת השיא שהוא ישב בה – חוץ מהגמלאים.

לצערי הרב, לא היה מי שייצג את הגמלאים, לא היה מי שייפה את כוחם, ונחתם הסכם בלעדי הגמלאים. הגמלאים נשארו מחוץ למעגל הזה, והתוצאה, לצערי, שאותם גמלאים, שהקריבו את

חיייהם ל"בזק" ועבדו במשך עשרות שנים, נתונים היום, לפעמים, בחרפת רעב. צר לי לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, יש גמלאים שמקבלים משכורת של 500 שקל בחודש – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

פנסיה.

מאיר שטרית (הליכוד):

כפנסיה, כגמלה. – – ו-600 שקל בחודש. המשכורת הגבוהה ביותר של הגמלאים מגיעה ל-2,000 שקל בערך. עצוב ביותר שגיל הגמלאים הוא כל כך גבוה, שאם נחכה עוד שלוש שנים או ארבע שנים בכלל לא תהיה בעיה כזאת, כי הם פשוט מתמעטים והולכים, לצערי הרב, בגלל גילם המבוגר.

פיני בדש (צומת):

אליעזר זנדברג (צומת):

תאמר: עד מאה-ועשרים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מאחל לכל אחד מהם בריאות ואריכות ימים עד מאה-ועשרים, אבל, לצערי הרב, מאז חתימת ההסכם ועד היום נפטרו רבים, כי האנשים בגיל מבוגר, ומוטלת עלינו חובה לתקן את העוול הזה.

החוק המונח בפניכם, רבותי, זו בעצם תכליתו ומטרתו, והוא אומר בצורה מפורשת, שמה שחל על עובדי "בזק" יחול גם על הגמלאים של "בזק". מן הדין ומן הצדק שייעשה תיקון לעוול מן העבר.

ידידי חברי הכנסת, אני מבקש את תמיכתכם בחוק הזה, כדי שנתקן באמת את העוול הזה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת בני טמקין, אתן לך להיות ראשון הדוברים, כיוון שקראתי לך ואתה לא היית כאן, לצערי; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

פיני בדש (צומת):

תוסיף שנים לגמלאים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בדש, ככל שתמעט לדבר אצלך ותרבה כאן, זה יותר טוב.

בנימין טמקין (מרצ):

קודם כול, תודה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הזאת, המשותפת לחבר הכנסת שטרית ולי, באה לתקן עוול משווע שנגרם לציבור של יותר מ-3,000 גמלאים של שירות הדואר, ששירתו את המדינה בנאמנות מאז הקמתה ופרשו לגמלאות תוך כדי הקמתה של רשות הדואר.

הרקע ההיסטורי של העוול הזה הוא, שב-1973 הוקמה ועדה ציבורית בראשותו של מי שהיה נשיא המדינה עד לפני זמן לא רב, מר חיים הרצוג. הוועדה הזאת הוקמה כדי להציע הצעות והמלצות לייעל את שירות הדואר ולשפר את שכרם של עובדי שירות הדואר. עובדי שירות הדואר היו מקופחים בהשוואה לשאר עובדי המדינה, שכידוע שכרם אינו גבוה במיוחד. הם היו מקופחים בכ-30% בהשוואה לשכר של עובדים אחרים בשירות המדינה. הוועדה הגיעה להמלצות לשיפור תנאי העבודה של עובדי שירות הדואר ב-1973.

במשך 14 שנה עצרו שרי האוצר את האפשרות לשיפור תנאי עבודתם, עד 1987, כאשר הוקמה רשות הדואר. לצערי הרב, מי שניהלו את המשא-ומתן בזמנו, נציגי העובדים, פשוט שכחו את הגמלאים ואת האנשים שפרשו, והם לא קיבלו את ההטבות שקיבלו עובדי רשות הדואר המוקמת. ההטבות האלה היו הטבות בשכר והטבות בדרגות. כתוצאה מכך, כאשר הוקמה סוף סוף, ב-1987, רשות הדואר, ושכר העובדים שופר בכ-90%, והם גם קיבלו תוספת, כפי שאמרתי קודם לכן, של שתי דרגות, הגמלאים הוותיקים, לרבות אלה שפרשו בשנה שבה הוקמה רשות הדואר, פשוט נשכחו.

אני רוצה לציין, שבעת פרישתם של העובדים לגמלאות פחתה הכנסתם בלמעלה מ-50% משכרם, שהיה ממילא עלוב. כולנו יודעים שהגמלה היא בגובה 70% מהשכר, כאשר בחישוב השכר הקובע לגמלה לא נכללת ההכנסה משעות נוספות. התוצאה מכך – הגמלה המשולמת לעובדים היא פשוט

מתחת לכל ביקורת, ועכשיו אנחנו באים בסך הכול לתקן פה את אחד המצבים הכי בלתי צודקים שאפשר לחשוב עליהם.

אני רוצה לומר כך: אנחנו מדברים על ציבור שלצערנו הולך ומתמעט עם השנים, ואנחנו באים לעשות צדק עם העובדים האלה, ששירתו את המדינה במשך שנים רבות. אני לא מכיר חבר כנסת אחד שמסוגל להרים את ידו נגד החוק הזה. אני יודע ששר האוצר, שמתנגד היום לחוק – או לפחות כך חשבתי, אני לא רואה נציג של הממשלה – בזמנו הצביע בעד החוק הזה, כי את החוק הזה בסך הכול ירשנו מן העבר. חבר הכנסת שטרית עשה את זה קודם, אבל אני רוצה להזכיר כאן גם את חבר הכנסת רן כהן, שדחף באופן מיוחד את החוק הזה, אבל הוא נתמך על-ידי חברים רבים מכל חלקי הבית, גם ממפלגת העבודה. אני יודע שהשר רובינשטיין תמך בו, השר שוחט, כאשר הוא היה חבר כנסת, תמך בו. שמעתי ממנו בפעם הקודמת, שיש למשרד או לממשלה התנגדות עקרונית לחוק. אני לא מבין מאין באה ההתנגדות העקרונית, אם היא לא היתה קיימת בעבר.

בכל מקרה, אני מקווה שנעביר את החוק היום בקריאה ראשונה ונתקן עוול. כאשר אתה עושה דבר כזה בכנסת אתה אומר: עשיתי משהו טוב לטובת בני אדם, שמגיע להם שנתקן את העוול שנעשה. אני מבקש מכולכם להצביע בעד החוק.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יהושע מצא – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – גם הוא איננו. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה, גברתי. אחרי חברת הכנסת ענת מאור תבוא חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אתן אחת אחרי השנייה, מה לעשות?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לכבוד הוא לי.

היו"ר ס' טריף:

לכבוד לנו.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי וחברות הכנסת, השעה מאוחרת, אבל אני רוצה בכל זאת לברך מאוד את מגישי הצעת החוק, חבר הכנסת טמקין וחבר הכנסת שטרית. כפי שהם אמרו – אני מגבה כל מלה – הצעת החוק באה לתקן עוול.

אני רוצה להוסיף שני דברים: הראשון – בעקבותם ובעקבות השר צבן, שהגיש בעבר הצעת חוק שירות המדינה (העלאת קצבה לעובדי רשות הרכבות לשעבר), אני מתכוונת להגיש אותה הצעה, למרות התנגדות ועדת השרים לענייני חקיקה. כן, יש מגזרים נוספים במשק שסובלים מאותה חרפה של פנסיה, שלא עולה בקנה אחד עם טיב השקעתם בעבר.

והדבר השני – השיטה שבה אנחנו נדרשים לעשות פריסת פרוסות של סקטורים, היא רק בגין העובדה שהפנסיות כולן לא ראויות לעובדים שעבדו לאורך עשרות שנים. הכנסת הזו חייבת, במקביל לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, לחוקק חוק פנסיה ממלכתי. לא קרנות הפנסיה של ההסתדרות קרסו, וכל הדברים שמאיימים עלינו – זה לא נכון. קרנות הפנסיה בעולם כולו הן בבעיה. צריך לעשות בדק בית בהסתדרות, אבל עוד יותר – צריך לעשות בדק בית בבעיית הפנסיה של המדינה כולה, וחוק פנסיה יצטרך לגבות את אלה שבחוק ובהסכמי שכר ויתרו על גמלאות שלא בדיון.

אנחנו מדינה שקיפחה את העובדים פעמיים: א. מי שהשתכר מעט, עכשיו נגזר עליו להיות עני גם בזיקנתו; ב. כולנו לא דאגנו לפנסיה כראוי. ייתכן שזו לא אשמת המדינה, כי לא ידעו מה טיבה של זיקנה, המדינה היתה צעירה. היום חובה לתקן זאת.

ואני רוצה לסכם ולומר: כל עובד היה בטוח, בהסכם העבודה, שהמדינה דואגת לו בתום לב, וכל הסכם עבודה שנחתם שלא בתום לב מספיק מצד המדינה, כמעסיקה, חייב בטיפול לקראת הפנסיה. והיום, בכל הסכמי השכר הנוכחיים לעובדים – יש לדאוג לפנסיה מראש, על מנת למנוע כרסום בפנסיה העתידית.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה; אחריה – חבר הכנסת מיכאל איתן.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושבת שכולנו תמימי דעים ביחסנו להצעת החוק הזאת.

אולי הממשלה לא ראתה את הנתונים שהתפרסמו עכשיו באשר לאנשים שחיים מתחת לקו העוני. זה פשוט לא ייאמן. ממשלה שחרתה על דגלה סדר עדיפויות חדש, אולי עושה סדר עדיפויות חדש אצל אלה שחיים בעזה, ולא דואגת לתושבים שלה, בין השאר לגמלאים.

אם יש מישהו במדינה הזאת שסובל, לאחר שנים של עבודה מכובדת ובמסירות, מי שמוצא את עצמו, לא נעים לומר, לעתים רעב, הרי זה ציבור הגמלאים.

אנחנו מוצאים ברחבי הארץ קשישים וקשישות, שבמדינה כמו שלנו, מדינה נאורה, מדינה שחרתה על דגלה ערכים כמו דאגה לזולת – אסור היה שהם ימצאו בו. יש בקרבנו קשישים וקשישות,

גמלאים, שלא רק לא יכולים לגמור את החודש, הם לא יכולים לגמור חצי חודש. על אלה אנחנו מדברים כאן, בין השאר על הגמלאים של משרד התקשורת, שלהם נעשה עוול כפול ומכופל.

כידוע לנו, כאשר הממשלה היתה צריכה להעלות שכר, היא היתה מוצאת דרך עקלקלה איך לא להעלות את שכר היסוד, ולכן אנחנו מוצאים היום גמלאים – וזה קורה לא רק במשרד התקשורת, אלא זה אצל רוב עובדי המדינה ועובדים בשירות הציבורי בכלל – שבשכרם היו מרכיבי שכר בנויים לתלפיות, בכל מיני תבניות, אבל הבסיס של השכר היה נמוך מאוד. מכיוון שאת הגמלה מקבלים על סמך בסיס השכר, אנשים שלא שמו לב לכך בעת עבודתם מוצאים את עצמם היום עם גמלה נמוכה מאוד, פרוטות.

אין ספק שאנחנו, ככנסת ישראל במדינה נאורה, צריכים לפעול ולדאוג שלא ייווצר מצב כזה.

אני שמחה שחברי הכנסת מאיר שטרית ובני טמקין העלו את הצעת החוק הזאת, ואני בוודאי אתמוך בה, כמו גם בהצעות חוק אחרות שידאגו לרווחתם ולקיומם של הגמלאים בישראל.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חבר הכנסת יורם לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין ויכול לברך על מקצת מניעיהם של שני חברי הכנסת שיזמו והגישו את הצעת החוק הזאת, חבר הכנסת בני טמקין וחבר הכנסת מאיר שטרית.

אבל, לצערי הרב, יש לי ביקורת על החוק, ביקורת המתייחסת אולי לכולנו ולצורה שבה אנחנו עובדים, מגיבים ופועלים.

ההערכה היא לרגישות שלכם. אתם ראיתם שיש קבוצה של עובדים, שכתוצאה ממעבר ממשרד התקשורת לחברת "בזק", כתוצאה מכך שחלק ממרכיבי השכר שלהם לא נכלל בסכום שמגיע להם כגמלאות – כתוצאה מכך הגעתם למסקנה שיש קבוצה שצריך לסייע לה, כי ברובה היא קבוצה של אנשים, שבגיל מבוגר נקלעו למצב של חוסר יכולת להתמודד כלכלית עם הבעיות הניצבות בפניהם. קמתם ויזמתם הצעת חוק.

ואני שואל שאלה פשוטה: מה קורה עם ציבור גדול של אנשים מבוגרים, גמלאים, שלא התמזל מזלם והם לא נמנים עם פורשי משרד התקשורת? מדוע אנחנו עושים חצי עבודה? מדוע אנחנו עושים רבע עבודה? מדוע אנחנו נוגעים כאן בחלק קטן מאוד של האוכלוסייה? הרי גם אחרים דינם צריך להיות זהה, דינם צריך להיות זהה לזה של אלה. מדוע אנחנו נוהגים כך? האם זה מפני שבמקרה, אני לא

יודע איך, מצבם הגיע לידיעתכם? הם הגיעו אליכם, ואתם יכולתם לתת תשובה למישהו שפנה אליכם?

הרי בקרב הגמלאים יש אוכלוסיות פגועות לא פחות. אני מציע שאנחנו נתמוך עכשיו בהצעת החוק בקריאה ראשונה, אבל בוועדה – אני פונה אליך, חבר הכנסת טמקין, ואליך, חבר הכנסת מאיר שטרית – תרחיבו את החוק ותעשו אותו כללי יותר.

צריך לקבוע רף מינימום. אם אתם מעלים כאן את הרף – תרימו אותו לגבי כלל הגמלאים, לפחות לגבי כלל הגמלאים של שירות המדינה, אם לא כלל הגמלאים, גם של מוסדות אחרים.

והייתי אומר אפילו אחרת, אני חושב שהאמת היא שאנחנו צריכים להגיע לכך, שיהיה משהו, הייתי אומר מגילת זכויות מסוימת, שאותה יוכל לקבל כל אדם קשיש במדינת ישראל שיצא ממעגל העבודה ונעשה גמלאי. אין זה משנה כלל אם היה פעם עובד משרד התקשורת, או שהוא עבד במקום עבודה פרטי, או שהוא לא עבד כלל. הוא הגיע לגיל מסוים, הוא הגיע לכך שהוא צריך לקבל את הפנסיה שלו – הפנסיה צריכה להיות ממלכתית.

אני עומד כאן כאיש הכלכלה החופשית, כאיש שרוצה פחות מעורבות של הממשלה במשק, כאיש שרוצה להקטין אחוזי מיסוי בשוליים, כאיש שרוצה לעודד צמיחה. אני אומר במפורש: לאחר שאתה מתיר כללי משחק חופשיים ותחרות חופשית במשק, יש חובה להתערב על מנת לצמצם ממדים של אי-שוויון, בשיטות שונות שלא תפגענה בתחרות, שלא תפגענה בהכרח ביוזמה, שתצמצמה מעורבות ממשלתית, לא על-ידי מתן שירותים אלא על-ידי העברות תשלומים, זאת אחת הדרכים. אני מדבר על תשלום מס הכנסה שלילי, כלומר תשלום, החזר במקום מס הכנסה. אלה דברים שצריך לעשות אותם.

אני אומר: חברה שמכבדת את עצמה צריכה להיות חברה שמדד האי-שוויון בה יהיה מתקבל על הדעת. הוא לא יכול להתרחב. חברה שמכבדת את עצמה צריכה לתת פנסיה ממלכתית מינימלית על מנת שאדם יוכל לקיים את עצמו. הפתרון לא יכול להיות בדרך שהיא – סליחה על הביטוי – או מקרית או פרוטקציוניסטית, או אני לא יודע איך לקרוא לה.

מגיע לאנשים האלה. מגיע להם. יש חלשים יותר מהם במשק, למה אנחנו לא דואגים להם? רק מפני שאלה שאנחנו דנים בהם בחוק המוצע ידעו לשלוח הנה שליח? מפני שהם מאורגנים? יש חלשים יותר מהם, שאינם מאורגנים ואינם יכולים להגיע הנה. מדוע אנחנו מצדנו מזניחים אותם? מדוע אנחנו מטפלים רק בקטע אחד?

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח את הדברים שלי, כפי שעשו רבים מקודמי, בברכה ובחיזוק ידיהם של חבר הכנסת טמקין וחבר הכנסת שטרית, שיזמו והביאו את הצעת החוק הזאת.

אני חושב שנעשה עוול לאותו ציבור. העוול שנעשה לו נובע מכך שכאשר ניהלו את המשא-ומתן לא היה לאותו ציבור, כנראה, הכוח הלחץ, להשפיע, להשיג הטבות מפליגות. או, ליתר דיוק, לאותו ציבור לא היתה חשיבות, ומי שאולי היה צריך לדאוג לו, כשם שהוא דאג לציבורים אחרים, חשב שאותו ציבור כבר לא רלבנטי מבחינתו, משיקולים פנימיים או משיקולים אחרים, לכן דחקו אותו הצדה.

כשרואים שיש עוול – צריך לתקן אותו. ופה אני רוצה להתייחס למה שאמר חבר הכנסת מיכאל איתן. אין כל ספק שיש מקרים נוספים של עוול, אבל כשם שלא מרפאים עוול בעוול, כך לא ממשיכים לעשות עוול לקבוצה אחת בשל העובדה שקיים עוול אצל אחרים. אני אומר, אם יש קבוצות אחרות שצריך לדאוג להן ולסייע להן, כי באמת יש CASE מוצדק לתקן את המצב לגביהן, כך צריך לקרות לגבי הקבוצה הזאת. כל עוד לא תיקנו את כל העוולות האחרים בעולם, לא נתקן את העוול הזה – זאת גישה שלא מקובלת עלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מציע את זה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני אומר: בואו נתקן פה ונצביע בעד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אמרתי שבועדה אפשר לנסות ולפתור במהלך החוק הזה – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

החשש שלי הוא, שאם נלך בדרך הזאת, שבעיני היא כוללנית מדי, לא נפתור את הבעיה הזאת, אלא נסתבך במצב שבו יהיה חוק בלתי ישים מצד אחד, ואולי גם מצב שנצטרך לקיים דיונים עד סוף הקדנציה של הכנסת הזאת בטרם נקיף את כל קבוצות העוול. בואו נטפל בזה פרטנית, בואו נעזור לציבור הזה.

אני חושב שהנתונים שהובאו על-ידי חבר הכנסת שטרית לגבי הציבור הזה, כשלעצמם הם מעוררים צורך ומחשבה בדבר שינוי החוק. אני חושב שהעובדות והרקע הם כאלה, שאומרים שצריך לעשות את זה. לכן אני אומר: בואו נצביע, בואו נתמוך בהם. אם נגלה שיש קבוצות אחרות, לא משום שיש להן לובי, לא משום שיש להן איזה כוח – אגב, אני לא בטוח שהקבוצה הזו כוחה גדול כל כך, לאור התיאור שנתן חבר הכנסת שטרית בנוגע למצבה, אפילו הפיסי – אם נראה שיש קבוצות אחרות, נסייע למי שצריך על מנת לרפא עוול אחר. אבל בשלב הזה, עכשיו, בואו נקדם את העניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רפאל אלול – איננו באולם. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו באולם. חבר הכנסת גונן שגב, בבקשה.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתפלא מאוד על גישתו של חברי בנושא החוק. אני חושב שחבר הכנסת איתן דיבר גם כחבר כנסת אחראי וגם כמשפטן מלומד, כיוון שעדיף לחוקק חוקים כוללניים ולא חוקים ספציפיים-נקודתיים, ואין ספק שחבר הכנסת איתן צודק במאת האחוזים, ולכן אינני יודע למה חבר הכנסת זנדברג ערער על דבריו, כי גם הוא משפטן מלומד.

אליעזר זנדברג (צומת):

גונן שגב (צומת):

אני חושב שחבר הכנסת איתן העלה נקודה חשובה, אבל היא עדיין לא משנה את העובדה, שאם כבר נוצרה הצעת חוק כזאת – שם העיוות גדול מעיוותים אחרים, בגלל המעבר ממשרד התקשורת ל"בזק", בתקופה שבה היה שינוי מאוד משמעותי בתנאי השכר של העובדים שם, ולכן אני חושב שחשוב מאוד להעביר את הצעת החוק הזאת. אבל במקביל, אותם חברים שעסקו בנושא, ובוודאי מכירים את הנושא מהיבטים אחרים יפעלו למען הצעת חוק נוספת, אשר תכלול את כלל הגמלאים.

גם בהצעת חוק שתכלול את כלל הגמלאים עדיין יש בעיות ספציפיות, שלא נימלט מהגדרתן. לדוגמה, אדם קרוב אצל עצמו – ציבור הרופאים יושב היום על משכורת יסוד של 1,200 שקל לרופא מומחה, וכל השאר זה תוספות. יוצא רופא לגמלאות, הוא מקבל משכורת נטו של 700, 750, 800 שקל. ויש עוד כהנה וכהנה מקצועות, שבגלל בנייה מוזרה של השכר בהם נוצר מצב, שברגע שבן-אדם גמר לעבוד, אם הוא לא הכין עצמו בעוד מועד, הוא מגיע פשוט לסף העוני או מתחת לסף העוני.

לכן, אני חושב שנושא הגמלאות בכלל, ראשית, נוכח הבעיה של קרנות הפנסיה, שעוד מעט לכולם תהיה כנראה בעיה לקבל כסף מהן – אבל זה נושא שבכלל היה צריך להיכנס אליו, לחפור בו היטב, ולא רק לחוקק חוק אלא להקציב לזה תקציבים, ואלה כנראה תקציבים גדולים מאוד, כדי שבעתיד לא יעמדו רוב הגמלאים שלנו או כולם לפני שוקת שבורה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יוסי כץ – איננו באולם. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו באולם. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת היא חשובה מאוד, קודם כול לקבוצה של הגמלאים, שנעשה להם עוול משווע תוך ניצול תמימותם ואי-הבנתם אותן החלטות שהתקבלו ברגע פרישתם. לכן אני חושבת שחשוב מאוד לאשר את הצעת החוק הזאת.

עם זה, אני דווקא חושבת שזה טוב מאוד שיתקבל חוק כזה, שיכול לשמש תקדים. חבר הכנסת איתן הציע כן לקבל חוק מקיף. הלוואי שאפשר היה לקבל חוקים מקיפים מייד.

למה אני אומרת תקדים? גם לגבי אלה שבעבר נעשה להם עוול, אבל גם לגבי העתיד. עכשיו, עומדות כל מיני חברות בפני הפרטה, לפני הפיכתן לחברות כלכליות, ממשלתיות ואחרות, ובכל חברה העומדת על סף הפרטה בצורה זו או אחרת – מפטרים את העובדים הוותיקים. וכשמפטרים את העובדים הוותיקים, בדרך כלל הם מגלים מהר מאוד, שתנאי השכר בפנסיה שלהם לקויים ביותר בהשוואה למה שקיבלו העובדים שממשיכים לעבוד באותה חברה.

לכן, אנחנו נמצאים במצב שבו שכבה שלמה של עובדים במדינת ישראל, בגיל 40 פלוס או 50 פלוס, תלוי באיזו חברה, נמצאת היום בסכנה כפולה. ראשית, בגיל 50 היא הופכת להיות שכבה של פנסיונרים או מובטלים, ואנחנו מדברים על הרבה מאוד אנשים. דבר שני, בהגיעם לפנסיה הם מגלים איזו פנסיה נמוכה הם מקבלים.

לכן, אני חושבת שהצעת החוק הזאת, נוסף על המשמעות שיש לה, אני מקווה שתהיה לה, לגבי קבוצות עובדים נוספות, ושמענו על עובדי רשות הרכבות וכו' וכו', תהיה לה גם איזו השלכה לגבי העתיד. כלומר, יהיה תקדים של תיקון עוול, וזה חשוב מאוד. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה מודל לפנסיה ממלכתית.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו באולם. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו באולם. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו באולם. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין טמקין להשיב בכמה מלים.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת איתן, קודם כול אני שמח על הדברים שאמרת, כי אני חושב שיש יסוד איתן לכמה מן הדברים שאמרת. צריך באמת לטפל בבעיה הכללית יותר, והיה עדיף אילו יכולנו לקבל החלטה ולהגיש חוק שיקדם את עניינם כל הפנסיונרים. כל מה שאתה רוצה הוא טוב ויפה, אני רק מעריך באופן ריאליסטי, שזה לא התקבל בממשלה הקודמת, וזה לא מקרה שלא ממהרים היום לעשות את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד מעט לא תהיה ברירה. כאשר ייפלו קרנות הפנסיה, הממשלה תגיד: עכשיו אין ברירה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא רוצה לטפל היום לא ברצועת-עזה ולא בקרנות הפנסיה. אני רוצה לטפל בבעיה מיוחדת במינה.

אגב, אילו קיבלו את הצעות ועדת-זוסמן וטיפולו גם בקטע של הרכב השכר, היו מטפלים גם במקרים כאלה של הרכב מעוות של השכר, שכולל שכר יסוד נמוך וכל מיני תוספות, ואחר כך, בזמן הפנסיה, סובלים מזה. אבל מה אפשר לעשות, לפעמים האיגודים המקצועיים דואגים לאלה הקיימים היום, מכיוון שאלה הם התומכים והבוחרים שלהם, ולא כל כך דואגים לאלה שכבר עזבו או יעזבו בשלב מסוים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי הצביע לקהלני?

בנימין טמקין (מרצ):

מה הקשר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הפנסיונרים.

בנימין טמקין (מרצ):

אני יודע לפחות על כמה פנסיונרים שאפילו רצו לבחירות בכל מיני מקומות בארץ.

חבר הכנסת איתן, בכל זאת מדובר על קבוצה מיוחדת במינה, שנעשה לה עוול מיוחד, מכיוון שהם היו כבר מלכתחילה ברמה של 30%–40% מתחת לרמה הממוצעת של שכר עובדי המדינה. אחר כך היו כל העיוותים בהרכב השכר, שדיברנו עליהם. אחר כך אנחנו מדברים על קבוצה ששכחו אותה, 14 שנה, שהם ציפו לאותו שיפור בשכר. לא מדובר על פרוטקציוניזם. אני חושב שגם לחבר הכנסת שטרית וגם לי אין שום קשר מיוחד עם שום קבוצה מאורגנת. זה חוק שקידמו אותו כבר בפעם הקודמת, כי הרגישו בקדנציה הקודמת שיש פה עובד מיוחד שצריך לטפל בו, ואנחנו בסך הכול מנסים לתקן אותו עוול במקום שאנחנו יכולים לתקן, ונצטרף אליך, אני בטוח, במאמצים לתקן עוולות אחרות לגבי ציבורים אחרים, כאשר יגיע הזמן.

היו"ר ס' טריף:

יש לך רוב מוחלט, חבר הכנסת טמקין, אל תתאמץ, רוב מוחץ.

בנימין טמקין (מרצ):

תודה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת), התשנ"ד–1993. מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת), התשנ"ד–1993, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

אני קובע שהצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת), התשנ"ד–1993, עברה בקריאה ראשונה לוועדת העבודה והרווחה, להכנה לקריאה שנייה ושלישית. אני מברך את חברי הכנסת טמקין ומאיר שטרית.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה תהיה מחר, יום שלישי, כ"ה בחשוון התשנ"ד, 9 בנובמבר 1993, בשעה 16:00. אני מכריז שהישיבה נעולה. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:42.